FROM THE AMERICAN PEOPLE

УСАИД во Македонија: 1993-2011
Приказна за партнерство и прогрес

USAID in Macedonia: 1993-2011
A Story of Partnership and Progress

USAID në Maqedoni: 1993-2011
Një histori e Partneritetit dhe të Progresit

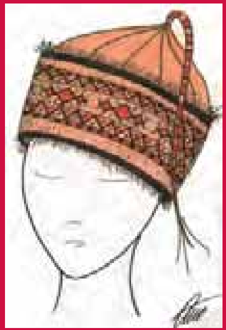

УСАИД во Македонија: 1993-2011
Приказна за партнерство и прогрес

USAID in Macedonia: 1993-2011
A Story of Partnership and Progress

USAID në Maqedoni: 1993-2011
Një histori e Partneritetit dhe të Progresit

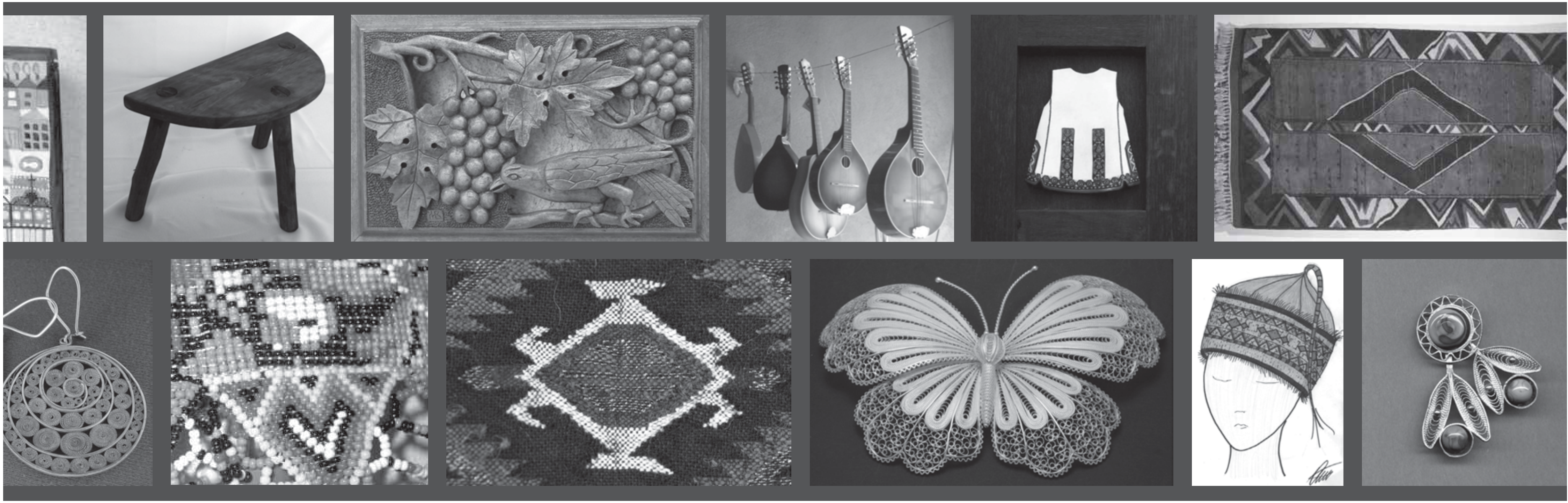

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

061.22(73:497.7)"1993/2010"

УСАИД во Македонија : 1993-2011 : приказна за партнерство и прогрес = USAID in Macedonia : 1993-2011 : a story of partnership and progress = USAID në Maqedoni : 1993-2011 : një history e partneritetit dhe të progresit. - Скопје : Агенција на САД за меѓународен развој - УСАИД, 2011. - 100 стр. : илустр. ; 30 см

Текст на мак., англ. и алб. јазик

ISBN 978-9989-57-761-1
1. Насп. ств. насл.
а) УСАИД - Активности - Македонија - 1993-2010
COBISS.MK-ID 88774410

Признание до занаетчиите

Александра Иванова (Насликан предмет)
Раде Наумовски, студио „Амбиент" (Дрвено столче)
Атанас Дудановски (Предмети од метал)
Буба Антевска, студио „Основа" (дизајн на шапка)
Билјана Клекачковска, студио „Бип Арт" (Обетки)
Браќа Гиевски (Музички инструменти)
Марија, Елена и Ивана Јовановски, студио „Ќерките на Дора" (Пеперутка)
Гордана Митревска, студио „Етношоп Беба" (Традиционален мотив)
Андреј Бартлинг, Стакло и Сребро (Накит)
Анка и Миле Перишиќ, „Чекан" (Метална канделабра)
Илинка Поповска (Ангел)
Маја Дамјански, семејство Јакови (Природни честитки)
Дијана Томиќ, студио „Комрад Дизајн" (Ткаена уметност)
Студио „Конет" Скопје (Глинена уметност)
Славе Марин, студио „Маринови Дооел" (Чајници)
Постер за МАТА, Признание за мотивот до повеќе занаетчии
Митко Василев (Дрворез)
Гоце Крстевски, Студио „Пердика" (Дрворез)
Стојанка Муловска (Везен дизајн)
Томе Велјановски (Дрворез)
Жане Крешова (Украси од мониста)

Artisan Credits

Aleksandra Ivanova (Painted item)
Rade Naumovski, studio "Ambient" (Wooden stool)
Atanas Dudanovski (Metalwork)
Buba Antevska, studio Basis (hat design sketch)
Biljana Klekackovska, studio "Bip Art" (Earrings)
Brother Gievski (Musical instruments)
Marija, Elena and Ivana Jovanovski, studio "Dora Daughters" (Butterfly)
Gordana Mitrevska, studio "Etnoshop Beba" (Traditional motif)
Andrej Bartling, Glass and Silver (Jewelry)
Anka and Mile Perisic, "Hammer" (Metal candelabra)
Ilinka Popovska (The Angel)
Maja Damjanski, Jakovs Family (Natural art cards)
Dijana Tomic, studio "Komrad Dizajn" (Woven art)
Studio Konet Skopje (Clay art)
Slave Marin, studio "Marinovi Dooel" (Teapots)
MATA Poster, Motif credit to various artisans
Mitko Vasilev (Wood carving)
Goce Krstevski, Studio "Perdika" (Wood Carving)
Stojanka Mulovska (Embroidered design)
Tode Veljanovski (Wood carving)
Xhane Kreshova (Bead work)

Emrat e zejtarëve pjesëmarrës

Aleksandra Ivanova (Objekti i ngjyrosur)
Rade Naumovski, studio "Ambient" (Shkëmbi i drurit)
Atanas Dudanovski (Punë metali)
Buba Antevska, studio Basis (dizajni i kapeles)
Biljana Klekackovska, studio "Bip Art" (Vathë veshi)
Vëllezërit Gievski (Instrumentet muzikore)
Marija, Elena dhe Ivana Jovanovski, studio "Vajzat Dora" (Flutura)
Gordana Mitrevska, studio "Etnoshop Beba" (Art tradicional)
Andrej Bartling, Qelq dhe argjend (Argjendar)
Anka dhe Mile Perisiç, "Çekiçi" (Llambadar metali)
Ilinka Popovska (Engjëlli)
Maja Damjanski, familja Jakovs (Kartela natyrore)
Dijana Tomiç, studio "Komrad Dizajn" (Art i thurjes)
Studio Konet Skopje (Art argjilë)
Slave Marin, studio "Marinovi Dooel" (Poçe çaji)
MATA Poster, Art i zanatçinjve të ndryshëm
Mitko Vasilev (Gdhendje druri)
Goce Krstevski, Studio "Perdika" (Gdhendje druri)
Stojanka Mulovska (Dizajn i qëndisur)
Tode Veljanovski (Gdhendje druri)
Xhane Kreshova (Zbukurim me rruaza)

СОДРЖИНА

ПОРАКА ОД АДМИНИСТРАТОРОТ НА УСАИД 8

ВОВЕД 10

ДЕМОКРАТИЈА И УПРАВУВАЊЕ

Преглед 16

Поддршка на политичките процеси и собранието 19

Зајакнување на локалната самоуправа 23

Локалната самоуправа стекнува финансиска моќ 27

Реформи во судството и во законодавството 29

Технологијата и обуките ја подобруваат работата на судовите 32

Развој на граѓанското општество 34

„Наше маало“ зборува за меѓуетничката толеранција 38

Зајакнување на професионалните медиуми 40

CONTENTS

LETTER FROM THE ADMINISTRATOR 8

INTRODUCTION 10

DEMOCRACY AND GOVERNANCE

Overview 16

Political Process and Parliamentary Support 19

Empowering Local Government 23

Local Governments Gain Financial Strength 27

Legal and Judicial Reform 29

Technology and Training Improve Court Performance 32

Civil Society Development 34

"Nashe Maalo" Teaches Inter-Ethnic Tolerance 38

Strengthening Professional Media 40

PËRMBAJTJE

POROSI E ADMINISTRATORIT TË USAID-IT 8

HYRJE 10

DEMOKRACI DHE QEVERISJE

Përmbledhje 16

Procesi politik dhe përkrahja parlamentare 19

Fuqizimi i pushtetit lokal 23

Pushtetet lokale fitojnë fuqi financiare 27

Reforma ligjore dhe gjyqësore 29

Teknologjia dhe trajnimi përmirësojnë performimin e gjyqeve 32

Zhvillimi i shoqërisë civile 34

"Mëhalla jonë" si mësim për tolerancë ndër-etnike 38

Përforcimi i mediave profesionale 40

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Преглед . . . 42
Приватизација и регулаторни реформи . . . 46
  Пилот проект за енергетска ефикасност . . . 49
Модернизација на финансиските институции . . . 51
Поддршката во земјоделството промовира квалитет . . . 55
Подобрување на стратегиите за конкурентност . . . 58
  Е-биз центрите го помагаат развојот на компаниите . . . 62
Информатичката технологија ја унапредува конкурентноста . . . 65
  Дигиталниот дизајн произведува креативност . . . 68
Финансиска помош за малите бизниси . . . 70
  Штедилниците ФУЛМ и „Можности“ поттикнуваат развој . . . 73

ECONOMIC GROWTH

Overview . . . 42
Privatization and Policy Reform . . . 46
  Pilot Project Demonstrates Energy Efficiency . . . 49
Modernizing Financial Institutions . . . 51
Agricultural Assistance Promotes Quality . . . 55
Improving Competitive Strategies . . . 58
  E-Biz Center Helps Companies Grow . . . 62
Information Technology Enhances Competitiveness . . . 65
  Digital Designers Show Creativity . . . 68
Financial Assistance To Small Businesses . . . 70
FULM and Mozhnosti Propel Growth . . . 73

ZHVILLIMI EKONOMIK

Përmbledhje . . . 42
Privatizimi dhe politika e reformave . . . 46
  Pilot-projekti demonstron efikasitetin energjetik . . . 49
Modernizim i institucioneve financiare . . . 51
Ndihma bujqësore promovon cilësi . . . 55
Strategji më të mira për konkurrencë . . . 58
  Qendra e-biz i ndihmon kompanive të bëhen më konkurrente . . . 62
Teknologjia informatike permirëson konkurrencën . . . 65
  Dizajnerët digjital shfaqin kreativitetin e tyre . . . 68
Përkrahja financiare për bizneset e vogla . . . 70
FULM dhe kursimorja moznosti vën në lëvizje zhvillimin . . . 73

ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКИ

Преглед 74

Квалитетно образование за подобра иднина во Македонија 78

Академска помош за ромските ученици 81

Учениците напредуваат во технолошките лаборатории 84

Подобрување на училиштата преку информатичка технологија 86

ЈИЕ – разновидност во високото образование 88

Подготвување на учениците да станат успешна работна сила 90

Подобрување на функционирањето на институциите 93

ТИМОТ НА УСАИД ВО МАКЕДОНИЈА ОД 1993 96

EDUCATION AND TRAINING

Overview 74

Quality Education for Macedonia's Future 78

Academic Assistance for Roma Students 81

Students Thrive in Technology Lab 84

Propelling Schools With Information Technology 86

SEEU– Diversity in Higher Education 88

Preparing Students for the Workforce 90

Improving the Performance of Institutions 93

USAID MACEDONIA TEAM SINCE 1993 96

ARSIMI DHE TRAJNIMI

Përmbledhje 74

Arsimi cilësor për ardhmërinë e Maqedonisë 78

Përkrahja akademike ndihmon nxënësit romë 81

Nxënësit rriten në laboratorë të teknologjisë 84

Përmirësim të shkollave përmes teknologjisë informatike 86

UEJL – shumëllojshmëria në arsimin e lartë 88

Përgatitja e nxënësve për forcën e punës 90

Përmirësimi i rezultateve të punës së institucioneve 93

EKIPI I USAID-IT NË MAQEDONI QË NGA VITI 1993 96

Rajiv Shah
USAID Administrator

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Message from USAID Administrator Rajiv Shah

Fifty years ago, President John F. Kennedy called for the creation of an agency dedicated to international development. In a new postwar world, President Kennedy recognized that combatting hunger, disease, and poverty around the globe would advance America's own prosperity and security.

Since then, the United States Agency for International Development (USAID) has helped build a safer, more peaceful world. Today, we bring together innovative technology, cost-effective strategies, and a commitment to reform in order to deliver meaningful results for developing countries. Our partnership with Macedonia serves as a model for our work improving lives and solving global challenges.

In Macedonia, we introduced an automated case management system to improve government transparency. Interested citizens can now use a "one-stop shop" for judicial proceedings and track the progress of their own court cases through a website. As a result, court performance has been enhanced and citizens can place greater trust in the judicial branch of government.

Technology solutions in public procurement, transport licensing, export/import licensing and other regulatory processes have revolutionized the Macedonia government's interactions with the private sector. USAID's e-Gov project leveled the playing field for businesses in a way that reduces corruption and increases efficiency.

Thanks to a comprehensive and sustained effort by USAID since 2004, every primary school student in Macedonia now has access to internet-connected computers – and teachers trained in their effective use. Best of all, student technician support clubs take responsibility for basic maintenance of the computer and communications systems.

On the 18th year of USAID's mission in Macedonia, I take great pride in our strong partnership with the Macedonian people and our many accomplishments together.

Congratulations,

Rajiv Shah
Administrator
U.S. Agency for International Development

Порака од администраторот на УСАИД, Раџив Шах (Rajiv Shah)

Пред педесет години претседателот Џон Ф. Кенеди побара да се основа агенција што ќе му биде посветена на меѓународниот развој. Во новиот свет, по Втората светска војна, претседателот Кенеди беше свесен дека справувањето со гладот, болестите и со сиромаштијата низ цел свет би и помогнале на Америка во унапредувањето на сопствениот просперитет и безбедност.

Оттогаш наваму Американската агенција за меѓународен развој (УСАИД) помага во градењето посигурен и помирен свет. Денес ние ги поврзуваме иновативните технологии, ефективните стратегии во однос на трошоците и посветеноста на реформите, со цел да постигнеме значајни резултати во земјите во развој. Партнерството со Македонија ни служи како модел во нашата работа насочена кон подобрувањето на животот и решавањето на глобалните предизвици.

Во Македонија воведовме систем за автоматизирано управување со судските предмети, со цел да ја подобриме транспарентноста во судството. Заинтересираните граѓани сега можат да користат едношалтерски систем за судските постапки и да го следат прогресот на своите судски предмети преку интернет. Како резултат на тоа, работењето на судовите е значително подобрено, а граѓаните можат да имаат поголема доверба во судската власт.

Технолошките решенија во јавните набавки, транспортните дозволи, дозволите за увоз/извоз и другите регулативни процеси претставуваат револуционерни решенија за македонската влада и за нејзината комуникација со приватниот сектор. Проектот на УСАИД за е-влада создаде еднакви и фер услови за бизнисите, преку намалувањето на корупцијата и зголемувањето на ефикасноста.

Благодарение на сеопфатните и издржаните напори на УСАИД од 2004 година наваму секој ученик во основното образование во Македонија сега има пристап до компјутери што се поврзани со интернет, а наставниците се обучени за нивно ефикасно користење. Најдобро од се е тоа што ученичките клубови за техничка поддршка ја презедоа одговорноста за основното одржување на компјутерите и на комуникациските системи.

Во текот на осумнаесеттата година од постоењето на Мисијата на УСАИД во Македонија, можам да кажам дека сум горд на нашето цврсто партнерство со македонскиот народ и на нашите многубројни заеднички достигнувања.

Срдечни честитки,

Раџив Шах
администратор
Американска агенција за меѓународен развој

Porosi e Administratorit të USAID-it, Rajiv Shah

Para pesëdhjetë viteve, Kryetari Xhon F. Kenedi e urdhëroi themelimin e agjencisë që do të përkushtohet në zhvillimin ndërkombëtar. Në botën e pasluftës, Kryetari Kenedi e kishte kuptuar që luftimi i urisë, sëmundjeve dhe varfërisë në botë do ta avancojë edhe prosperitetin dhe sigurinë e Amerikës.

Që nga kjo ditë, Agjencia e Shteteve të Bashkuara për zhvillim ndërkombëtar (USAID) ka ndihmuar në krijimin e botës më të sigurt dhe më të qetë. Sot ne i bashkojmë teknologjitë inovative, strategjitë kost-efektive dhe përkushtimin për reforma, me qëllim që të japim rezultate domethënëse për shtetet në zhvillim. Partneriteti i jonë me Maqedoninë është shembull i punës tonë, drejt përmirësimit të jetës dhe zgjidhjes së sfidave globale.

Në Maqedoni e kemi prezantuar sistemin e menaxhimit automatik të lëndëve, me qëllim të përmirësimit të transparencës qeveritare. Qytetarët e interesuar mund ta shfrytëzojnë “sistemin e një sporteli” për proceset gjyqësore dhe ta shohin fazën e lëndëve gjyqësore përmes ueb-faqes. Si rezultat i kësaj është përmirësuar rezultati i punës së gjyqeve dhe qytetarët mund të kenë besim më të madh në pjesën e gjyqësorit.

Zgjidhjet teknologjike në furnizimet publike, lëshimi i lejeve të transportit, lejet për eksport dhe import, si dhe proceset tjera rregullatore kanë bërë revolucion në komunikimin e Qeverisë së Maqedonisë me sektorin privat. Projekti e-Gov i USAID-it ka krijuar terren për biznese, duke e ulur korrupsionin dhe duke e rritur efikasitetin.

Falë përpjekjeve të thella dhe të qëndrueshme të USAID-it që janë ndërmarrë prej vitit 2004, çdo nxënës i shkollave fillore në Maqedoni tani ka qasje në kompjuterë të lidhur me internet, si dhe mësimdhënës të trajnuar për shfrytëzimin efektiv të kompjuterëve të këtillë. Mbi të gjitha, klubet e nxënësve për përkrahjen e teknikës marrin përgjegjësi për mirëmbajtjen themelore të kompjuterëve dhe sistemeve të komunikimit.

Në 18 vjetorin e Misionit të USAID-it në Maqedoni, jam krenar me partneritetin e fuqishëm me popullin e Maqedonisë dhe të arriturat e shumta të përbashkëta.

Ju përgëzoj,

Rajiv Shah
Administrator
Agjencia e Shteteve të Bashkuara për zhvillim ndërkombëtar

ВОВЕД

Македонија, како една од земјите-наследнички на поранешна Југославија, на патот кон зачленувањето во Европската унија (ЕУ) и во Северноатлантската договорна организација (НАТО) минува долг пат, полн со предизвици. По повод одбележувањето на педесетгодишнината од основањето на Американската агенција за меѓународен развој (УСАИД) и 18 години помош од УСАИД за Македонија, оваа публикација нуди сумирани историски податоци за партнерската улога на УСАИД и за многубројните достигнувања во текот на овој изминат период.

Во 1989 година Конгресот на САД го усвои Законот за поддршка на демократијата во Источна Европа (SEED), со што се овозможи обезбедување финансиска поддршка за луѓето од Централна и од Источна Европа, кои беа цврсто насочени кон демократијата и пазарната економија. УСАИД раководеше со фондовите на SEED во тесна соработка со други релевантни владини агенции на САД.

Во 1993 година УСАИД ја отвори својата мисија за поддршка на транзицијата на Македонија кон демократско општество и пазарна економија. Оттогаш наваму се обезбедени околу 530 милиони долари помош за Македонија, преку имплементирање сеопфатни програми што ги поддржуваат владеењето

INTRODUCTION

Macedonia has had a long, challenging journey from a successor state of the former Yugoslavia to a free-market democracy striving for membership in the European Union (EU) and the North Atlantic Treaty Organization (NATO). To commemorate the 50th anniversary of the founding of U.S. Agency for International Development (USAID) and 18 years of USAID assistance to Macedonia, this publication provides a historical summary of USAID's partnership role and the many achievements realized along this road.

In 1989, the U.S. Congress passed the Support for East European Democracy (SEED) Act, which authorized financial support for the people of Central and Eastern Europe who had made a firm commitment to democracy and the market economy. USAID administered SEED funds in close coordination with other relevant U.S. government agencies.

Starting in 1993, USAID opened its mission in support of Macedonia's transition to a democracy and free-market economy. Since then it has provided about $530 million in assistance to Macedonia, implementing a comprehensive program that has supported rule of law and democratic reform, sound economic policy, and regional stability.

HYRJE

Maqedonia ka kaluar një rrugë të gjatë dhe me shumë sfida, prej një shteti të ish-Jugosllavisë drejt demokracisë me ekonomi të tregut, që e synon anëtarësimin në Bashkimin Evropian (BE) dhe Organizatën e Traktatit të Atlantikut Verior (NATO). Për ta shënuar 50 vjetorin e themelimit të Agjencisë së Shteteve të Bashkuara për bashkëpunim ndërkombëtar (USAID) dhe 18 vjetorin e përkrahjes së USAID-it për Maqedoninë, ky publikim sjell përmbledhje historike të rolit të USAID-it si partner, si dhe të arriturave të shumta që janë realizuar deri tani.

Në vitin 1989, Kongresi i Shteteve të Bashkuara e ka miratuar Aktin për përkrahjen e demokracisë në Evropën lindore (SEED), me të cilin autorizohet mbështetja financiare për qytetarët e Evropës qendrore dhe lindore, të cilët kanë shprehur përkushtim të qartë për demokracinë dhe ekonominë e tregut. USAID ka administruar me mjetet e SEED-it, në koordinim të ngushtë me agjencitë tjera relevante qeveritare të Shteteve të Bashkuara.

Në vitin 1993, USAID e ka filluar misionin për përkrahjen e tranzicionit të Maqedonisë drejt demokracisë dhe ekonomisë së lirë të tregut. Që nga ky vit, USAID-i ka siguruar rreth $530 milionë ndihmë për Maqedoninë, duke implementuar programe të gjëra për përkrahjen e sundimit të ligjit dhe reformave demokratike, politikave të shëndosha ekonomike dhe stabilitetit rajonal.

на правото и демократските реформи, стабилната економска политика и регионалната стабилност.

Во почетокот, помошта за Македонија беше насочена кон зајакнувањето на темелите на пазарно ориентираната економија. УСАИД се стремеше да го стимулира развојот на малите и на средните претпријатија, кои имаат суштинско значење за транзицијата на пазарот, и тоа преку прераспределбата на работната сила, подобрувањето на кредитната способност и реформите на законската рамка.

УСАИД, исто така, работеше и на зајакнувањето на институциите што претставуваа темел на кревката демократија во Македонија, вклучително и на развојот на механизмите што обезбедуваат средства и начини преку кои луѓето ќе можат да влијаат врз политиката.

УСАИД го поддржа имплементирањето на охридскиот Рамковен договор, кој му стави крај на етничкиот конфликт во 2001 година, притоа помагајќи да се усвои законската рамка за децентрализацијата, обезбедувајќи поддршка за одржувањето мирни и фер парламентарни избори и при спроведувањето точен и широко прифатен попис на населението.

Како што земјата напредуваше во својот развој, така помошта на УСАИД во полето на демократијата се насочуваше кон помагање на земјата да се подготви за пристапување во ЕУ и во НАТО. Во насока на поддржувањето на економскиот развој, УСАИД работи на макроекономско ниво, со цел да се подобрат деловното опкружување и инвестициската политика. Истовремено, УСАИД обезбедува помош за индустриските сектори, со цел да ја зголемат својата конкурентност и продуктивност.

Како поддршка на демократското владеење и економскиот развој, УСАИД имплементира програми

Early assistance to Macedonia focused on strengthening the foundations of a free-market economy. USAID sought to stimulate development of small and medium-sized businesses crucial to the market transition through labor redeployment, improved credit availability and reforms of the legal and regulatory environment.

USAID also worked to strengthen the institutions underlying Macedonia's fledgling democracy, including development of bottom-up mechanisms that provide the

Përkrahja fillestare për Maqedoninë është përqendruar në përforcimin e bazës së ekonomisë të tregut. USAID e ka synuar nxitjen e bizneseve të vogla dhe të mesme, që janë qenësorë për tranzicionin e tregut drejt riorganizimit të forcës së punës. Njëherazi, është përmirësuar ekzistimi i kredive dhe reformave klima ligjore dhe rregullatore.

Përveç kësaj, USAID ka punuar edhe drejt përforcimit të institucioneve që janë bazë e demokracisë së re, përfshirë edhe zhvillimin e mekanizmave prej poshtë-lartë, që i

што се насочени кон решавање на прашањата на сите нивоа во образовниот систем, со посебен фокус на подобрувањето на техничкото знаење, креативноста и таканаречените „меки вештини“, што им се потребни на младите луѓе за да станат успешна работна сила, истовремено зајакнувајќи го почитувањето на различностите, што претставува темел за стабилна демократија во секое мултиетничко општество.

means for people to influence public policy.

USAID supported Macedonia's implementation of the Ohrid Framework Agreement, which brought the 2001 ethnic conflict to an end, by helping to enact the legal framework for decentralization, supporting peaceful and fair parliamentary elections, and facilitating an accurate and widely accepted national census.

japin njerëzve mjete për të ushtruar ndikim në politikën publike.

USAID e ka përkrahur Maqedoninë në implementimin e Marrëveshjes kornizë të Ohrit, që i ka dhënë fund konfliktit etnik të vitit 2001, përmes mbështetjes së miratimit të kornizës ligjore të decentralizimit, përkrahjes së zgjedhjeve parlamentare të qeta dhe të drejta dhe

ПОМОШ НА ОД УСАИД ЗА МАКЕДОНИЈА
(2000-2010)

USAID MACEDONIA ASSISTANCE BY YEAR
(2000-2010)

PËRKRAHJA E USAID-IT PËR MAQEDONINË
(2000-2010)

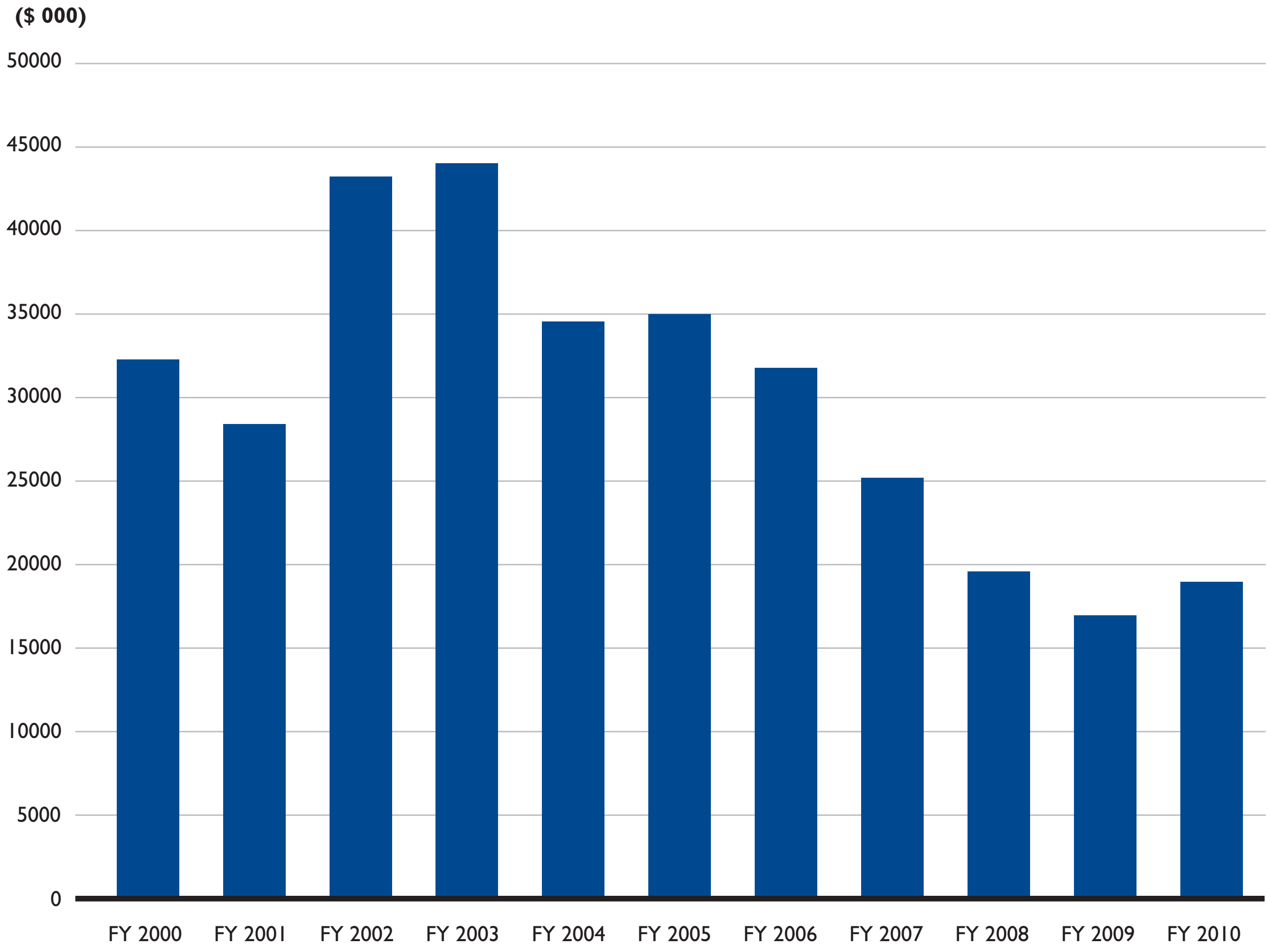

ПОМОШТА ОД УСАИД ЗА МАКЕДОНИЈА СПОРЕД СЕКТОРИ
(2000-2010)

USAID MACEDONIA ASSISTANCE BY PROGRAM AREA
(2000-2010)

PËRKRAHJA E USAID MAQEDONI SIPAS SEKTORËVE
(2000-2010)

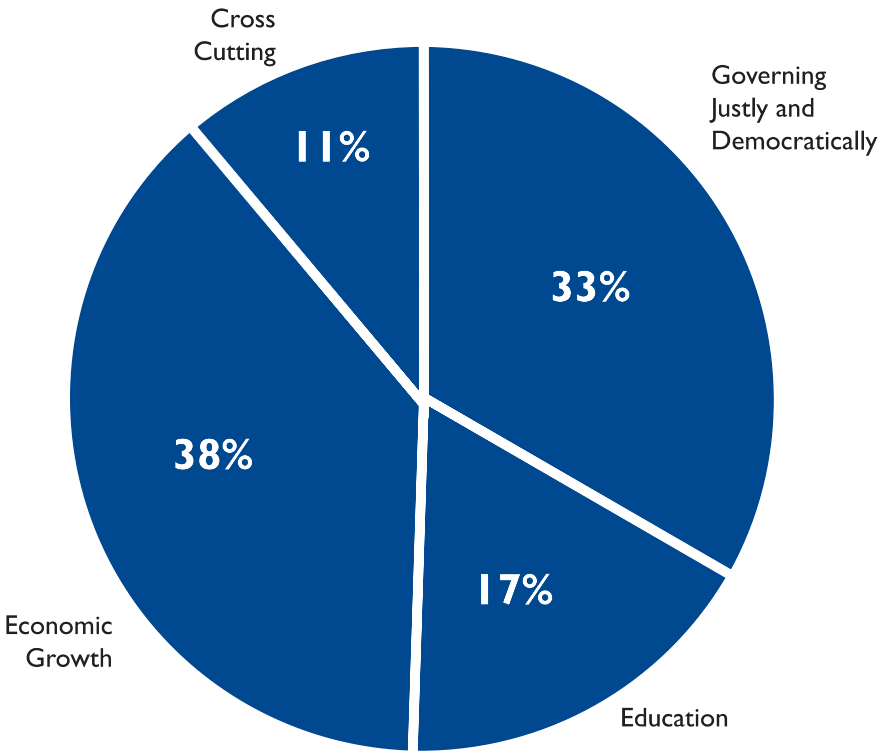

Помошта од УСАИД за Македонија се заснова на постигнување три општи цели:

- Поддршка на развојот на конкурентната пазарна економија, предводена од приватниот сектор,
- Поддршка на транзицијата за транспарентна и одговорна власт и зајакнување на граѓанскиот сектор преку демократски структури и процеси и
- Зајакнување на образовниот систем, со цел учениците да се здобијат со основни вештини потребни за вработување.

As the country has moved forward, USAID's democracy assistance has focused increasingly on helping Macedonia to prepare for EU and NATO accession. To promote economic growth, USAID has worked on the macroeconomic level to improve the business environment and investment policy, while assisting industry sectors to increase their competitiveness and productivity.

To support both democratic governance and economic growth, USAID has implemented programs to address issues in all levels of the education system, with a particular focus on helping the Macedonian educational system to provide the technical knowledge, creativity, and

përmes lehtësimit të regjistrimit nacional të saktë dhe të pranuar nga të gjithë.

Me avancimin e shtetit, mbështetja demokratike e USAID-it është fokusuar çdoherë e më shumë në mbështetjen e Maqedonisë për përgatitjen e anëtarësimit në BE dhe NATO. Me qëllim të promovimit të zhvillimit ekonomik, USAID ka punuar në nivelin makroekonomik për përmirësimin e klimës afariste dhe politikës së investimeve, duke vazhduar në të njëjtën kohë me ndihmën për rritjen e konkurrencës dhe prodhueshmërisë së sektorëve të industrisë.

Për ta mbështetur qeverisjen demokratike dhe zhvillimin ekonomik, USAID ka implementuar programe për

Иако програмите на УСАИД значително се променија со текот на времето, сепак, не е променета определбата на УСАИД за поставување темели на демократијата и на пазарната економија. УСАИД вложи значајни напори и средства со цел да ги поддржи граѓанското општество, ефикасните единици на локалната самоуправа, независните медиуми, владеењето на правото, системите на слободен и отворен пазар и одржливиот развој на приватните претпријатија.

Гледајќи во иднината, помошта на УСАИД ќе се насочи кон:

- Продлабочување на поддршката на граѓанското општество и доброто владеење,
- Намалување на јазот меѓу понудата и побарувачката на работна сила преку координирани интервенции за развој на работната сила,
- Поддршка на македонската влада во напорите за меѓуетничко образование,
- Засилена поддршка на имплементацијата на законската регулатива со која се подобрува деловното опкружување и
- Проширување на иницијативите за обновливи извори на енергија и енергетска ефикасност.

Иднината на УСАИД во Македонија ќе се гради на темелите поставени уште во 1993 година. Локалните невладини организации во сите сектори – помогнати и поддржани од УСАИД – се стекнаа со знаење и со моќ и сега се способни да поведат нови иницијативи во голем број сектори, започнувајќи од образованието за Ромите, па сè до микрофинансирањето. Истакнувајќи ја важноста на овие организации, повеќе од една третина од програмскиот буџет на УСАИД за 2011 година ќе се имплементира директно од локалните

soft skills necessary for youth to successfully enter the workforce, while reinforcing the appreciation for diversity that underpins a stable democracy in a multi-ethnic society.

USAID assistance to Macedonia has been built on three broad goals:

- Fostering a competitive market economy led by the private sector,
- Supporting the transition to transparent and accountable governance and empowering citizens through democratic structures and processes, and
- Strengthening the education system so students gain core skills needed for employment.

Although its programs have changed considerably over time, the USAID commitment to the basic foundations of democracy and free markets has not wavered. USAID made significant contributions to support civil society, effective local governments, independent media, rule of law, free-market systems, and sustainable private enterprise growth.

Looking ahead, USAID's assistance will focus on:

- Deepening support for civil society and good governance,
- Spanning the gap between labor supply and demand through coordinated workforce development interventions,
- Supporting the Macedonian government's interethnic education efforts,
- Fortifying implementation of enabling business legislation, and

trajtimin e çështjeve të ndryshme në të gjitha nivelet e sistemit arsimor, me përqendrim të posaçëm në mbështetjen e sistemit arsimor të Maqedonisë për sigurim të diturisë teknike, kreativitetit dhe shkathtësive të nevojshme për përfshirjen e suksesshme të të rinjve në forcën e punës, paralelisht duke e përforcuar vlerësimin e shumëllojshmërisë, që e mbështet demokracinë stabile në shoqërinë multi-etnike.

Përkrahja e USAID-it për Maqedoninë është orientuar drejt tre qëllimeve themelore:

- Përkrahja e ekonomisë konkurrente të tregut, nën udhëheqjen e sektorit privat,
- Përkrahja e tranzicionit drejt qeverisjes transparente dhe llogaridhënëse, si dhe fuqizimit të qytetarëve përmes strukturave dhe proceseve demokratike,
- Përforcimi i sistemit arsimor, me qëllim që nxënësit t'i fitojnë aftësitë themelore të nevojshme për punësim.

Ndonëse programet e USAID-it kanë ndryshuar mjaft në periudhën e kaluar, përkushtimi për themelet kryesore të demokracisë dhe tregjeve të lira nuk ka ndryshuar. USAID ka dhënë kontribut domethënës për përkrahjen e shoqërisë civile, qeverisjen lokale efektive, mediat e lira, sundimin e ligjit, sistemet e tregut të lirë dhe zhvillimin e qëndrueshëm të ndërmarrjeve private.

Në periudhën e ardhshme, përkrahja e USAID-it do të përqendrohet në:

- Thellimin e përkrahjes për shoqërinë civile dhe qeverisjen e mirë,
- Ngushtimin e zbrazëtirës mes ofertës së forcës së punës dhe kërkesës, përmes intervenimeve të koordinuara në zhvillimin e forcës së punës,

невладини организации. УСАИД, исто така, ќе продолжи да применува иновативни технолошки решенија таму каде што тие ветуваат најмногу, какви што беа, на пример, проектите за е-влада, за основно образование и за модернизација на судството.

Се приближува дваесетгодишнината од независноста на Македонија и може да се каже дека таа постигна огромен напредок во својата транзиција од комунистички економски систем во модерна демократија, а УСАИД е верен и посветен партнер во овој процес. Македонија се приближува до моментот на пристапување во ЕУ, така што УСАИД очекува постепено да го намали финансирањето на проекти за помош.

- Expanding renewable energy and energy efficiency initiatives.

USAID's future in Macedonia will be built on the foundations constructed since 1993. Local NGOs in all sectors -- nurtured and sustained with USAID assistance -- have been empowered to lead new initiatives in activities ranging from Roma education to microfinance. Underscoring the importance of these organizations, more than one-third of USAID's 2011 program budget will be implemented directly by local NGOs. USAID also will continue to apply innovative technology solutions where they show the greatest promise, as it has in the e-Gov, Primary Education, and Judicial Modernization projects.

Nearing the 20th anniversary of its independence, Macedonia has made enormous progress in its transition from a communist economic system to a modern democracy; USAID has been a steadfast and committed partner in this process. As Macedonia moves closer to EU accession, USAID expects to phase out funding.

- Përkrahjen e përpjekjeve të Qeverisë së Maqedonisë për arsim ndër-etnik,
- Përforcimin e zbatimit të legjislacionit për ushtrimin e biznesit,
- Zgjerimin e energjisë së ripërtëritshme dhe nismave për efikasitet energjetik.

Ardhmëria e USAID-it në Maqedoni do të ndërtohet mbi bazat e vendosura prej vitit 1993. OJQ-të lokale në të gjitha fushat, që janë rritur dhe zhvilluar me përkrahjen e USAID-it, janë fuqizuar për udhëheqjen e nismave të reja në aktivitete të ndryshme – prej çështjes së arsimit të romëve deri tek mikro-financimi. Për ta nënvizuar rëndësinë e këtyre organizatave, më shumë se 1/3 e buxhetit programor të USAID-it për vitin 2011 do të implementohet drejtpërdrejtë nga OJQ-të lokale. Përveç kësaj, USAID do të vazhdojë me aplikimin e zgjidhjeve inovative të teknologjisë në rastet ku kjo tregohet si më premtuese, si që është Projekti e-Gov, Projekti për arsimin fillor dhe Projekti për modernizimin e gjyqësorit.

Duke iu afruar 20 vjetorit të pavarësisë, Maqedonia ka shënuar progres të jashtëzakonshëm në tranzicionin prej sistemit ekonomik komunist në demokraci moderne. USAID ka qenë partner i vendosur dhe i përkushtuar ndaj këtij procesi. Me afrimin e Maqedonisë ndaj BE-së, USAID planifikon ta tërheqë financimin.

ДЕМОКРАТИЈА И УПРАВУВАЊЕ

ПРЕГЛЕД

Со независноста од поранешна Југославија, потврдена со референдумот на 8 септември 1991 година, официјално започна транзицијата на Македонија кон отворена пазарна демократија. Од 1993 година УСАИД има вложено повеќе од 150 милиони долари, со цел да го помогне основањето и развојот на македонските демократски институции. Помошта од УСАИД ги охрабри новите групи од граѓанското општество, политичките партии и владините институции да ги преземат своите права и обврски во рамките на новата демократска рамка.

УСАИД, исто така, го помогна градењето на капацитетите на локалните самоуправи за да можат да ги спроведуваат своите одговорности по пренесувањето на овластувањата од централно ниво на локално – чекор што ја забрза децентрализацијата, кога таа беше вградена во охридскиот Рамковен договор во 2001 година. Пионерските напори на УСАИД за поддршка на локалната самоуправа беа разновидни и се движеа во насока на поддржување на општинските здруженија при градењето на интегрираната политика, на законската и оперативната рамка пред фискалната децентрализација.

Во изминатите две децении УСАИД обезбеди широка палета на програми за поддршка на организациите

DEMOCRACY AND GOVERNANCE

OVERVIEW

Independence from the former Yugoslavia, affirmed in a referendum on Sept. 8, 1991, marked the official start of Macedonia's transition to an open market democracy. Since 1993, USAID has contributed more than $150 million to help establish and bolster Macedonia's democratic institutions. USAID assistance encouraged emerging civil society groups, political parties and government institutions to assume their rights and obligations under the new democratic framework.

USAID also helped build local governments' capacities to carry out their responsibilities as power devolved from

DEMOKRACI DHE QEVERISJE

HYRJE

Pavarësia nga ish-Jugosllavia, e afirmuar në referendumin e 8 shtatorit të vitit 1991 e ka shënuar fillimin zyrtar të tranzicionit të Maqedonisë drejt demokracisë me ekonomi të tregut. Që nga viti 1993, USAID ka kontribuar më shumë se $150 milionë në themelimin dhe zhvillimin e institucioneve demokratike të Maqedonisë. Ndihma e USAID-it i ka ndihmuar grupet e reja të shoqërisë civile, partitë politike dhe institucionet qeveritare në pranimin e të drejtave dhe obligimeve, në kornizat e reja demokratike.

USAID i ka ndihmuar edhe pushteteve lokale në ndërtimin e kapaciteteve për realizimin e ingjerencave,

Зградата на македонското Собрание во Скопје
Macedonia's Parliament building in Skopje
Ndërtesa e Parlamentit në Shkup

од граѓанското општество, синдикатите, новинарите и медиумите. Поддршката во областите: владеење на правото, модернизација на судството и реформи во судството траеше 18 години, започнувајќи со едукација на судиите и на здруженијата во 1993 година, па се до автоматизираните системи за управување со судски предмети во 2010 година.

УСАИД ја помогна иницијативата за воведување граѓанско образование во основните училишта и е еден од донаторите што ја поддржаа продукцијата на популарната детска телевизиска емисија што го промовира меѓукултурното разбирање. Исто така, УСАИД обезбеди конзистентна техничка поддршка за изборните процеси во Македонија и ја зајакна способноста на владата да го спроведе пописот во 2002 година, во согласност со меѓународните стандарди. Проектот на УСАИД за развој на парламентот беше насочен кон зголемувањето на одговорноста на избраните пратеници и развој на локалните невладини организации, кои би можеле да ја преземат оваа функција откако ќе заврши помошта од УСАИД.

Достигнувања на УСАИД во полето на демократијата и управувањето во Македонија се:

Институции што остануваат како наследство од УСАИД

- Проектот на УСАИД за локална самоуправа го зајакна капацитетот на ЗЕЛС, национално здружение на единиците на локалната самоуправа, кое стана водечки застапник на интересите на општините за време на подготвувањето на законската регулатива за децентрализација.
- Граѓанското здружение МОСТ, формирано со поддршка од УСАИД во 2002 година, денес се бори за стабилна и просперитетна Македонија преку вклучување на граѓаните во активностите

the central government - a movement that accelerated when decentralization became a pillar of the 2001 Ohrid Framework Agreement. USAID's pioneering efforts in support of local government ranged from nurturing municipal associations to building an integrated policy, legal and operational framework in advance of fiscal decentralization.

In the past two decades, USAID has brought an array of assistance programs to fruition in support of civil society organizations, trade unions, and journalists and the media. Support for rule of law, court modernization and judicial reform has been sustained for 18 years, from a judicial education and association support project in 1993 to the inauguration of state-of-the-art, automated court case management systems in 2010.

USAID helped initiate civic education in primary schools and underwrote a popular children's television show that promoted intercultural understanding. It provided consistent technical support for Macedonian elections and strengthened the government's ability to conduct a 2002 census in accordance with international standards. Its parliamentary development activity focused on increasing the accountability of elected officials and developing a local NGO that could take over this function after USAID assistance ends.

Highlights of USAID's democracy and governance assistance to Macedonia include:

Legacies

- USAID's Macedonian Local Government Activity has strengthened the capacity of ZELS, the national association of local governments, which has become the leading advocate for the interests of municipalities in decentralization legislation.
- The MOST Citizen's Association, formed with USAID assistance in 2002, today pursues a stable, prosperous

me kalimin e fuqisë nga pushteti qendror, që është përshpejtuar pas Marrëveshjes kornizë të Ohrit të vitit 2001, kur decentralizimi është bërë shtyllë e saj. Përpjekjet pioniere të USAID-it për përkrahjen e pushtetit lokal kanë filluar nga kultivimi i asociacioneve komunale dhe ndërtimi i politikës së integruar, deri te korniza juridike dhe operative për decentralizimin fiskal.

Në dy dhjetëvjeçarët e kaluar, USAID ka realizuar programe të ndryshme për përkrahjen e organizatave të shoqërisë civile, sindikatat, gazetarët dhe mediat. Mbështetja e sundimit të ligjit, modernizimit të gjyqeve dhe reformës gjyqësore ka qenë e qëndrueshme për 18 vite – që nga edukimi i gjyqësorit dhe projekteve për përkrahjen e asociacioneve në vitin 1993, deri tek inaugurimi i sistemit më të përsosur automatik për menaxhimin e lëndëve gjyqësore në vitin 2010.

USAID e ka ndihmuar edhe inicimin e edukimit qytetar në shkollat fillore dhe përgatitjen e TV programit të adhuruar nga fëmijët, me të cilin promovohet kuptimi ndër-kulturor. Është siguruar edhe përkrahje e vazhdueshme teknike për zgjedhjet e Maqedonisë dhe avancimin e aftësisë së Maqedonisë për realizimin e regjistrimit të vitit 2002, në pajtim me standardet ndërkombëtare. Aktiviteti për zhvillim parlamentar është përqendruar në rritjen e llogaridhënies së zyrtarëve të zgjedhur dhe zhvillimin e OJQ-ve lokale, që mund ta ndërmarrin këtë funksion pas përfundimit të mbështetjes së USAID-it.

Disa aspekte të theksuara të përkrahjes së USAID-it për demokracinë dhe qeverisjen në Maqedoni:

Trashëgimia

- Aktiviteti i USAID-it për qeverisjen lokale në Maqedoni e ka përforcuar kapacitetin e BNJVL-së (Bashkësia e njësive të vetëqeverisjes lokale), që është shndërruar në përfaqësues kryesor të interesave të komunave në

што обезбедуваат транспарентност и ја градат одговорноста и способноста на владата да дава отчет за своите активности. Улогата на МОСТ како набљудувач на изборите и како организација што дава независни извештаи за резултатите од гласањето претставува трајно наследство.

- Центарот за континуирано образование на судиите беше основан во 1999 година, во рамките на Македонското здружение на судии, со поддршка од УСАИД. Во 2006 година тоа прерасна во Национална академија за обука на судии и јавни обвинители.
- Центарот за институционален развој (CIRa), непрофитабилна организација што беше насочена кон зајакнувањето на капацитетите на граѓанското општество и локалните заедници, претставува успешна приказна по нејзиното одвојување од Програмата на УСАИД за развој на демократијата. Денес CIRa, како одржлива организација, работи на зајакнувањето на други граѓански организации што вршат надзор на локалните власти, јавните финансии и го поттикнуваат међуетничкиот дијалог.
- Македонскиот институт за медиуми, основан заеднички од УСАИД и од Данската школа за новинарство во 2001 година, ги унапредува професионалните стандарди во новинарството преку обезбедување обуки за вработените новинари и акредитирани курсеви за новинарство и односи со јавноста.

Иновации

- Модернизацијата и реформата на македонскиот судски систем го направија судството поефективно, поефикасно и потранспарентно. УСАИД им помогна на судовите да имплементираат интегриран систем за управување со судските предмети, кој го подобри работењето на судовите и пристапот до нив, со што, пак, се зголеми довербата на граѓаните.

Macedonia by involving citizens in activities that secure transparency and build government accountability and responsiveness. MOST's role in monitoring elections and independently reporting poll results is a lasting legacy.

- The Center for Continuing Education of Judges was established in 1999 under the auspices of the Macedonian Judge's Association with USAID assistance. In 2006, it became the National Academy for Training of Judges and Public Prosecutors.
- The Center for Institutional Development (CIRa), a non-profit organization focused on strengthening the capacities of civil society and local communities, was a successful spin-off of USAID's Democracy Network Program. A sustainable organization, CIRa itself works to strengthen other civic organizations that supervise local authorities, public finances and encourage inter-ethnic dialogue.
- The Macedonian Institute for Media, co-founded in 2001 by USAID and the Danish School of Journalism, advances professional standards in journalism by training working journalists and providing accredited undergraduate courses in journalism and public relations.

Innovations

- Modernization and reform of Macedonia's court system have made the judiciary a more effective, efficient and transparent branch of government. USAID helped the courts implement an integrated case management system that improved the courts' performance and accessibility, thereby increasing citizens' trust.

legjislacionin e decentralizimit.

- Asociacioni i qytetarëve MOST është themeluar me përkrahjen e USAID-it në vitin 2002 dhe sot kontribuon për Maqedoninë stabile dhe prosperuese, përmes përfshirjes së qytetarëve në aktivitetet me të cilat sigurohet transparenca dhe ndërtohet llogaridhënia. Roli i MOST-it në vëzhgimin e zgjedhjeve dhe raportimin e pavarur të rezultateve zgjedhore është trashëgimi e qëndrueshme.
- Qendra për edukimin e vazhdueshëm të gjykatësve është themeluar në vitin 1999, nën patronazhin e Asociacionit të gjykatësve të Maqedonisë, me përkrahje të USAID-it. Në vitin 2006 është shndërruar në Akademi nacionale për trajnimin e gjykatësve dhe prokurorëve publikë.
- Qendra për zhvillim institucional (CIRa), organizatë jofitimprurëse e përqendruar në përforcimin e kapaciteteve të shoqërisë civile dhe bashkësive lokale, ka qenë e arritur e suksesshme e Programit të USAID-it për rrjetin e demokracisë. Si organizatë e qëndrueshme, CIRa ka punuar drejt përforcimit të organizatave tjera qytetare, me të cilat mbikëqyren organet lokale, financat publike dhe e inkurajojnë dialogun ndër-etnik.
- Instituti i mediave të Maqedonisë është bashkë-themeluar në vitin 2001 nga USAID dhe Shkolla daneze për gazetari, që i avancon standardet profesionale në gazetari, përmes trajnimit të gazetarëve që punojnë dhe sigurimit të kurseve të akredituara diplomike për gazetari dhe marrëdhënie publike.

Inovacionet

- Modernizimi dhe reforma e sistemit gjyqësor të Maqedonisë e ka bërë gjyqësorin të jetë degë më efektive, efikase dhe transparente e qeverisjes. USAID i ka ndihmuar gjyqet në implementimin e sistemit të integruar për menaxhimin e lëndëve, me të cilat është përmirësuar puna e gjykatave dhe qasja ndaj tyre, me çka është rritur besimi i qytetarëve për gjyqësorin.

ПОДДРШКА НА ПОЛИТИЧКИТЕ ПРОЦЕСИ И СОБРАНИЕТО

УСАИД уште во самиот почеток ги поддржуваше напорите на македонското Собрание и на политичките партии да станат поодговорни и ефективни при застапувањето на интересите на граѓаните во процесот на одлучување за политички прашања. УСАИД, исто така, ги финансираше иницијативите за ревидирање на македонските изборни закони и го поддржа спроведувањето слободни и фер избори.

Од 2000 до 2005 година УСАИД го финансираше Проектот за изборни реформи, со буџет од 3,7 милиони долари, кој го имплементираше Меѓународната фондација за изборни системи (International Foundation for Election Systems – IFES). Цел на проектот беше да и помогне на Државната изборна комисија при едукацијата на гласачите и при одржувањето обуки за работа на гласачките места и за изборните активности за локалните, парламентарните и за претседателските избори. IFES го овозможи подобрувањето на законската рамка за избори со тоа што помогна при подготвувањето на Нацрт-законот за парламентарни избори во 2002 година, а работеше и со граѓанските здруженија на унапредување на разбирањето на граѓаните за улогата на Собранието.

Во 2001 година УСАИД го промовираше Проектот за поддршка на политичките партии, со цел

POLITICAL PROCESS AND PARLIAMENTARY SUPPORT

USAID was an early supporter of efforts to help Macedonia's Parliament and its political parties to become more accountable and effective in representing the interests of citizens in the policy decision-making process. USAID also funded initiatives to revise Macedonia's election laws and support the conduct of free and credible elections.

Просторија во македонското Собрание во Скопје.
Macedonia's Parliament chamber in Skopje.
Dhoma e Parlamentit të Maqedonisë në Shkup.

PROCESI POLITIK DHE PËRKRAHJA PARLAMENTARE

USAID ka qenë mbështetës i hershëm i përkrahjeve që e kanë ndihmuar Parlamentin e Maqedonisë dhe partitë e saj politike për tu bërë më llogaridhënëse dhe efektive, gjatë përfaqësimit të interesave të qytetarëve dhe procesit të vendim-marrjes. USAID i ka financuar edhe nismat për shqyrtimin e ligjeve zgjedhore të Maqedonisë, njëherazi duke e përkrahur edhe realizimin e zgjedhjeve të

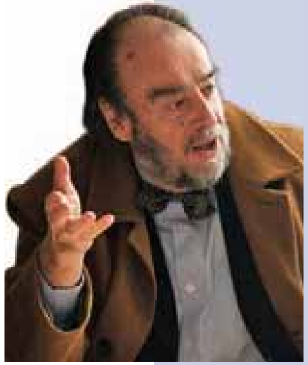

„Демократијата е процес кој се учи. НДИ Македонија, финансиран од УСАИД, претставува надарен политички агенс на промени; меѓутоа, за некои политики во Македонија, Собранието и понатаму останува тврдина која тешко се освојува. Имам убави спомени за УСАИД и НДИ, со кои заеднички ги поставуваме темелите на демократијата: се градеше бавно, но сепак се градеше.“

ЉУБИША ГЕОРГИЕВСКИ, АМБАСАДОР НА МАКЕДОНИЈА ВО СРБИЈА (2006 – СЕГА), ПОРАНЕШЕН ПРЕТСЕДАТЕЛ НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (2004 – 2006)

“Democracy is a learning process. NDI Macedonia, funded by USAID, is a gifted political agent of change; however for some policies in Macedonia the Parliament remains a bugbear. I remember USAID and NDI thankfully, with whom together we were planting democracy: it sprouted with difficulty, but it sprouted.”

LJUBISHA GEORGIEVSKI, MACEDONIAN AMBASSADOR TO SERBIA (2006 - PRESENT), FORMER PRESIDENT OF THE ASSEMBLY OF MACEDONIA (2004-2006)

“Demokracia është proces i të mësuarit: NDI Maqedoni, me financim të USAID-it është ndërmjetësues i talentuar politik i ndryshimeve. Megjithatë, për disa politika në Maqedoni, Parlamenti mbetet si gogol. E mbaj mend USAID-in dhe NDI-në me falënderim, meqë së bashku e kemi mbjellë demokracinë, që ka lulëzuar me vështirësi, por megjithatë ka lulëzuar”

LJUBISHA GEORGIEVSKI, AMBASADOR I MAQEDONISË NË SERBI (PREJ VITIT 2006), ISH-KRYETAR I KUVENDIT TË MAQEDONISË (2004-2006)

зајакнување на внатрешните демократски практики на политичките партии. Проектот го имплементираше Меѓународниот републикански институт (International Republican Institute – IRI), а располагаше со буџет од 4,5 милиони долари. Цел на проектот беше да го поттикне дијалогот меѓу партиските лидери и нивните конститутивни тела, да го зголеми учеството на жените и на младината во политиката и да ја поддржи владината кампања за подигнување на свеста на јавноста против корупцијата.

УСАИД ги охрабри транспарентноста на политичките процеси и поголемата одговорност кон граѓанското учество преку Проектот за парламентарни реформи, кој започна во 2002 година. Преку својот партнер, Националниот демократски институт (National Democratic Institute – NDI), УСАИД обезбеди поддршка за граѓанското здружение МОСТ во неговата кампања „Мобилен парламент“, чија цел беше да се подобри комуникацијата меѓу членовите на Собранието и гласачите и да ја подигне свеста на граѓаните за нивните права и одговорности во едно демократско општество.

Во рамките на Проектот за развој на Собранието, последователните активности на УСАИД вклучија и иницијативи за зголемување на граѓанското учество во

From 2000 to 2005, USAID funded the $3.7 million Election Reform Project, implemented by the International Foundation for Election Systems (IFES), to assist the State Election Commission in voter education, poll-working training and election operations for local, parliamentary and presidential elections. IFES improved the legal framework for elections by assisting in drafting the 2002 Law on Election of MPs, and worked with civic associations to improve citizen understanding of the role of Parliament.

In 2001, USAID launched the Political Party Support Project to strengthen the internal democratic practices of political parties. Implemented by the International Republican Institute, the $4.5 million project sought to encourage dialogue between party leaders and their constituencies, increase participation of women and youth in politics, and support the government's public-awareness campaign against corruption.

USAID encouraged transparency of the political process and greater responsiveness to citizen participation through the Parliamentary Reform Project launched in 2002. Through its partner, the National Democratic Institute for International Affairs (NDI), USAID gave support to the MOST Citizens Association in its "Mobile Parliament" campaign to improve communications

lira dhe kredibile.

Prej vitit 2000 deri në vitin 2005, USAID e ka financuar Projektin për reformën zgjedhore në vlerë prej $3.7 milionëve, të realizuar nga Fondacioni ndërkombëtar për sisteme zgjedhore (IFES), me qëllim që t'i ndihmohet Komisionit shtetëror zgjedhor në edukimin e votuesve, trajnimin e punës në vend-votimet dhe punën zgjedhore për zgjedhjet lokale, parlamentare dhe presidenciale. IFES e ka përmirësuar kornizën ligjore të zgjedhjeve, duke e përkrahur hartimin e Ligjit për zgjedhjen e deputetëve në vitin 2002 dhe ka punuar me shoqatat qytetare për mbështetjen e kuptimit të rolit të Parlamentit nga qytetarët.

Në vitin 2001, USAID e ka filluar Projektin për përkrahjen e partive politike, me qëllim të përforcimit të praktikave të brendshme demokratike të partive politike. Projekti në vlerë prej $4.5 milionëve është realizuar nga Instituti ndërkombëtar republikan (IRI), me qëllim të inkurajimit të dialogut mes liderëve partiakë dhe anëtarësisë, rritjes së pjesëmarrjes së femrave dhe popullatës së re në politike, si dhe përkrahjes së fushatave qeveritare për ngritjen e vetëdijes kundër korrupsionit.

USAID e ka inkurajuar transparencën e proceseve politike dhe nivelin e shtuar të pjesëmarrjes së qytetarëve,

собраниските расправи, подобрување на капацитетот на Собранието за обезбедување ефективна супервизија на извршната власт и промовирање на праведна застапеност на жените и на малцинствата во политичките процеси. Проектот ја промовираше првата програма за практиканти во македонското Собрание. Овој проект, исто така, помогна да се основа првата организација како негово наследство, Институт за парламентарна демократија (ИПД), кој ќе продолжи да му помага на Собранието во неговите напори да стане уште подемократска институција.

between MPs and voters and to raise awareness among citizens of their rights and responsibilities in a democratic society.

Subsequent USAID activities in its Parliamentary Development Project include initiatives to increase the level of citizen participation in parliamentary deliberations, to improve Parliament's capacity to provide effective oversight of the executive branch, and to promote fair representation of women and minorities in the political process. The project launched the first internship program in the Macedonian Parliament. It also helped establish a local legacy organization, the Institute for Parliamentary Democracy (IPD), which will continue assisting Parliament in its efforts to become a more democratic institution.

përmes Projektit për reformën e Parlamentit në vitin 2002. Përmes partnerit, Institutit nacional demokratik për çështje ndërkombëtare (NDI), USAID e ka mbështetur Shoqatën qytetare MOST dhe fushatën për “Parlamentin mobil” që e ka synuar përmirësimin e komunikimit mes deputetëve dhe votuesve, me qëllim të ngritjes së vetëdijes së qytetarëve për të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre në shoqëritë demokratike.

Aktivitetet e mëtejshme të USAID-it në kornizat e Projektit për zhvillim parlamentar kanë përfshirë nisma për rritjen e përfshirjes së qytetarëve në diskutimet parlamentare, me qëllim të avancimit të kapacitetit të Parlamentit për mbikëqyrje efektive mbi ekzekutivin dhe për promovimin e përfaqësimit të drejtë të femrave dhe pakicave në procesin politik. Projekti e ka filluar edhe programin e parë të praktikantëve në Parlamentin e Maqedonisë. Përveç kësaj, është mbështetur edhe themelimi i organizatës lokale, Instituti për demokraci parlamentare (IPD) për vazhdimin e mëtejshëm të punës, që do të vazhdojë me mbështetjen e përpjekjeve të Parlamentit në drejtim të shndërrimit në institucion me më tepër demokraci.

ГЛАВНИ ДОСТИГНУВАЊА ВО РЕФОРМАТА НА ПОЛИТИЧКИТЕ ПРОЦЕСИ СЕ:

- За секој од последните осум изборни процеси, МОСТ регрутира 4.000 домашни набљудувачи, кои вршат надзор на гласачките места, во согласност со меѓународните стандарди. Тие, исто така, спроведоа паралелно пребројување на гласовите за време на тие избори.
- NDI организираше кампањи за Кодекс на однесување за шест изборни процеси, започнувајќи од 2002 година и ги поттикнуваше политичките партии, кандидатите и гласачите да покажат дека Македонија може да одржи избори што се конзистентни со меѓународните стандарди.
- Во согласност со новиот Закон за Собрание, поддржан од УСАИД и усвоен во август 2009 година, беше воведена надзорната функција преку која Собранието врши надзор над извршната власт и обезбедува политиките да се имплементираат онака како што е пропишано со законот. Во текот на 2010 година Собранието спроведе шест расправи за надзор, со заклучоци и препораки објавени на веб-страницата на Собранието.
- УСАИД основаше 35 конститутивни канцеларии за членовите на Собранието, а други донатори придонесоа овој број да се зголеми на 65. УСАИД обезбеди обука за асистентите што работат како вработен персонал во тие канцеларии, а Собранието сега целосно го има преземено управувањето со нив. Сега, ниту еден граѓанин не мора да вози повеќе од 35 километри за да стигне до една од овие канцеларии, каде што може да им ги каже своите грижи на избраните лидери.

MAJOR ACHIEVEMENTS IN POLITICAL PROCESS REFORM INCLUDE:

- For each of Macedonia's last eight elections, MOST has recruited up to 4,000 domestic observers to serve in polling stations, monitoring to international standards. They have also conducted Parallel Vote Tabulation during those elections.
- NDI organized Code of Conduct publicity campaigns for six elections dating from 2002, encouraging political parties, candidates and voters to show that Macedonia can hold elections consistent with international standards.
- In accordance with a new Law on Parliament supported by USAID and enacted in August 2009, an oversight function was introduced through which Parliament monitors the executive and ensures that policies are implemented as prescribed by law. Parliament conducted six oversight hearings during 2010, with conclusions and recommendations published on the Assembly's website.
- USAID established 35 Member of Parliament constituency offices and other donors contributed to increase that number to 65. USAID trained office assistants to staff the offices and Parliament has now assumed full management responsibility. No citizen needs to drive more than 35 kilometers to reach one of the offices, where they can voice concerns to elected leaders.

DISA PREJ TË ARRITURAVE KRYESORE TË REFORMËS SË PROCESIT POLITIK:

- Gjatë tetë proceseve të kaluara zgjedhore në Maqedoni, MOST ka rekrutuar rreth 4,000 vëzhgues vendas në vend-votime, të cilët i kanë vëzhguar zgjedhjet sipas standardeve ndërkombëtare. Njëherazi, vëzhguesit e kanë realizuar edhe Numërimin paralel të votave.
- NDI e ka organizuar fushatën për publicitetin e Kodit të sjelljes për gjashtë procese zgjedhore, që nga viti 2002, me qëllim që të inkurajohen partitë politike, kandidatët dhe votuesit të tregojnë që Maqedonia mund të organizojë zgjedhje sipas standardeve ndërkombëtare.
- Në pajtim me Ligjin e ri për Parlamentin, që është mbështetur nga USAID dhe është miratuar në gusht të vitit 2009, është inkuadruar edhe funksioni i mbikëqyrjes me të cilin Parlamenti i mbikëqyrë ekzekutivin dhe sigurohet që politikat zbatohen sipas ligjit. Parlamenti ka organizuar gjashtë seanca dëgjimore të mbikëqyrjes në vitin 2010, përfundimet dhe rekomandimet e të cilave janë publikuar në ueb-faqen e Kuvendit.
- USAID ka hapur 35 Zyra të deputetëve për komunikim me qytetarët, kurse donatorët tjerë kanë kontribuar që numri i zyrave të rritet në 65. USAID i ka trajnuar asistentët e zyrave për zyrat e këtilla dhe Parlamenti tani e ka ndërmarrë përgjegjësinë e menaxhimit. Asnjë qytetar nuk duhet të udhëtojë për më shumë se 35 kilometra për qasje ndaj zyrave, ku mund t'ia shprehin brengat e tyre udhëheqësve të zgjedhur.

ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА

Македонија, по стекнувањето на својата независност, и натаму остана високоцентрализирана држава. Улогата на локалните самоуправи не беше јасно дефинирана, а на општинските лидери им недостигаа авторитет и мотивација за да бидат одговорни пред своите граѓани.

УСАИД започна да го поддржува процесот на децентрализација на локалната власт во 1995 година, кога Програмата за јавна администрација почна да работи на подготовката на локалните самоуправи за преземање поголем дел од одговорноста во демократското владеење. Тригодишната програма од 1,7 милиони долари им помагаше на локалните самоуправи во управувањето со јавните служби и услуги и за прашањата поврзани со буџетирањето, вклучително и предвидување приходи, известување за расходи, тековно планирање на услуги, програми за капитални проекти и сметководствени системи.

Наследникот на овој проект, односно Проектот за реформи во локалната самоуправа, кој беше промовиран во 1999 година и располагаше со буџет од 13 милиони долари, успеа да се вклучи во процесот на децентрализација во вистински момент. Влијанието на проектот стана уште поголемо со потпишувањето на охридскиот Рамковен договор во 2001 година, кој ги поттикна локалните самоуправи

EMPOWERING LOCAL GOVERNMENT

Macedonia after independence remained a highly centralized country. The role of local governments was not clearly defined and municipal leaders lacked the authority and motivation to be responsive to their citizens.

USAID began supporting decentralization of government authority in 1995, when the Public Administration Program began working to prepare local governments to assume a greater share of the responsibility for democratic governance. The three-year, $1.7 million program assisted local governments in public service management and issues related to budgeting, including revenue forecasting, expenditure reporting, current service planning, capital programming, and accounting systems.

Launched in 1999, the successor $13 million Local Government Reform Project (LGRP) kept up the momentum for decentralization. The project's impact was magnified by the 2001 Ohrid Framework Agreement, which encouraged local governments to acquire "enhanced competencies" related to "public services, urban and rural planning, environmental protection, local economic development, culture, local finances, education, social welfare, and health care."

LGRP provided support for three key decentralization laws as well as amendments that transferred financial

FUQIZIMI I PUSHTETIT LOKAL

Pas pavarësisë, Maqedonia edhe më tej mbetet shtet me centralizim të lartë. Roli i pushteteve lokale nuk definohet qartë dhe udhëheqësve lokalë ju mungojnë ingjerencat dhe motivimi për t'i dhënë përgjigje nevojave të qytetarëve.

USAID ka filluar me mbështetjen e decentralizimit të ingjerencave që në vitin 1995, kur Programi i administratës publike filloi me përgatitjen e pushteteve lokale për marrjen e më tepër përgjegjësive për qeverisje demokratike. Programi tre-vjeçar në vlerë prej $1.7 milionëve i ka përkrahur pushtetet lokale në menaxhimin e shërbimeve publike dhe çështjeve të lidhura me buxhetimin, parashikimin e të hyrave, raportimin e shpenzimeve, planifikimin e shërbimeve rrjedhëse, programimin kapital dhe sistemet e kontabilitetit.

Në vitin 1999 është iniciuar Projekti për reformën e pushtetit lokal (LGRP), si trashëgues me buxhet prej $13 milionëve dhe si vazhdim i përpjekjeve për decentralizim. Ndikimi i projektit është rritur me Marrëveshjen kornizë të Ohrit të vitit 2001, ku pushtetet lokale inkurajohen të marrin “ingjerenca të shtuara” që lidhen me “shërbimet publike, planifikimin urban dhe rural, mbrojtjen e mjedisit, zhvillimin ekonomik lokal, kulturën, financat lokale, arsimin, mirëqenien sociale dhe mbrojtjen shëndetësore”.

LGRP ka siguruar përkrahje për tre ligje kyçe të

„УСАИД обезбедува безусловна поддршка низ целиот свет со цел да го подобри животот на луѓето. Во мојата земја, УСАИД постигна значителни резултати во клучните сектори: економија, образование, демократија. Поддршката од УСАИД и лидерството се забележливи во процесот на децентрализацијата. УСАИД донесе ресурси и поттикна размислувања за витални прашања преку мобилизирање на клучните засегнати страни и донаторската заедница. Но, најважно од се, го подигна угледот и кредибилитетот на ЗЕЛС како главна внатрешна движечка сила за посилна локална самоуправа и демократизација на Македонија.

АНДРЕЈ ПЕТРОВ, ПОРАНЕШЕН ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ЗЕЛС (2005 – 2008)

"USAID provides unconditional support worldwide for improving people's lives. In my country, USAID has accomplished remarkable results in key sectors: economy, education, democracy. Its support and leadership is notable in the decentralization process. It brought resources and consideration to vital issues through the mobilization of key stakeholders and the donor community. Above all, it raised the prominence and credibility of ZELS as the main internal driving force for stronger local government and democratization of Macedonia."

ANDREJ PETROV, FORMER PRESIDENT OF ZELS (2005 - 2008)

"USAID jep mbështetje të pakushtëzuar në mbarë botën, me qëllim të përmirësimit të jetës së njerëzve. Në shtetin tim, USAID ka arritur rezultate të mrekullueshme në sektorët kyç: në ekonomi, arsim, demokraci. Përkrahja dhe udhëheqja e USAID-it dallohet edhe në procesin e decentralizimit. USAID ka siguruar burime dhe trajtim të çështjeve kyçe përmes mobilizimit të palëve kryesore dhe bashkësisë së donatorëve. Mbi të gjitha, e ka ngritur njohjen dhe besueshmërinë ndaj BNJVL-së, si forcë kryesore shtytëse për pushtet më të fuqishëm lokal dhe demokratizim të Maqedonisë"

ANDREJ PETROV, ISH-KRYETAR I BNJVL-SË (2005 - 2008)

да се изборат за „зголемени надлежности" во врска со „јавните услуги, урбаното и руралното планирање, заштитата на животната средина, локалниот економски развој, култура, локални финансии, образование, социјална заштита и здравствена заштита".

Проектот за реформи во локалната самоуправа обезбеди поддршка при донесувањето на три најважни закони за децентрализацијата и нивните амандмани, со кои на општините им се префрли финансиската и управувачката одговорност за училишните буџети. Проектот го зајакна институционалниот капацитет на ЗЕЛС (Здружение на единиците на локалната самоуправа), чии препораки беа вградени во финалните верзии на законите за децентрализација. Проектот, исто така, востанови и пилот-проекти за администрирање на данокот на имот во 25 општини во четири региони, што резултираше со 25% просечно зголемување на наплатата на данок. Исто така, проектот им помогна на 10 општини да ги усогласат и да ги поедностават своите процеси за урбанистичко планирање и намалување на бројот на процедури при издавањето дозволи од седум на три.

Значајната поддршка за локалните самоуправи продолжи во рамките на Проектот на УСАИД за

and managerial responsibility for school budgets to municipalities. It strengthened the institutional capacity of ZELS (Association of Units of Local Self-Government), whose recommendations were incorporated in the final versions of the decentralization laws. The project also established property tax administration pilot projects with 25 municipalities in four regions that resulted in an average 25% increase in tax collection. It also helped 10 municipalities streamline their urban planning and reduce steps required in the permitting process from seven to three.

Critical support to local governments continued under USAID's 2004 Decentralization Project, which provided modern finance and tax administration systems and training to 60 of Macedonia's largest municipalities. Encouraging citizen participation in local decision-making, the project also implemented 48 small infrastructure projects that demonstrated immediate, visible results in the first months of the Decentralization Project.

USAID's most recent decentralization initiative, the Macedonia Local Government Activity (MLGA), has worked in partnership with ZELS to draft a new Law on Construction Land that gives local governments for the first time the right to own and manage public lands for construction projects and local economic development.

decentralizimit, si dhe për ndryshimet me të cilat komunave i është transferuar përgjegjësia financiare dhe materiale e buxheteve shkollore. Është rritur edhe kapaciteti institucional i Bashkësisë së njësive të vetëqeverisjes lokale (BNjVL), rekomandimet e të cilës janë inkorporuar në versionet finale të ligjeve të decentralizimit. Projekti e ka realizuar edhe pilot-projektin për administrimin e tatimit në pronë në 25 komuna në katër rajone të ndryshme, që ka rezultuar me rritje mesatare të tatimeve të mbledhura prej 25%. Më tej, projekti i ka ndihmuar 10 komunave në thjeshtimin e proceseve të planifikimit urban dhe lëshimit të lejeve, duke e ulur numrin e hapave të nevojshme gjatë procesit të autorizimit prej shtatë në tre.

Mbështetja kritike për pushtetet lokale ka vazhduar edhe me Projektin e USAID-it për decentralizim të vitit 2004, që ka siguruar sisteme bashkëkohore të financimit dhe administrimit tatimor, si dhe trajnim për 60 komunat më të mëdha të Maqedonisë. Duke e inkurajuar pjesëmarrjen e qytetarëve në vendim-marrjen lokale, projekti ka implementuar 48 projekte të vogla të infrastrukturës, me të cilat është shfaqur rezultati i menjëhershëm dhe i prekshëm gjatë muajve të hershëm të projektit të decentralizimit.

Nisma aktuale e USAID-it për decentralizim, me titullin

децентрализација во 2004 година, кој обезбеди модерни системи за финансиската и даночната администрација и обука за 60 најголеми општини во Македонија. Поттикнувајќи го учеството на граѓаните во донесувањето одлуки на локално ниво, исто така, проектот имплементираше 48 мали инфраструктурни проекти, кои демонстрираа видливи резултати уште во текот на првите месеци од проектот за децентрализација.

Сегашната иницијатива на УСАИД за децентрализација, односно Македонскиот проект за локална самоуправа, работи во партнерство со ЗЕЛС на подготовка на нов нацрт на Законот за градежно земјиште, кој на локалните самоуправи прв пат им дава право на сопственост и право на управување со јавно земјиште за градежни проекти и за локален економски развој. Проектот за локална самоуправа, исто така, го оспособи ЗЕЛС да обезбеди пристап за општините до електронски систем за управување со градежното земјиште.

Проектот за локална самоуправа, исто така, им помогна на седум општини да добијат одобрение за земање заеми од централната влада. А со финансиска помош и со техничко водство од УСАИД, градовите Велес и Струмица ги добија првите кредитни рејтинзи за општини во Македонија; Струмица го искористи својот B1 рејтинг од Moody’s Investor Service за обезбедување грант од 13,2 милиона долари од Европската унија за финансирање проект за третирање на отпадните води.

MLGA also enabled ZELS to provide municipalities access to an electronic system for management of construction lands.

MLGA assistance also helped seven municipalities receive approval for borrowing from the central government. And with funding and technical guidance from USAID, the cities of Veles and Strumica received Macedonia's first municipal credit ratings; Strumica used its B1 rating from Moody's Investor Service to secure a $13.2 million in funding from the European Union for a wastewater treatment project.

Aktiviteti i pushtetit lokal në Maqedoni (MLGA) ka punuar në partneritet me BNJVL-në për hartimin e Ligjit të ri për tokën ndërtimore, me të cilin pushteteve lokale i jepet për herë të parë e drejta për pronësim dhe menaxhim të tokës publike për projekte ndërtimore dhe zhvillim ekonomik lokal. Përveç kësaj, MLGA i ka mundësuar BNJVL-së t’i sigurojë komunave qasje ndaj sistemit elektronik për menaxhimin e tokës ndërtimore.

Përkrahja e MLGA-së i ka ndihmuar shtatë komunave në marrjen e lejes për huamarrje nga ana e qeverisë qendrore. Përmes financimit dhe mbështetjes teknike të USAID-it, Velesi dhe Strumica kanë qenë qytetet e para të Maqedonisë që rangohen për kredi komunale. Strumica e ka shfrytëzuar rejtingun B1 nga Moody’s Investitor Service për sigurimin e grantit në vlerë prej $13.2 milionëve nga Bashkimi Evropian për financimin e projektit të trajtimit të ujërave të zeza.

МЕЃУ КОНКРЕТНИТЕ РЕЗУЛТАТИ ОД ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈАТА СЕ И:

- Од 2006 до 2007 година Општинскиот индекс за капацитет - важна мерка за капацитетот на локалната самоуправа во пет суштински општински функции - е зголемен за 90% (од 12,5 на 23,0 на скала до 100); со најголем напредок забележан во категориите финансиско управување и даночна администрација.
- Износот на наплатен данок на имот од локалните самоуправи се зголеми за три пати од 2006 до 2010 година, во истиот период кога општините ја презедоа одговорноста за наплата на овој данок.
- Периодот на чекање за добивање градежна дозвола беше намален за 80% (од 26 дена на пет), откако општините добија поддршка со системи и со обука за урбанистичко планирање.
- Од 2000 до 2005 година беа инвестирани 25,2 милиона долари во 829 развојни проекти во заедниците, во кои локалните заедници ги споделуваа трошоците.

AMONG THE CONCRETE RESULTS SEEN IN DECENTRALIZATION WERE:

- From 2006 to 2007, the Municipal Capacity Index - a key measure of local government capacity in five core municipal functions - increased 90% (from 12.5 to 23.0 on scale of 100), with the greatest progress seen in the financial management and tax administration categories.
- The amount of property taxes collected by local governments grew threefold from 2006 to 2010 as municipalities assumed responsibility for tax collection.
- The waiting period for building permits was reduced by as much as 80% (from 26 to five days) after municipalities received systems support and training in urban planning.
- From 2000 to 2005, $25.2 million was invested in 829 community development projects in which the local community shared the costs.

NË VIJIM JEPEN DISA PREJ REZULTATEVE KONKRETE TË DECENTRALIZIMIT:

- Prej vitit 2006 deri në vitin 2007, Indeksi i kapacitetit komunal, si masë kyçe që e tregon kapacitetin e pushteteve lokale në pesë funksionet kryesore komunale, është rritur për 90% (prej 12.5 në 23.0, në nivelin prej 100). Progresi më i madh është treguar në menaxhimin financiar dhe administrimin tatimor.
- Shuma e tatimeve në pronë që është mbledhur nga pushtetet lokale është trefishuar në periudhën 2006-2010, pas marrjes së ingjerencave për mbledhjen e tatimeve nga komunat.
- Periudha e pritjes së lejeve ndërtimore është ulur për 80% (nga 26 në 5 ditë), pas marrjes së mbështetjes në formë të sistemeve dhe trajnimit për planifikim urban nga komunat.
- Prej vitit 2000 deri në vitin 2005 janë investuar $25.2 milionë në 829 projekte për zhvillimin e bashkësisë, ku shpenzimet janë ndarë me bashkësitë lokale.

ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА СТЕКНУВА ФИНАНСИСКА МОЌ

Кога градот Виница од источна Македонија сакаше да ги развие своите ресурси на геотермална енергија кон крајот на 90-тите години, проектот не стигна до никаде. Горан Ангелов, кој во тоа време беше градоначалник на Виница, се сеќава колку тешко било слабата локална самоуправа да привлече поголемо внимание кај странските инвеститори.

Дванаесет години подоцна работите во градот Струмица, во југоисточна Македонија, почнаа да се одвиваат во сосема поинаков правец. Со кредитен рејтинг B1 од Moody's Investor Service, градоначалникот Зоран Заев успеа да обезбеди грант од 13,2 милиони долари од Европската унија за одново да го започне заборавениот проект за третирање отпадни води.

Оваа драматична промена во среќата покажува како помошта на УСАИД го трансформираше начинот на кој започна да функционира македонската локална самоуправа. Денес, општините сами го наплаќаат данокот на имот, издаваат градежни дозволи и одобруваат училишни буџети. Градоначалниците и советите на општините планираат капитални проекти, објавуваат отворени набавки и известуваат за резултатите пред своите граѓани.

„Ова е оној момент во процесот на децентрализацијата во кој директно се вклучуваат граѓаните", вели Ангелов, кој стана прв претседател на ЗЕЛС (Здружение на единиците на локалната самоуправа) во 2000 година. Со помош од УСАИД, ЗЕЛС подготви нови нацрт-закони и предложи амандмани на постојните за пренесување на овластувањата на локалните самоуправи.

LOCAL GOVERNMENTS GAIN FINANCIAL STRENGTH

When the eastern Macedonian town of Vinica wanted to develop its geothermal energy resources in the late 1990s, the project didn't go anywhere. Goran Angelov, who was Vinica's mayor at the time, recalls how difficult it was for the weak local government to attract much attention from foreign investors.

Twelve years later, things turned out quite differently in the southeastern Macedonian city of Strumica. Equipped with a B1 credit rating from Moody's Investor Service, Mayor Zoran Zaev succeeded in securing a $13.2 million grant from the European Union to restart a dormant wastewater treatment project.

This dramatic change of fortunes illustrates how USAID's assistance transformed the way Macedonia's local governments operate. Municipalities today collect property taxes, issue building permits and approve school

Goran Angelov, former president of ZELS
Goran Angellov, ish kryetar i BNjVL
Горан Ангелов, поранешен претседател на ЗЕЛС

PUSHTETET LOKALE FITOJNË FUQI FINANCIARE

Kur Vinica, qytet në Maqedoninë lindore, kishte dëshirë për zhvillimin e burimeve të energjisë gjeo-termike në fund të viteve të nëntëdhjeta, projekti nuk dha asnjë rezultat. Goran Angelov, Kryetar i atëhershëm i Komunës Vinisë, i rikujton vështirësitë me të cilat është ballafaquar komuna e dobët për atraktimin e vëmendjes më të madhe nga investuesit e huaj.

Dymbëdhjetë vite më vonë, gjërat ecin ndryshe për Strumicën, qytet në juglindje të vendit. Pas marrjes së kredi-rejtingut B1 nga Moody's Investor Service, Kryetari i komunës Zoran Zaev ka siguruar grant në vlerë prej $13.2 milionëve nga Bashkimi Evropian, me qëllim të restartimit të projektit për trajtimin e ujërave të zeza.

Ndryshimi i këtillë dramatik i fateve është ilustrim për mënyrën në të cilën mbështetja e USAID-it e ndryshon mënyrën e punës së komunave në Maqedoni. Sot, komunat i mbledhin tatimet e pronës, lëshojnë leje ndërtimore dhe i aprovojnë buxhetet e shkollave. Kryetarët dhe këshillat komunalë planifikojnë projekte kapitale, publikojnë procedura të furnizimit dhe i raportojnë qytetarëve për rezultatet e arritura.

"Kjo është domethënia e decentralizimit – përfshirja e drejtpërdrejtë e qytetarëve" shprehet Angelov, Kryetari i parë i Bashkësisë së njësive të vetëqeverisjes lokale (BNJVL) në vitin 2000. Me mbështetjen e USAID-it, BNJVL ka hartuar disa ligje të reja dhe ka propozuar ndryshime të ligjeve ekzistuese, me të cilat bartet fuqia mbi pushtetet lokale.

"Pa USAID-in, realizimi i decentralizimit do të kishte qenë shumë i vështirë. BNJVL nuk do ta kishte fuqinë për gjetjen e zgjidhjeve" thotë Angelov. Përkrahja zhvillimore

„Ако не беше УСАИД, ќе беше многу тешко да се воведе децентрализацијата", истакна Ангелов. „ЗЕЛС немаше да има овластувања да работи на законски решенија". Развојната поддршка на УСАИД му даде на ЗЕЛС кредибилитет што му беше потребен за да стекне официјално признание од централната власт како гласноговорник на локалните самоуправи. „Никој не знаеше (досега) дека постои некој што би се борел за општините", рече тој.

Во Струмица, пак, Заев децентрализацијата ја нарекува „најголема реформа што нашата држава ја направила во изминатите 20 години". Многу е променет ставот спрема општините во секој дел од општеството". Тој му оддава почит на УСАИД поради тоа што не се откажа од поддршката за процесот на децентрализација во 90-тите години, додавајќи: „На централната власт и е многу тешко да се откаже од своите надлежности".

Кредитниот рејтинг на општината претставува „потврда на нашата стабилност", вели Заев, бизнисмен и градоначалник во два мандата, кој ја презеде оваа функција во 2005 година. Тој истакна дека одлуката на Собранието за пренесување на контролата на јавното земјиште во рацете на локалните самоуправи, во 2010 година, претставува огромен чекор напред за економскиот развој. „Тоа е ресурс за општината што може да донесе одржлив развој преку јавно-приватни партнерства", вели тој.

„УСАИД изгради многу убав пат кон иднината", истакнува Заев.

budgets. Mayors and town councils plan capital projects, issue open procurements and report outcomes to their citizens.

"This is the point of decentralization - directly involving local citizens," says Angelov, who become the first president of ZELS (Association of Units of Local Self-Government) in 2000. With USAID's assistance, ZELS drafted new laws and proposed amendments to existing ones that transferred power to local governments.

"If it wasn't for USAID, decentralization would have been very hard to introduce," Angelov says. "ZELS wouldn't have had the power to work on solutions." USAID's development support gave ZELS the credibility it needed to obtain official recognition from the central government as a voice for local governments. "No one knew [until then] that there was someone who would fight for the municipalities," he said.

In Strumica, Zaev calls decentralization "the biggest reform our country has done in 20 years. There is a very changed view of the municipalities in every party of society." He credits USAID with maintaining unwavering support for decentralization since the 1990s, adding, "It's very difficult for the central government to give up responsibilities."

The municipality's credit rating is "confirmation of our stability," says Zaev, a businessman and two-term mayor who took office in 2005. He said a 2010 decision by Parliament to pass control of public lands to local governments represents a major step forward in economic development. "It's a resource for the municipality" that can yield "sustainable development" through public-private partnerships, he says.

"USAID made a good road for the future," he says.

Градоначалник на Струмица, Зоран Заев
Mayor Zoran Zaev of Strumica
Zoran Zaev, Kryetar i Komunës së Strumicës

e USAID-it ia ka dhënë BNJVL-së besueshmërinë e nevojshme për njohjen zyrtare nga qeveria qendrore si zë i pushteteve lokale. "Më parë, askush nuk e dinte që ekziston një subjekt që është i gatshëm të luftojë për komunat" thekson Angelov.

Në Strumicë, Zaevi e definon decentralizimin si "reforma më e madhe gjatë 20 viteve të fundit në vendin tonë, që ka krijuar vështrim të ndryshëm për komunat nga mbarë shoqëria". Ai ia jep meritat USAID-it për përkrahjen e pandryshuar për decentralizimin që nga vitet e nëntëdhjeta, duke theksuar që "ka qenë shumë e vështirë për pushtetin qendror të heq dorë nga ingjerencat".

Kredi-rejtingu i komunës është "vërtetim për stabilitetin tonë" thotë Zaev, afarist dhe Kryetar në mandatin e dytë, në detyrë prej vitit 2005. Ai thekson që vendimi i Kuvendit i vitit 2010 për dhënien e ingjerencave të kontrollit të tokës publike mbi komunat është hap i madh drejt zhvillimit ekonomik. "Ky burim i komunave do të krijojë zhvillim të qëndrueshëm përmes partneritetit publiko-privat" thotë ai, duke shtuar që "USAID ka krijuar një rrugë të mirë drejt ardhmërisë".

РЕФОРМИ ВО СУДСТВОТО И ВО ЗАКОНОДАВСТВОТО

Владеењето на правото претставува цврст темел за секое демократско општество. УСАИД ја поддржа македонската транзиција со околу 25 милиони долари помош за промовирање на владеењето на правото и востановување поодговорно, ефективно и независно судство.

Првите иницијативи на УСАИД во полето на владеењето на првото беа насочени кон поддршката на невладиниот сектор, вклучително и креирањето и зајакнувањето на судиите, обвинителите и адвокатските комори, воведувањето континуирано образование за судиите и воспоставувањето практично образование и програми за студентите по право во партнерство со Правната иницијатива за Централна и за Источна Европа на Американската адвокатска комора (ABA/CEELI). Во 2002 година ABA/CEELI го објави својот прв Индекс за судските реформи во Македонија, кој воспостави основа за оценување на институциите на судството во земјата. Индексот обезбеди насоки за следните големи иницијативи на УСАИД за реформи во судството: Проектот за поддршка на правните реформи.

Проектот работеше со Министерството за правда и со судството за надминување на главните процедурални препреки, со цел ефикасно и навремено решавање на споровите и спроведување на судските одлуки.

LEGAL AND JUDICIAL REFORM

Rule of law provides a solid foundation in a democratic society. USAID has supported Macedonia's transition with nearly $25 million in assistance to promote rule of law and establish a more accountable, effective and independent judiciary.

USAID's early initiatives in rule of law focused on support for the non-governmental sector, including creation and strengthening of judges, prosecutors and bar associations, introduction of continuing education for judges, and establishment of clinical education and law student programs through partnerships with the American Bar Association's Central & Eastern European Law Initiative (ABA/CEELI). In 2002 the ABA/CEELI published its first Judicial Reform Index for Macedonia, which established a baseline evaluation of the country's judicial institutions. The index provided guidance for USAID's next major initiative in judicial reform: the Macedonia Legal Reform Support Project.

The project worked with the Ministry of Justice and the judiciary to overcome the key procedural impediments for efficient and timely dispute resolution and enforcement of court decisions. Legal framework reforms included laws on courts, court budget, civil procedure, enforcement of civil judgments, and

REFORMA LIGJORE DHE GJYQËSORE

Sundimi i ligjit është baza kryesore e shoqërive demokratike. USAID e ka mbështetur tranzicionin e Maqedonisë me rreth $25 milionë të ndihmës për promovimin e sundimit të ligjit dhe krijimit të gjyqësorit më llogaridhënës, efektiv dhe të pavarur.

Nismat e hershme të USAID-it për sundimin e ligjit janë fokusuar në mbështetjen e sektorit joqeveritar, përfshirë edhe formësimin dhe avancimin e gjykatësve, prokurorëve dhe shoqatave të avokatëve, promovimin e edukimit të vazhdueshëm të gjykatësve dhe krijimin e arsimit klinik të programeve të drejtësisë, përmes partneriteteve me Nismën e drejtësisë të Asociacionit amerikan të avokatëve në Evropën qendrore dhe lindore (ABA/CEELI). Në vitin 2002, ABA/CEELI e ka publikuar Indeksin e parë për reformën e gjyqësorit në Maqedoni, që është baza e vlerësimit të institucioneve gjyqësore në vend. Indeksi i ka siguruar udhëzim USAID-it për nismën e ardhshme të madhe në reformën e gjyqësorit – Projektin për mbështetjen e reformës ligjore në Maqedoni.

Projekti ka bashkëpunuar me Ministrinë e drejtësisë dhe gjyqësorin, me qëllim të tejkalimit të pengesave kyçe procedurale për zgjedhje efikase dhe të hershme të kontesteve, si dhe për zbatimin e vendimeve gjyqësore. Reforma e kornizës ligjore i mbulon ligjet mbi gjyqet, buxhetin gjyqësor, procedurat civile, zbatimin e

„УСАИД беше клучниот партнер на Министерството за правда при подготвувањето на законската рамка за реформи во македонското судство и промовирање на реформите во јавноста. Ова беше темелот на напорите за спроведување на реформи во судството, кои се неопходни за напредокот на земјата кон интеграција во ЕУ и НАТО. Нашата соработка со УСАИД беше водена од римската поговорка „Facta, facta, non verba“! Заедно, ние постигнавме многу повеќе отколку што се надевавме“.

МЕРИ МЛАДЕНОВСКА ГЕОРГИЕВСКА, ПОРАНЕШНА МИНИСТЕРКА ЗА ПРАВДА (2004 – 2006)

"USAID was the Ministry of Justice's key partner in developing the legal framework for the reform of Macedonia's judiciary and promoting the reforms to the public. This was the foundation for the judicial reform efforts necessary for the country's progress towards EU and NATO integration. Our cooperation with USAID was guided by the Roman maxim "Facta, facta, non verba!" Jointly we achieved much more than we took credit for."

MERI MLADENOVSKA GEORGJIEVSKA, FORMER MINISTER OF JUSTICE (2004 -2006)

"USAID ka qenë partneri kryesor i Ministrisë së drejtësisë në zhvillimin e kornizës ligjore për reformën e gjyqësorit në Maqedoni, si dhe për promovimin e reformave para publikut. Ka qenë bazë e përpjekjeve për reformat gjyqësorit, që janë të nevojshme për progresin e shtetit drejt integrimit në BE dhe NATO. Bashkëpunimi i jonë me USAID-in është udhëhequr nga thënia romake "Facta, facta, non verba"! Së bashku kemi arritur shumë më tepër sesa meritat që i kemi marrë"

MERI MLADENOVSKA GEORGJIEVSKA, ISH-MINISTRE E DREJTËSISË (2004 -2006)

Во реформите на законската рамка беа вклучени законите за судови, судски буџет, граѓанска постапка, спроведување на граѓански пресуди и уставни амандмани.

Проблемите во полето на судската администрација и управување беа решени преку модернизација на судските практики, што вклучи и инсталирање автоматизиран систем за управување со буџетот и соодветен хардвер во сите судови, инсталирање опрема за безбедност и обука на судската полиција и подобрување на судските објекти (судници, центри за прием, библиотеки, конференциски сали и јавни простории) во 16 суда.

Во 2004 година проектот беше домаќин на Првата национална конференција за судска администрација што досега е организирана во земјата. Петгодишниот проект, исто така, обезбеди обука за повеќе од 5.500 судии, судски извршни лица, персонал и други професионалци во областа на правото.

Поддршката на реформите од УСАИД продолжи со Проектот за имплементација на реформите во судството, кој го надгради она што претходно беше направено, и тоа преку техничка и материјална помош за Министерството за правда,

constitutional amendments.

Court administration and management issues were addressed through modernization of court practices, including installation of an Automated Budget Management System and related hardware in all courts, installation of security equipment and training of court police, and court facility improvements (courtrooms, intake centers, libraries, conference rooms and public spaces) in 16 courts.

In 2004 the project hosted 100 participants in the first-ever national conference on judicial administration. The five-year project also trained more than 5,500 judges, court executives, staff and other legal professionals.

USAID's support for reforms continued with the Judicial Reform Implementation Project, which sought to build on previous work through technical and material assistance to the Ministry of Justice, the Administrative Office of the Court Budget Council, the Academy for Training of Judges & Public Prosecutors, the Supreme Court, and lower courts.

A major accomplishment was the deployment of the Automated Court Case Management and Information System (ACCMIS), which replaced manual case processing and streamlined procedures in all

aktgjykimeve dhe amendamentet kushtetuese.

Çështjet administrative dhe menaxhuese të gjyqeve janë trajtuar përmes modernizimit të praktikave gjyqësore, përfshirë edhe instalimin e Sistemit të automatizuar për menaxhimin e buxhetit, si dhe lidhjen e harduerit në të gjitha gjyqet, instalimin e pajisjes së sigurisë, trajnimin e policisë gjyqësore dhe rindërtimet e objekteve gjyqësore (sallave të gjykimit, qendrave të pranimit, librarive, dhomave të konferencës dhe hapësirave publike) në 16 gjyqe.

Në vitin 2004, projekti ka ftuar 100 pjesëmarrës në konferencën e parë nacionale për administratën gjyqësore. Projekti pesëvjeçar ka trajnuar mbi 5,500 gjykatës, përmbarues, nëpunës dhe profesionistë tjerë.

Përkrahja e USAID-it për reformat ka vazhduar me Projektin për zbatimin e reformës gjyqësore, si mbindërtim i punës paraprake, përmes përkrahjes teknike dhe materiale për Ministrinë e drejtësisë, Zyrën administrative të Këshillit buxhetor gjyqësor, Akademinë e trajnimit të gjykatësve dhe prokurorëve publikë, Gjyqin suprem dhe gjyqet e ulëta.

Një prej të arriturave më të mëdha ka qenë krijimi i Sistemit për menaxhim automatik të lëndëve gjyqësore

Административната служба на Советот за судски буџет, Академијата за обука на судии и јавни обвинители, Врховниот суд и судовите со пониска надлежност.

Најголемо достигнување беше имплементирањето автоматизиран систем за управување со судски предмети и информатички систем (Automated Court Case Management and Information System – ACCMIS), кој го замени мануелното процесирање на предметите и ги усогласи со постапките во сите македонски судови. Беа обучени повеќе од 2.200 корисници на системот ACCMIS.

Macedonian courts. More than 2,200 system users were trained on the ACCMIS.

dhe informim (SMALGjI), që e ka zëvendësuar përpunimin e lëndëve me dorë dhe e ka thjeshtuar procedurën në të gjitha gjyqet e Maqedonisë. Për shfrytëzimin e këtij sistemi janë trajnuar më shumë se 2,200 shfrytëzues të sistemit.

МЕЃУ ДОСТИГНУВАЊА ВО ОБЛАСТА НА СУДСКИТЕ РЕФОРМИ И МОДЕРНИЗАЦИЈАТА СЕ И СЛЕДНИТЕ:

- Во периодот од 2001 до 2010 година, беа обучени повеќе од 9.250 судии, судски персонал и други професионалци во областа на правото во врска со реформите во судството и со законодавството.
- Беше воспоставен ефикасен и сигурен систем за извршување на судските одлуки за граѓански спорови, со што се зголеми стапката на извршување од 18 отсто во 2006 година на 53 проценти во 2009 година, со цел во иднина да се достигне стандардот на ЕУ од 82 отсто.
- Амандманите на Законот за судски буџет, кои беа поддржани од УСАИД и усвоени од Собранието, обезбедија финансиска независност на судовите, со тоа што беа издвоени 0,8 отсто за судството од домашниот бруто-производ на земјата.
- Здружението на судската администрација, организација чие основање беше помогнато од УСАИД, беше активно при креирањето на регулативите и на политиките за судската администрација и успеа да изготви нацрт на 10 од 39 амандмани на Законот за судска служба.

JUDICIAL REFORM AND MODERNIZATION ACHIEVEMENTS INCLUDE:

- From 2001 to 2010, more than 9,250 judges, court staff and other legal professionals received training in conjunction with the legal and judicial reforms.
- An efficient and reliable system was developed for enforcement of civil court decisions, increasing the enforcement rate from 18% in 2006 to 53% in 2009, with the goal of reaching the EU standard of 82%.
- USAID-supported amendments to the Law on Court Budget passed by Parliament ensure the financial independence of the courts by earmarking 0.8% of the country's gross domestic product for the judiciary.
- The Court Administration Association, an organization USAID helped establish, has been active in creating regulations and policies for court administration, drafting 10 of the 39 amendments to the Law on Court Service.

DISA PREJ TË ARRITURAVE TË REFORMËS DHE MODERNIZIMIT GJYQËSOR:

- Prej vitit 2001 deri në vitin 2010 janë trajnuar më tepër se 9,250 gjykatës, nëpunës gjyqësorë dhe profesionistë tjerë mbi reformat ligjore dhe gjyqësore.
- Është themeluar sistemi efikas dhe i besueshëm për zbatimin e aktgjykimeve civile, duke e rritur nivelin e zbatimit prej 18% në vitin 2006 në 53% në vitin 2009, me qëllim të arritjes së standardit të BE-së prej 82%.
- Amendamentet e përkrahura nga USAID-i për Ligjin e buxhetit gjyqësor janë miratuar nga Parlamenti, me qëllim të sigurimit të pavarësisë financiare nga gjyqet, përmes dedikimit të 0.8% të bruto-prodhimit vendor për gjyqësorin.
- Asociacioni i Gjyqit administrativ, që është themeluar me ndihmën e USAID-it, është aktiv në hartimin e rregullativave dhe politikave për administratën gjyqësore. Asociacioni ka hartuar 10 prej 39 amendamenteve të Ligjit për shërbimin gjyqësor.

ТЕХНОЛОГИЈАТА И ОБУКИТЕ ЈА ПОДОБРУВААТ РАБОТАТА НА СУДОВИТЕ

Компјутерскиот систем за управување со судски предмети, финансиран од Проектот за имплементација на реформите во судството на УСАИД, имаше „револуционерно“ влијание врз работата на судовите во земјата, рече судијата Стојанче Рибарев, претседател на Апелациониот суд во Штип.

Информатичкиот систем за автоматизирано управување со судски предмети (ACCMIS), кој стана оперативен во македонските судови во 2010 година, го замени мануелното процесирање на судските предмети и им овозможи на судовите да станат поефикасни во својата работа. Во комбинација со обуката за развивање стратегија за комуникации, информирање на јавноста, служба за клиенти, управување со протокот на предмети и судската администрација, автоматизираните судски процеси и обезбедуваат на јавноста увид во судскиот систем на земјата.

Инсталирањето на ACCMIS беше придружено со сеопфатна обука за судиите и за судскиот персонал за негова ефикасна употреба. Резултатите – побрза распределба на предметите и назначување на предметите по случаен избор, без обвинување за фаворизирање лица – покажуваат дека „судиите и судскиот систем можат да бидат лидери во процесот на трансформацијата“, вели Рибарев.

„Целта беше да постигнеме поголема транспарентност и да ги направиме судиите поодговорни во нивната работа“, рече судијата. „Нема враќање назад. Сега размислуваме како експерти за комуникација.“

TECHNOLOGY AND TRAINING IMPROVE COURT PERFORMANCE

A computerized case management system funded by USAID's Judicial Reform Implementation Project has had a "revolutionary" impact on the performance of the country's courts, said Judge Stojance Ribarev, President of the Appellate Court in Stip.

The Automated Court Case Management Information System (ACCMIS), which became operational in Macedonia's courts in 2010, replaces manual case processing and enables courts to become more efficient in their handling of cases. Combined with training in communications strategy development, public information, customer service, case-flow management and court administration, the automation of court processes provides the public with a window into the country's judicial system.

The ACCMIS installation was accompanied by comprehensive training for judges and court staff in its effective use. The results - faster disposition of cases and random case assignment without accusations of favoritism - demonstrate that "the judges and court system can be leaders in the transformation process," Ribarev said.

"The goal was to become more transparent and to make the judges more responsible in their jobs," the judge said. "There's no going back. Now we are thinking like communicators."

The Appellate Court in Stip and the eight Basic Courts in that appellate region now have websites where anyone with a computer can check the status of his/her court case, 24 hours a day. Although at first skeptical that the website would be an effective communications medium,

TEKNOLOGJIA DHE TRAJNIMI PËRMIRËSOJNË PERFORMIMIN E GJYQEVE

Sistemi kompjuterik për menaxhimin e lëndëve që është financuar nga Projekti i USAID-it për reformën gjyqësore ka pasur ndikim “revolucionar” në rezultatet e punës së gjyqeve në vend, ka thënë gjykatësi Stojance Ribarev, Kryetar i Gjyqit të apelit në Shtip.

Sistemi për menaxhim automatik të lëndëve gjyqësore dhe informim (SMALGjI) ka hyrë në funksion në gjyqet e Maqedonisë në vitin 2010, duke e zëvendësuar përpunimin me dorë dhe i ka mundësuar gjyqeve të jenë më efikase në menaxhimin e lëndëve. Në kombinim me trajnimet për zhvillimin e strategjive komunikuese, informimin publik, shërbimin për klientë, menaxhimin e fluksit të lëndëve dhe administrimin gjyqësor, automatizimi i këtillë i hap dritare të re publikut ndaj sistemit gjyqësor të vendit.

Instalimi i sistemit SMALGjI është kompletuar me trajnimin e gjerë të gjykatësve dhe nëpunësve gjyqësorë për shfrytëzimin efektiv të sistemit. Kjo ka rezultuar me radhitje më të shpejtë të lëndëve dhe caktim sipas rastit pa akuza për favorizime, duke demonstruar që “gjykatësit dhe sistemi gjyqësor mund të jetë udhëheqës në procesin e transformimit” sipas shprehjes së Gjykatësit Ribarev.

“Qëllimi ka qenë të rritet transparenca dhe përgjegjësia e gjykatësve ndaj vendit të punës. Nuk ka kthim prapa – tani mendojmë si komunikues” ka cekur Gjykatësi.

Gjyqi i apelit në Shtip dhe tetë Gjyqet themelore të këtij rajoni të apelit tashmë kanë ueb-faqe, ku të gjithë mund ta kontrollojnë statusin e lëndës gjyqësore përmes kompjuterit, 24 orë në ditë. Ndonëse ka qenë skeptik për ueb-faqen si mjet efektiv i komunikimit, Gjykatësi Ribarev thotë se e ka ndërruar mendjen kur shfrytëzuesit e ueb-

Апелациониот суд во Штип и осум основни суда на апелација во тој регион сега имаат веб-страници на кои секој, што поседува компјутер, може да го провери статусот на својот судски предмет, и тоа 24 часа на ден. Иако во почетокот не верувал дека веб-страницата би можела да биде ефективен комуникациски медиум, Рибарев истакна дека своето мислење го променил кога нејзините корисници започнале да поставуваат прашања до судот, обично, за тоа кога е закажан определен предмет – а на овие прашања судот брзо одговарал.

„Луѓето што поставуваат прашања ќе го рашират муабетот дека судовите брзо даваат одговори“, рече тој.

Судот, исто така, започна кампања наречена „Отворена врата“, при што им беше домаќин на учениците од основните и од средните училишта, кои дојдоа да го посетат судот и да се уверат во внатрешното функционирање на судскиот систем. „Децата со свои очи ќе видат дека ова е вистинска работа и никој не ќе може повеќе да ги извртува муабетите за тоа како работат судовите“, рече Рибарев. „Децата се тие што ќе го наследат овој суд“.

Рибарев истакна дека судиите поминуваат помалку време во вршењето надзор на судскиот персонал затоа што „во рамките на системот ACCMIS секој за секого знае што работи“. Тој, исто така, рече дека системот ги намалува грешките, го спречува манипулирањето со предметите и им овозможува на судиите лесно да ги читаат одлуките и пресудите на своите колеги–судии.

„Се ова ни овозможува многу повеќе време да му посветиме на квалитетот на нашите одлуки“, истакна тој.

Ribarev said he changed his mind when website users began posing questions to the court, usually about when a particular case was scheduled - questions the court quickly answered.

"The people who are asking questions will spread the word around that the court will be responsive," he said.

The court also has begun an open-door campaign, hosting primary and secondary school students on tours to witness the inner workings of the court system. "The children will see with their own eyes that there is no slant and no one can twist how the court works," Ribarev said. "The children will inherit this court."

Ribarev said judges spend less time supervising court staff because, "under the ACCMIS system, everybody knows what everybody is doing." He said the system also reduces mistakes, prevents manipulation of cases, and allows judges to easily read the rulings of fellow judges.

"All of this gives us more time to dedicate to the quality of our decisions," he said.

Судија Стојанче Рибарев, Претседател на Апелационен суд, во штипската модернизирана судница со помош од УСАИД.
Judge Stojance Ribarev, President of the Appellate Court, in a Stip courtroom modernized with USAID assistance.
Gjykatësi Stojançe Ribarev, Kryetar i Gjykatës së Apelit,në sallë gjyqi të modernizuar me ndihmën e USAID-it.

faqes kanë filluar t'i parashtrojnë pyetje gjyqit – zakonisht për orarin e lëndëve të caktuara, të cilat gjyqi i ka përgjigjur shpejtë.

"Njerëzit që parashtrojnë pyetje do ta përhapin lajmin që gjyqi është përgjegjës" thotë ai.

Përveç kësaj, gjyqi ka filluar me fushatë për dyer të hapura, duke i ftuar nxënësit e shkollave fillore dhe të mesme për vizitë në mjediset e punës së gjyqësorit. "Fëmijët do të shohin vetë se nuk ka anime dhe askush nuk mund ta shtrembërojë mënyrën në të cilën gjyqet punojnë. Fëmijët do ta trashëgojnë këtë gjyq" ka thënë Ribarev.

Ribarev ka cekur që gjykatësit shpenzojnë më pak kohë për mbikëqyrjen e nëpunësve, për shkak se "me sistemin SMALGjI, të gjithë e dinë se kush çka punon". Ai më tej ka theksuar se sistemi i zvogëlon gabimet, i parandalon manipulimet e lëndëve dhe i lejon gjykatësve në leximin e lehtë të aktgjykimeve të kolegëve-gjykatës.

"Krejt kjo na jep më shumë kohë që të përqendrohemi në cilësinë e vendimeve tona" thotë ai.

РАЗВОЈ НА ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО

Одговорноста и транспарентноста во управувањето наметнува обврска и граѓанството да биде информирано и вклучено во тие процеси. УСАИД има преземено низа разновидни иницијативи за зајакнување на граѓанското општество и поттикнување на граѓаните да ги извршуваат своите должности како граѓански учесници во едно демократско општество.

УСАИД стапи во партнерство со Националниот демократски институт (National Democratic Institute) уште во 1993 година за да им помогне на политичките партии во новоизбраниот состав на Собранието и за да ги охрабри невладините организации и граѓаните да земат поактивно учество во донесувањето на владините одлуки.

Во 1995 година УСАИД ја промовираше Програмата за демократска мрежа, која инвестираше околу 8 милиони долари во финансиска поддршка, обука и техничка помош во 280 невладини организации во период од девет години. Заедниците што учествуваа во подготовката на Планот на активности за локалното опкружување добија финансиска поддршка за решавање на специфичните локални проблеми. Граѓаните, невладините организации и општините, исто така, беа охрабрени да развијат долгорочни планови за активностите во заедницата.

CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT

Accountability and transparency in government requires a citizenry that is informed and involved. USAID has undertaken a wide variety of initiatives to strengthen civil society and to encourage citizens to embrace their duties as civic participants in a democratic society.

Starting in 1993, USAID partnered with the National Democratic Institute (NDI) to assist political parties in the newly elected Parliament and to encourage NGOs and citizens to take a more active role in government decision-making.

In 1995 USAID launched the Democracy Network Program, which invested nearly $8 million in financial support, training and technical assistance to 280 NGOs over a nine-year period. Participating communities that developed a Local Environment Action Plan were provided financial support to solve specific local problems. Citizens, NGOs and municipalities also were encouraged to develop longer-term Community Action Plans.

The heightened profile of local NGOs and other civil society organizations prompted USAID to fund the NGO Legislation Project, supported by the International Center for Not-For-Profit Law. Project staff helped prepare and pass the progressive 1998 Law on Citizens Associations and Foundations.

ZHVILLIMI I SHOQËRISË CIVILE

Llogaridhënia dhe transparenca e qeverisë kërkon qytetarë të informuar dhe të angazhuar. USAID ka ndërmarrë nisma të shumëllojshme për përforcimin e shoqërisë civile dhe nxitjen e qytetarëve për pranimin e detyrave të tyre si pjesëmarrës në shoqërinë demokratike.

Që nga viti 1993, USAID ka krijuar partneritet me Institucionin nacional demokratik (NDI) për t'i ndihmuar partitë politike në Parlamentin e porsa zgjedhur, si dhe për nxitjen e OJQ-ve dhe qytetarëve drejt marrjes së rolit më aktiv në vendim-marrjen qeveritare.

Në vitin 1995, USAID e ka filluar Programin për rrjetin demokratik që ka investuar rreth $8 milionë në përkrahje financiare, trajnime dhe mbështetje teknike për 280 OJQ gjatë nëntë viteve. Bashkësitë-pjesëmarrëse që kanë hartuar Plane aksionare lokale për mjedisin jetësor kanë marrë mbështetje financiare për zgjidhjen e problemeve specifike lokale. Qytetarët, OJQ-të dhe komunat gjithashtu janë inkurajuar të zhvillojnë Plane aksionare afatgjate të bashkësisë.

Profili i avancuar i OJQ-ve lokale dhe organizatave tjera të shoqërisë civile e kanë nxitur USAID-in ta financojë Projektin për legjislacionin e OJQ-ve, me mbështetje të Qendrës ndërkombëtare për drejtësi jofitimprurëse. Ekipi i projektit e ka ndihmuar përgatitjen dhe miratimin e Ligjit progresiv për shoqatat e qytetarëve dhe fondacionet në vitin 1998.

„Уште од самото основање на Македонскиот центар за граѓанско образование во 2004 година, УСАИД обезбеди институционална и програмска поддршка, која имаше суштинско значење за спроведувањето на нашата мисија, односно, квалитетно образование и одржливо граѓанско општество. Можноста да се работи на различни програми на УСАИД и да се биде дел од тековните реформи во Македонија беше особено важно за зајакнувањето на бројните корисници на помош од проектите, а истовремено самиот персонал стекнуваше знаење и вештини кои помогнаа тие да станата професионални организации. Долготрајното партнерство на УСАИД со локалните организации беше од големо значење за нашата организација, затоа што најголемата инвестиција е луѓето да направат сопствен избор насочен кон долготраен развој на земјата.“

ЛОРЕТА ГЕОРГИЕВА, ИЗВРШЕН ДИРЕКТОР, МАКЕДОНСКИ ЦЕНТАР ЗА ГРАЃАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ (2004 – СЕГА)

"Since founding the Macedonian Civic Education Center in 2004, USAID provided institutional and programming assistance that was crucial to implement our mission towards quality education and sustainable civil society. The opportunity to work on different USAID programs and be part of ongoing reforms in Macedonia was extremely important to empower many project beneficiaries, while at the same time develop staff knowledge and skills and become professional organizations. USAID's continued partnership with local organizations was vital for our organization, as the biggest investment is when people make their own choices towards long-term development of the country."

LORETA GEORGIEVA, EXECUTIVE DIRECTOR, MACEDONIAN CIVIC EDUCATION CENTER (2004 - PRESENT)

"Që nga themelimi i Qendrës maqedonase për edukim civil në vitin 2004, , USAID ka siguruar përkrahje institucionale dhe programuese, që ka qenë qenësore për realizimin e misionit tonë drejt edukimit cilësor dhe shoqërisë civile të qëndrueshme. Mundësia për të punuar në programe të ndryshme të USAID-it, për të qenë pjesë e reformave të vazhdueshme në Maqedoni, ka qenë jashtëzakonisht e rëndësishme për fuqizimin e shumë përfituesve të projekteve, ndërkohë që njëherazi është zhvilluar dituria dhe aftësia e nëpunësve për shndërrim në organizatë profesionale. Partneriteti i vazhdueshëm i USAID-it me organizatat lokale ka qenë kyç për organizatën tonë, si investim më i madh, meqë njerëzit vendosin vetë për zhvillimin afatgjatë të shtetit"

LORETA GEORGIEVA, DREJTORE EKZEKUTIVE, QENDRA MAQEDONASE PËR EDUKIM CIVIL (PREJ VITIT 2004)

Локалните невладини организации, како и другите граѓански организации, со својот зајакнат профил, му предложија на УСАИД да финансира проект за подготовка на законско решение за невладиниот сектор, со поддршка од Меѓународниот центар за закон за непрофитабилни организации (International Center for Not-For-Profit Law). Оние што работеа на проектот помогнаа да се подготви и да се усвои навистина напредниот Закон за граѓански здруженија и фондации во 1998 година.

УСАИД, исто така, ги насочи своите напори кон зајакнувањето на способноста на работничките синдикати за тие да можат да ги претставуваат своите членови во активностите за социјален, економски и политички развој. Во периодот од 2002 до 2006 година беа обезбедени образовни активности, обуки, правна поддршка и други ресурси за Федерацијата на работнички синдикати на Македонија, која брои 260.000 члена.

Работејќи директно со Синдикатот за образование, наука и култура, УСАИД им помогна да се востанови лидерството и да се направат промени

USAID also focused efforts to strengthen the ability of labor unions to represent their members in the country's social, economic and political development. Education, training, legal support and other resources were provided to the 260,000-member Federation of Trade Unions of Macedonia from 2002 to 2006.

Working directly with the Union of Education, Science and Culture, USAID helped the group implement leadership and outreach changes to attract ethnic Albanian members. The organization added nearly 8,000 members and subsequently called for a more democratic and transparent union movement in collective bargaining and social dialogue with the government.

With a Civil Society Strengthening Project (CSSP) starting in 2005, USAID identified "Leader NGOs" that could become mentors and models for the NGO community. The project also promoted partnership between civil society and local governments, encouraged organizations to garner support for their work directly from the public, and prompted civil

Përveç kësaj, USAID i ka përqendruar përkrahjet në përforcimin e aftësisë së sindikatave për përfaqësimin e anëtarëve në zhvillimet sociale, ekonomike dhe politike të shtetit. Federatës së sindikatave të Maqedonisë me 260,000 anëtarë i është siguruar edukim, trajnim, përkrahje juridike dhe burime tjera në periudhën 2002-2006.

Duke punuar drejtpërdrejtë me Sindikatën e arsimit, shkencës dhe kulturës, USAID i ka ndihmuar grupit në zhvillimin e udhëheqësisë dhe ndryshimeve në komunikim, me qëllim të atraktimit të anëtarëve shqiptarë etnikë. Organizata ka fituar rreth 8,000 anëtarë dhe më pas ka bërë thirrje për lëvizje më demokratike dhe transparente të sindikatës, drejt marrëveshjes kolektive dhe dialogut social me qeverinë.

Përmes Projektit për përforcimin e shoqërisë civile (CSSP) që ka filluar në vitin 2005, USAID i identifikoi "OJQ-të udhëheqëse" që mund të bëhen mentorë dhe modele për bashkësinë e OJQ-ve. Projekti e ka promovuar edhe partneritetin mes shoqërisë civile dhe qeverive lokale, i ka inkurajuar organizatat për marrjen

во комуникацијата со јавноста, со цел да привлечат членови и од албанската етничка заедница. На организацијата и се придружија околу 8.000 члена што, пак, нормално наметна подемократско и транспарентно синдикално дејствување за време на преговорите за колективните договори и социјалниот дијалог со владата.

Со Проектот за зајакнување на граѓанското општество, кој започна во 2005 година, УСАИД идентификуваше „Лидери-невладини организации“, кои би можеле да станат ментори и модели за заедницата на невладини организации. Проектот, исто така, промовираше партнерство меѓу граѓанското општество и локалните самоуправи, ги поттикна организациите да бараат поддршка за својата работа директно од јавноста и од поистакнати групи од граѓанското општество за лобирање за подобрена законска и политичка рамка за невладиниот сектор.

society groups to advocate for an improved NGO legal and policy framework.

e përkrahjes direkte nga qytetarët dhe i ka mbështetur grupet e shoqërisë qytetare që kanë kërkuar korniza më të mira ligjore dhe politike për OJQ-të.

СПЕЦИФИЧНИ ДОСТИГНУВАЊА ВО ПОЛЕТО НА РЕФОРМИ ВО ГРАЃАНСКИОТ СЕКТОР СЕ СЛЕДНИВЕ:

- Партнерите на Проектот за зајакнување на граѓанското општество и примателите на грантови водеа успешна иницијатива за поддршка на Законот за волонтерска работа. Донесувањето на Законот во 2007 година вреди да се спомне поради големиот степен на отвореност и транспарентност со кои се одликуваше целокупниот процес.
- Партнерите на Проектот за зајакнување на граѓанското општество и примателите на грантови, исто така, успешно за залагаа за подобрувања во македонскиот Закон за невладини организации. Новиот Закон, донесен во 2010 година, всушност, претставува усогласување на правниот систем на државата, кој ги регулира невладините организации, со европските стандарди и со најдобрите регулаторски практики.
- Проектот за зајакнување на граѓанското општество собра околу 200.000 долари во локални ресурси, вклучително и 60.000 долари во готовина. Проектот, исто така, ангажираше повеќе од 900 граѓани како волонтери во неговите активности за лобирање и во иницијативите за услуги за заедниците.
- Партнерите од невладиниот сектор, работејќи заедно со владата, подготвија нацрт за успешна примена на Глобалниот фонд за ХИВ/АИДС и туберкулоза, што резултираше со грант од 6,3 милиони долари за Македонија, со цел да и се помогне во решавањето на овие сериозни здравствени проблеми.
- Локалните партнери ја подготвија првата книга со закони за невладини организации и им го претставија Законот за невладини организации на повеќе од 700 студенти.

SPECIFIC ACHIEVEMENTS IN CIVIL SOCIETY REFORMS INCLUDE:

- CSSP partners and grantees led a successful initiative in support of a national Law on Volunteerism. The law's 2007 passage is noteworthy due to the high degree of openness and transparency that characterized the entire process.
- CSSP partners and grantees also advocated successfully for improvements to Macedonia's NGO Law. The new law, passed in 2010, brings the country's legal system governing NGOs into closer harmony with European standards and best regulatory practices.
- CSSP grantees raised nearly $200,000 in local resources, including over $60,000 in cash. They also engaged more than 900 citizens as volunteers in their advocacy and community service initiatives.
- NGO partners working with the government drafted a successful application to the Global Fund on HIV/AIDs and tuberculosis, resulting in a $6.3 million grant to help Macedonia address these serious health issues.
- Local partners prepared the first NGO law textbook and introduced more than 700 students to NGO law.

DISA PREJ TË ARRITURAVE KONKRETE TË REFORMËS SË SHOQËRISË CIVILE:

- Partnerët dhe pranuesit e granteve të CSSP-së kanë udhëhequr me nismën e suksesshme për mbështetjen e Ligjit për punë vullnetare. Në vitin 2007, ligji është miratuar falë nivelit të lartë të transparencës së mbarë procesit, që ka qenë i hapur.
- Partnerët dhe pranuesit e granteve të CSSP-së i kanë mbështetur me sukses kërkesat për përmirësimin e Ligjit për OJQ në Maqedoni. Ligji i ri i miratuar në vitin 2010 e afron sistemin ligjor të OJQ-ve me standardet evropiane dhe praktikat më të mira rregullative.
- Pranuesit e granteve të CSSP-së kanë mbledhur rreth $200,000 nga burimet lokale, përfshirë edhe rreth $60,000 të gatshme. Janë përfshirë edhe mbi 900 qytetarë si vullnetarë për mbështetje dhe nisma të shërbimit në bashkësi.
- OJQ partnerët që punojnë me qeverinë kanë hartuar aplikacion të suksesshëm për Fondin global të HIV/AIDS dhe tuberkulozit, që ka rezultuar me grant prej $6.3 milionëve me të cilin i ndihmohet Maqedonisë trajtimi i këtyre çështjeve serioze shëndetësore.
- Partnerët lokalë e kanë përgatitur librin e parë për ligjin mbi OJQ-të dhe ia kanë prezantuar atë më shumë se 700 studentëve.

„НАШЕ МААЛО“ ЗБОРУВА ЗА МЕЃУЕТНИЧКАТА ТОЛЕРАНЦИЈА

„Наше маало“ беше прва македонска телевизиска програма за деца направена со цел да го промовира мултикултурното разбирање, да поттикне спречување конфликти и да пренесе знаење за посебни вештини за решавање конфликти. Во оваа емисија деца од различни етнички заедници беа претставени како живеат и си играат заедно, обично, во хармонија.

УСАИД ја поддржа продукцијата на „Наше маало“ со грант во вкупен износ од 3,2 милиони долари, во периодот од 1999 до 2004 година. Пораката на емисијата за толеранција беше пренесувана преку телевизија, весници, музички видеозапис и веб-страница. Беа снимени четириесет и една епизода од „Наше маало“, а некои од нив и по 10 години од првото емитување се уште се прикажуваат на Македонската телевизија.

Како копродукција со Работилницата за детска телевизиска програма (продуценти на „Улицата Сезам“) и Потрага по заеднички основи, емисијата „Наше маало“ беше дизајнирана со цел да го поттикне заемното почитување и разбирање меѓу младите етнички Албанци, Македонци, Роми и Турци на возраст од седум и од 12 години.

Емисијата почна да се прикажува на македонската национална телевизија во 1999 година, во периодот на големата криза со бегалците, која беше предизвикана од конфликтот во Косово. Според анкетите што ги направи Потрага по заеднички основи, емисијата успеа да допре до 95 проценти од сите домаќинства, а 75 проценти од децата од сите етнички групи беа нејзини редовни гледачи.

'NASHE MAALO' TV SHOW TEACHES INTER-ETHNIC TOLERANCE

"Nashe Maalo" (Our Neighborhood) was the first Macedonian children's television program made to promote intercultural understanding, to encourage conflict prevention and to teach specific conflict-resolution skills. On the program, children from various ethnic communities were portrayed living and playing together – usually harmoniously.

USAID supported production of Nashe Maalo with grants totaling $3.2 million from 1999 to 2004. The show's message of tolerance was communicated through television, magazines, a music video and a website. Forty-one Nashe Maalo episodes were produced and some were still being broadcast on Macedonian television 10 years after its debut.

Co-produced by Children's Television Workshop (producers of "Sesame Street") and Search for Common Ground, Nashe Maalo was designed to encourage mutual respect and understanding among ethnic Albanian, Macedonian, Roma and Turkish youth between ages 7 and 12.

The show was broadcast on the Macedonian National Television starting in 1999 in the midst of a refugee crisis prompted by the Kosovo conflict. It reached 95 percent of all households, and 75 percent of the children of all ethnic groups regularly watched the show, according to surveys commissioned by Search for Common Ground.

“MËHALLA JONË” SI MËSIM PËR TOLERANCË NDËR-ETNIKE

“Mëhalla jonë” është TV programi i parë për fëmijë në Maqedoni, që e synon promovimin e kuptimit ndër-kulturor, duke e inkurajuar parandalimin e konflikteve dhe mësimin e aftësive specifike të zgjidhjes së konflikteve. Në këtë program, fëmijët e bashkësive të ndryshme etnike e kanë pasqyruar jetën dhe lojën e përbashkët, zakonisht në harmoni.

USAID e ka përkrahur prodhimin e TV serisë “Mëhalla jonë” me grant prej $3.2 milionëve në periudhën 1999-2004. Porosia për tolerancë është komunikuar përmes televizionit, revistave, video-klipit dhe ueb-faqes. Janë prodhuar gjithsej 41 epizoda të serisë dhe disa kanë qenë në emetim e sipër nga televizioni i Maqedonisë edhe 10 vite pas prodhimit.

“Mëhalla jonë” ka qenë ko-produksion i Punëtorisë televizive të fëmijëve (producentë të “Rrugës susam”) dhe Kërkimit të bazës së përbashkët (Search for Common Ground), me synim të inkurajimit të respektit dhe kuptimit të ndërsjellë mes grupeve etnike të shqiptarëve, maqedonasve, romëve dhe turqve të moshës 7-12 vjeçare.

Seria është emituar në Televizionin nacional të Maqedonisë prej vitit 1999, në kulmin e krizës së refugjatëve gjatë konfliktit në Kosovë. Sipas hulumtimeve të porositura nga Kërkimi i bazës së përbashkët, seria ka arritur në 95% të amvisërive dhe 75% e fëmijëve nga të gjitha grupet etnike e kanë përcjellë serinë vazhdimisht.

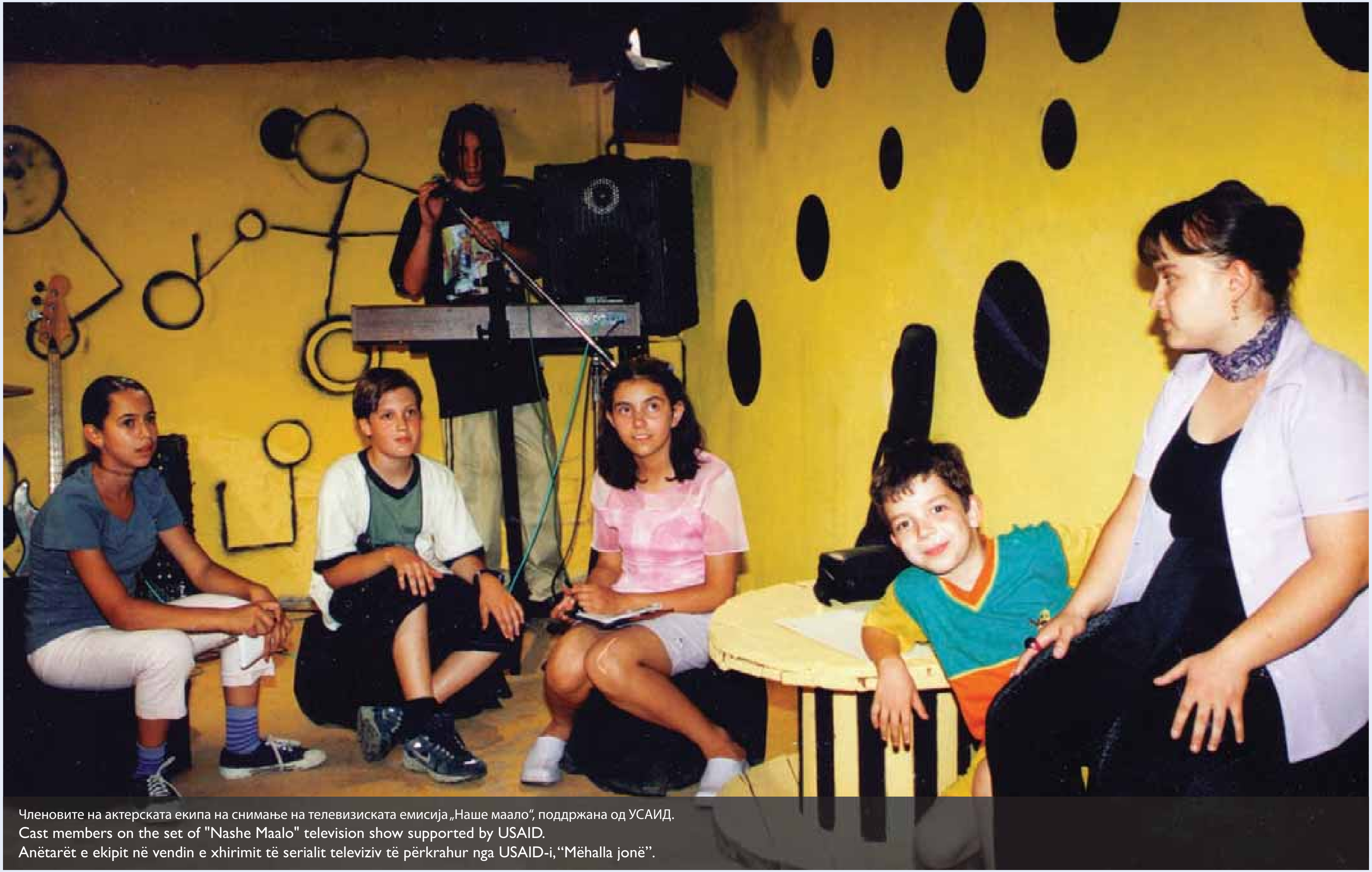

Членовите на актерската екипа на снимање на телевизиската емисија „Наше маало", поддржана од УСАИД.
Cast members on the set of "Nashe Maalo" television show supported by USAID.
Anëtarët e ekipit në vendin e xhirimit të serialit televiziv të përkrahur nga USAID-i, "Mëhalla jonë".

ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ МЕДИУМИ

Со цел да обезбеди силни и независни медиуми, во 2000 година УСАИД ја промовираше четиригодишната Програма за професионални медиуми со буџет од 3,8 милиони долари, а во 2001 година, заедно со Данската школа за новинарство, го основа Македонскиот институт за медиуми.

Програмата за медиуми се стремеше да обезбеди можности за обука на новинарите, да помогне во развојот на асоцијациите што требаше да ги застапуваат интересите на медиумите, да го подобри управувањето на службите што ги продаваат медиумите и да развие законска регулатива и средина што ќе ги поддржува независните медиуми.

Во текот на десетгодишниот период од основањето до денес, МИМ има организирано повеќе од 100 обуки, работилници и конференции за новинари. Беше домаќин на повеќе од 1.000 домашни странски професионалци во полето на медиумите во Македонија и спонзорираше новинари од Македонија на работни посети и практични обуки во странство.

Во мај 2008 година МИМ ја основа Високата школа за новинарство и за односи со јавноста, акредитирана од Министерството за образование и наука, која нуди едногодишни програми по новинарство и корпоративни комуникации.

МИМ работеше во партнерство со Проектот на УСАИД

STRENGTHENING PROFESSIONAL MEDIA

Seeking to ensure a strong, independent media, USAID in 2000 launched a 4-year, $3.8 million Professional Media Program, and in 2001 co-founded the Macedonia Institute for Media (MIM) with the Danish School of Journalism.

The media program sought to provide training opportunities for journalists, to assist development of associations representing the interest of the media, to improve the management of media outlets, and to develop a supportive regulatory environment for independent media.

In the 10 years since its founding, MIM has organized more than 100 training opportunities, workshops and conferences for

PËRFORCIMI I MEDIAVE PROFESIONALE

Me qëllim të sigurimit të mediave të fuqishme dhe të pavarura, në vitin 2000, USAID e ka filluar Programin për media profesionale si projekt katërvjeçar me buxhet prej $3.8 milionëve, kurse në vitin 2001 e ka bashkë-themeluar Institutin nacional të Maqedonisë për media (MIM), së bashku me Shkollën daneze të gazetarisë.

Programi i mediave e synon sigurimin e mundësive të trajnimit të gazetarëve, mbështetjen e zhvillimit të shoqatave që i përfaqësojnë interesat e mediave, përmirësimin e menaxhimit të mediave dhe zhvillimin e klimës mbështetëse rregullatore të mediave të pavarura.

Gjatë 10 viteve të ekzistimit, MIM ka ofruar më tepër se 100 mundësi trajnimi, punëtori dhe konferenca për gazetarët. MIM ka ftuar mbi 1,000 profesionistë të mediave nga vendi dhe jashtë, duke sponsoruar gazetarë

за зајакнување на граѓанското општество за обука на водечките невладини организации и на главните засегнати страни во подготвувањето пораки, односите со јавноста и ефективното работење со медиумите.

„Ние сме горди што можеме да кажеме дека понудивме практика за нашите студенти по новинарство, која е единствена во македонското образование. Но, ваквата можност не ќе можевме да си ја дозволиме ако не беше помошта од УСАИД и од Проектот за зајакнување на граѓанското општество на УСАИД“, истакна Жанета Трајкоска, извршна директорка на Високата школа за новинарство и корпоративни комуникации.

journalists. It has hosted more than 1,000 domestic and foreign media professionals in Macedonia and sponsored journalists from Macedonia on work visits and practical training abroad.

In May 2008, MIM founded the School for Journalism and Public Relations, accredited by the Ministry of Education and Science, which offers one-year degree programs in journalism and corporate communications.

MIM worked in partnership with USAID's Civil Society Strengthening Project (CSSP), to train leader NGOs and key stakeholders in message development, public relations, and working effectively with the media.

"We are proud to say we offered a practice for our journalist students, unique in Macedonian education. But we could have not allowed such a possibility if we didn't have USAID and ISC's help," said Zaneta Trajkoska, Executive Director of the School of Journalism and Corporate Communication.

nga Maqedonia në vizita pune dhe trajnim praktik jashtë vendit.

Në maj 2008, MIM e ka themeluar Shkollën për gazetari dhe marrëdhënie publike, të akredituar nga Ministria e arsimit dhe shkencës, që ofron programe njëvjeçare diplomike për gazetari dhe komunikim korporativ.

MIM ka punuar në partneritet me Projektin e USAID-it për përkrahjen e shoqërisë civile (CSSP), në drejtim të trajnimit të OJQ-ve udhëheqëse dhe palëve kyçe në zhvillimin e porosive, marrëdhënieve publike dhe punës efektive me mediat.

"Jemi krenarë të themi që kemi ofruar praktikë për studentët tonë të gazetarisë – praktikë të veçantë në sistemin arsimor të Maqedonisë. Por, kjo nuk do të kishte qenë e mundur pa ndihmën e USAID-it dhe Institutit për shoqëri të qëndrueshme" shprehet Zhaneta Trajkoska, Drejtore ekzekutive e Shkollës për gazetari dhe komunikim korporativ.

АКТИВНОСТИТЕ НА УСАИД ГИ ДАДОА СЛЕДНИВЕ КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Во 2008 година, 18 телевизиски и 12 радиоемисии креирани од студенти на МИМ, на теми поврзани со граѓанското општество и со активностите на невладините организации, беа емитувани на националните и на локалните телевизиски станици на македонски и на албански јазик.
- Истата година практиканти од ромската етничка заедница во МИМ подготвија 12 стории на теми од граѓанското општество што влијаат на секојдневниот живот на ромската популација. Сите стории беа објавени во најпопуларните медиуми.

USAID ACTIVITIES RESULTED IN THE FOLLOWING CONCRETE RESULTS:

- In 2008, 18 television and 12 radio shows created by MIM students on topics related to civil society and NGO activities were broadcast on national and local TV stations in both Macedonian and Albanian.
- In the same year, Roma interns at MIM developed 12 stories on civil society topics affecting the everyday life of the Roma population. All of the stories were published in the mainstream media.

AKTIVITETET E USAID-IT KANË REZULTUAR ME KËTO REZULTATE KONKRETE:

- Në vitin 2008 janë emetuar 18 programe televizive dhe 12 radio-programe të realizuara nga studentët e MIM-it, në tema të lidhura me shoqërinë civile dhe aktivitetet e OJQ-ve. Programet janë emetuar në TV stacionet nacionale dhe lokale në gjuhën maqedonase dhe shqipe.
- Në vitin e njëjtë, praktikantët romë të MIM-it kanë realizuar 12 kronika për tema të ndryshme të shoqërisë civile, të lidhura me jetën e popullatës rome. Të gjitha kronikat janë publikuar në mediat burimore.

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

ПРЕГЛЕД

Од 1993 година наваму УСАИД има издвоено повеќе од 200 милиона долари за да и помогне на Македонија да ја спроведе транзицијата кон пазарна економија. Подоцна активностите беа насочени кон подобрување на конкурентноста на компаниите и нивно влегување на нови пазари.

УСАИД и помогна на Македонија да востанови правна рамка и политики што ја поддржуваат модерната пазарна економија. Исто така, во финансискиот сектор поддршката се состоеше од воспоставување финансиски здрав и стабилен банкарски сектор, кој денес брои 17 комерцијални банки што располагаат со средства од над 2,3 милијарди евра. УСАИД, исто така, го подобри пристапот до финансиски средства за малите и за средните претпријатија, помогна да се основа берзата со акционерски права и го промовираше моќниот и разновиден пензиски систем.

Иницијативите во приватниот сектор во Македонија им овозможија на претприемачите:

- Да додадат вредност на своите производи, особено во винарството и во текстилната индустрија;
- Да основаат нови индустрии, како што е секторот за дигитални медиуми, кој денес генерира повеќе од 1 милион долари од извоз на годишно ниво;

ECONOMIC GROWTH

OVERVIEW

USAID has devoted more than $200 million to helping Macedonia transition to a market economy since 1993. Early assistance efforts focused on helping Macedonia to improve practices in the key farming and agri-business sector, reform banks, and privatize companies. Later it focused on improving companies' competitiveness and helping them penetrate new markets.

USAID has helped Macedonia establish the legal framework and policies to support a modern market economy. In the financial sector, support included establishment of a financially sound banking sector, which today includes 17 commercial banks with more than $2.3 billion in assets. USAID also increased access to finance for small and medium enterprises, helped establish a stock exchange with shareholder rights, and promoted a robust and diversified pension system.

Initiatives in Macedonia's private sector enabled entrepreneurs to:

- Add value to their products, particularly in the wine and apparel industries;
- Establish new industries such as the digital media sector, which now generates more than $1 million in annual exports;
- Start recycling firms that help an estimated 5,000 citizens earn incomes, and

ZHVILLIMI EKONOMIK

PËRMBLEDHJE

USAID ka dedikuar më shumë se $200 milionë për përkrahjen e tranzicionit të Maqedonisë drejt ekonomisë së tregut, që nga viti 1993. Përpjekjet fillestare janë përqendruar në mbështetjen e përmirësimit të praktikave të Maqedonisë, në sektorët kyç të blegtorisë dhe agro-biznesit, reformave të bankave dhe privatizimit të kompanive. Më vonë, përkrahja është përqendruar në përmirësimin e konkurrencës së kompanive dhe ndihmës për hyrje në tregje të reja.

USAID i ka ndihmuar Maqedonisë në krijimin e kornizës ligjore dhe politikave për përkrahjen e ekonomisë moderne të tregut. Në sektorin financiar, përkrahja e ka përfshirë edhe krijimin e sektorit të shëndoshë financiar të bankave, që sot numëron 17 banka komerciale me asete mbi $2.3 miliardë. USAID e ka rritur edhe qasjen e kompanive të vogla dhe të mesme ndaj financimit, ka ndihmuar në krijimin e bursës me të drejta të aksionarëve dhe e ka promovuar sistemin pensional të fortë dhe të shumëllojshëm.

Nismat e ndërmarra në sektorin privat të Maqedonisë ia kanë mundësuar sipërmarrësve:

- Vlerën e shtuar për prodhimet e tyre, veçanërisht në industrinë e verës dhe veshjeve;
- Krijimin e industrive të reja, siq është sektori i mediave digjitale, që tani gjeneron eksporte vjetore mbi $1 miliardë;

■ Да основаат фирми за рециклирање што им помагаат на околу 5.000 граѓани да заработат средства за живот и

■ Да ги подобрат стандардите за квалитет, кои, пак, ја подобрија конкурентноста на компаниите.

Македонија значително го подобри своето деловно опкружување, при што во извештајот на Светска банка „Водење бизнис", од 92. место во 2007 година се искачи на 32. место во 2010 година. Следните чекори ќе бидат насочени кон целосно имплементирање на овие реформи за да можат претприемачите вистински да ги почувствуваат бенефициите од подобреното деловно опкружување.

УСАИД, исто така, беше пионер со програми што им помогнаа на приватните претпријатија да постигнат ефикасност преку користење информатички и комуникациски технологии. Проектот е-биз идентификуваше стратегиски можности за примена на технологии од страна на бизнисите што ги намалуваат трошоците, ја подобруваат подготвеноста да се одговори на барањата на пазарот и ја зголемуваат продажбата. Проектот за е-влада воведе ефикасност и транспарентност во владините процеси што имаа директно влијание врз приватниот сектор.

Континуираните активности на УСАИД за економски развој вклучуваат мерки за зголемување на домашните и на странските инвестиции, поддршка за зголемување на извозот и хармонизирање на регулативните политики и процедури, со цел приватниот сектор да може да даде свој придонес во јавниот процес на креирање политики.

Достигнувања на УСАИД на полето на економскиот развој во Македонија се:

■ Increase quality standards that improved companies' competitiveness.

Macedonia notably improved its business environment, moving up the World Bank's Doing Business report rankings from 92nd in 2007 to 32nd in 2010. The next steps will focus on ensuring these reforms are fully implemented so entrepreneurs can experience the true benefits of an enhanced enabling environment.

USAID also pioneered programs to help private enterprises realize efficiencies through the use of information and communications technologies. The e-Biz project identified strategic opportunities for

■ Themelimin e kompanive të riciklimit, që vlerësohet të ketë ndihmuar në krijimin e të hyrave për 5,000 qytetarë;

■ Ritjen e standardeve të cilësisë që e kanë avancuar konkurrencën e kompanive.

Maqedonia e ka përmirësuar dukshëm klimën afariste, duke marrë rangim më të lartë në Raportin Doing Business të Bankës Botërore, prej vendit 92 në vitin 2007 në vendin 32 në vitin 2010. Hapat e ardhshëm do të përqendrohen në sigurimin e implementimit të plotë të reformave të cekura, me qëllim që sipërmarrësit t'i shijojnë përfitimet e klimës më të mirë.

USAID ka iniciuar edhe programe për mbështetjen e efikasitetit më të lartë të ndërmarrjeve private, përmes shfrytëzimit të teknologjive informatike dhe kompjuterike. Projekti e-Biz ka identifikuar mundësitë strategjike për aplikimin e teknologjive nga bizneset, për të cilat është dëshmuar se i ulin shpenzimet, e përmirësojnë reagimin ndaj kërkesave të tregut dhe i rrisin shitjet. Projekti e-Qeveri ka sjellë efikasitet dhe transparencë në proceset qeveritare, që e prekin drejtpërdrejtë sektorin privat.

Aktivitetet e vazhdueshme të USAID-it për zhvillim ekonomik i përfshijnë edhe masat për rritjen e investimeve nga vendi dhe jashtë, përkrahjen e rritjes së eksportit dhe thjeshtimin e politikave dhe procedurave rregullativave, me qëllim që sektori privat të ketë mundësi të pjesëmarrjes në procesin publik të politik-bërjes.

Disa aspekte të theksuara të përkrahjes së USAID-it për zhvillim ekonomik në Maqedoni:

Trashëgimia

■ Tre institucione të huadhënies që janë përkrahur nga USAID (FULM, Mozhnosti dhe Fondi për ndërmarrje të vogla dhe të mesme Crimson Capital) janë shndërruar në institucione të qëndrueshme financiare që i mbështesin mikro-ndërmarrjet në Maqedoni.

Институции што остануваат како наследство од УСАИД

- Трите институции што даваа заеми и беа поддржани од УСАИД – ФУЛМ, „Можности" и Фондот за МСП на Crimson Capital – денес се стабилни финансиски институции што ги поддржуваат микропретпријатијата во Македонија.

- Центарот за претприемништво и развој на менаџери (CEED) им помогна на повеќе од 180 компании да ги изградат своите капацитети, да добијат финансиски средства и да влезат на нови пазари.

- Центарот за обука за јавни набавки, кој беше основан со поддршка од УСАИД, обезбедува обука и им издава сертификати на лица што се задолжени за процесот на јавни набавки, со што се креира транспарентна и ефикасна клима во полето на јавните набавки.

- Неколку други невладини организации, кои беа основани со помош од УСАИД, сè уште се активни, а некои од нив, вклучително MDC-Ti.Net, MATA (Македонска артизанска трговска асоцијација) и Центарот за економски анализи последователно добија грантови од УСАИД за да ги продолжат своите мисии. Други, пак, основаа консултантски компании што продолжуваат да го водат развојот на приватниот сектор во рамките на своите компетенции, како што се, на пример, развој на земјоделството и финансиски консалтинг.

Иновации

- Проектот на УСАИД за е-влада воведе технолошки решенија што беа револуционерни за македонската влада во однос на обезбедувањето

businesses to apply technologies proven to reduce costs, improve responsiveness to market demands, and increase sales. The e-Gov project brought efficiencies and transparency to government processes directly affecting the private sector.

USAID's ongoing economic growth activities include measures to increase domestic and foreign investment, support increased exports, and streamline regulatory policies and procedures so that the private sector can have input into the public policymaking process.

Highlights of USAID's economic growth assistance to Macedonia include:

Legacies

- Three lending institutions supported by USAID - FULM, Moznosti and the Crimson Capital SME Fund - are sustainable financial institutions supporting microenterprises in Macedonia.

- The Center for Entrepreneurship and Executive Development (CEED) has assisted more than 180 companies build capacity, obtain financing and penetrate new markets.

- The USAID-founded Training Center for Public Procurement certifies individuals in charge of the procurement process, creating a transparent and efficient climate for public procurement.

- Several other NGOs that were formed with USAID assistance are still active, and some, including MDC-Ti.Net, MATA (Macedonian Artisan Trade Association) and Center for Economic Analysis, have received follow-on USAID grants to pursue their missions. Others have created consulting companies that continue to lead the development of the private sector in their niche competencies, such as agriculture development and

- Qendra për zhvillimin e sipërmarrësisë dhe ekzekutivit (CEED) ka ndihmuar më shumë se 180 ndërmarrje për krijimin e kapaciteteve, sigurimin e financimit dhe hyrjes në tregje të reja.

- Qendra trajnuese për certifikimin e personave përgjegjës për procedurat e furnizimeve publike, që është financuar nga USAID, ka krijuar klimë transparente dhe efikase për furnizimet publike.

- Disa prej OJQ-ve të themeluara me ndihmën e USAID-it edhe më tej janë aktive, kurse disa prej tyre (përfshirë edhe MDC-Ti.Net, MATA dhe Qendrën e analizave ekonomike) kanë marrë grante të mëtejshme të USAID-it për vazhdimin e misionit të tyre. Disa OJQ kanë krijuar kompani këshillëdhënëse që kanë vazhduar ta udhëheqin zhvillimin e sektorit privat në fushat e kompetencave, si që është zhvillimi i bujqësisë dhe këshillëdhënia financiare.

Inovacionet

- Projekti i USAID-it për e-Qeveri ka promovuar zgjidhje teknologjike me të cilat bëhet revolucion në sigurimin e shërbimeve të Qeverisë së Maqedonisë për sektorin afarist. Teknologjia kompjuterike dhe komunikative e ka rritur kapshmërinë, i ka zvogëluar vonesat dhe e ka përmirësuar transparencën e administrimit qeveritar të furnizimeve, lëshimin e lejeve ndërkombëtare të transportit të mallrave, regjistrimin e punëtorëve dhe proceseve të aplikimit për pozitat e nëpunësve shtetërorë, plotësimin e dokumenteve tatimore, lëshimin e lejeve për eksport dhe import dhe buxhetimin.

- Qendrat E-Biz të financuara nga USAID i kanë mundësuar afaristëve t'i shfrytëzojnë burimet që nuk do të kishin ekzistuar ndryshe. Dizajni i ndihmuar nga kompjuterët dhe ekspertiza e prodhimit i kanë hapur

услуги за деловниот сектор. Информатичките и комуникациските технологии ја зголемија пристапноста, ги намалија доцнењата и ја подобрија транспарентноста при спроведувањето на владините јавни набавки, при издавањето дозволи за меѓународен карго-транспорт, при регистрирањето вработени, при аплицирањето за државни службеници и при поднесувањето даночни пријави, дозволи за увоз/извоз и буџетирање.

- Центрите за е-биз финансирани од УСАИД им овозможуваат на бизнисите да ги искористат предностите од ресурсите до кои инаку не би имале пристап. Компјутерскиот дизајн и експертизата во производството им нудат можности на машинската и на текстилната индустрија да конкурираат со свои производи на глобално ниво преку интернет. Веб-порталите ги проширија пазарите за туризам и за текстил.

Пристапот на УСАИД/Македонија усвоен од други

- Проектот на Crimson Capital за фонд за МСП беше реплициран во Косово.
- Во првите две години од иновативната Финансиска платформа, востановена како дел од Проектот за конкурентност (МСР), УСАИД им помогна на 111 македонски компании да дојдат од 38 милиони долари од надворешно финансирање и да креираат повеќе од 1.000 работни места. УСАИД го проучува овој модел и размислува за негово проширување во други земји на регионална основа.
- Практикантската работа преку програмата „Моја кариера и вработување" беше искористена како модел за Програмата на УСАИД за пристап до вработување во Ел Салвадор.

financial consulting.

Innovations

- USAID's e-Gov Project introduced technology solutions that revolutionized the Government of Macedonia's provision of services to the business sector. Computer and communications technologies increased accessibility, reduced delays and improved transparency in government administration of procurement, international cargo transport licensing, employee registration, the civil servant application process, tax filing, import/export licensing and budgeting.
- E-Biz Centers funded by USAID allow businesses to take advantage of resources to which they otherwise would not have access. Computer-aided design and manufacturing expertise give the machine tool and apparel industries the opportunity to compete on a global basis online. Web portals expanded markets for the tourism and apparel industries.

USAID/Macedonia Approach Adopted by Others

- Crimson Capital's SME Fund project has been replicated in Kosovo.
- In the first two years of the innovative Financial Platform, established as part of the Macedonia Competitiveness Project (MCP), USAID helped 111 Macedonian companies tap $38 million in external financing and create more than 1,000 new jobs. USAID is studying this model and is considering expanding it to other countries on a regional basis.
- The MyCareer Internship and Job Placement Program was used as the model for the USAID El Salvador Access to Employment Program.

një mundësi të re industrive të makinerisë dhe veshjes për konkurrim në nivel global, përmes internetit. Ueb-portalet e kanë zgjeruar tregun për industrinë e turizmit dhe veshjes.

Qasjet e USAID/Maqedoni të pranuara nga tjerët

- Projekti i Fondit për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme nga Crimson Capital është përsëritur edhe në Kosovë.
- Gjatë dy viteve të para të Platformës inovative financiare, që është themeluar si pjesë e Projektit për konkurrencë në Maqedoni, USAID i ka ndihmuar 111 kompanive në Maqedoni për qasje ndaj financimit të jashtëm në vlerë prej $38 milionëve, si dhe krijimit të më tepër se 1,000 vendeve të reja të punës. USAID është duke e analizuar këtë model dhe e shqyrton mundësinë e zgjerimit të projektit edhe në shtetet tjera, në nivel rajonal.
- Programi për punë praktike dhe gjetje të vendeve të punës KarrieraIme është përdorur si model për Programin e USAID-it në El Salvador për qasje ndaj punësimit.

ПРИВАТИЗАЦИЈА И РЕГУЛАТОРНИ РЕФОРМИ

Само две години по објавувањето на својата независност од поранешна Југославија, македонската економија во која доминираше земјоделството се соочи со тешка транзиција од социјалистички систем во пазарна економија, која се заснова на приватна сопственост. УСАИД стапи во партнерство со бизнисите, со цел да го помогне или олесни јавно-приватниот дијалог, да ги поттикне законските реформи и владината транспарентност и да обезбеди техничка експертиза и обука за најдобрите практики за приватниот сектор што многу брзо се формираше.

Приватизацијата и економската транзиција беа предмет на првите напори што УСАИД ги вложуваше за економскиот развој на земјата. Во 1994 година, помошта за Македонската агенција за приватизација поттикна 7 милиони долари странски инвестиции во осум компании.

Во 2003 година УСАИД поведе иницијатива за модернизирање на македонскиот Закон за трговски друштва, со цел да се постигне компатибилност со законите на Европската унија. Проектот за корпоративно управување и Законот за трговски друштва, исто така, ја информираа бизнис-заедницата за нејзините обврски и работеше на подигнување на свеста за акционерските права на работниците, кои добија акции за време на процесот на приватизација.

PRIVATIZATION AND POLICY REFORM

Just two years after declaring independence from the former Yugoslavia, Macedonia's heavily agricultural economy faced a difficult transition from a socialist system to a market economy based on private ownership. USAID partnered with businesses to facilitate public-private dialogue, to encourage legal reforms and government transparency, and to provide technical expertise and training to promote best practices in the rapidly forming private sector.

Privatization and economic transition occupied the early years of USAID's economic growth efforts. Starting in 1994, assistance to the Macedonia Privatization Agency encouraged $7 million of foreign investment in eight companies.

USAID in 2003 led an initiative to redraft and modernize Macedonia's Company Law focusing on compatibility with European Union commercial laws. The Corporate Governance and Company Law Project also educated the business community about its obligations and raised awareness of stockholders rights among workers who were granted company shares during privatization.

From 2006 to 2010, the USAID Business Environment Activity (BEA) focused on legal and regulatory changes to facilitate Macedonian exports. BEA also sponsored an annual conference that provides a valuable forum

PRIVATIZIMI DHE POLITIKA E REFORMAVE

Pas vetëm dy viteve nga shpallja e pavarësisë nga ish-Jugosllavia, ekonomia e rëndë e bujqësisë në Maqedoni u ballafaqua me tranzicionin e vështirë nga sistemi socialist në ekonominë e tregut, që bazohet në pronësinë private. USAID ka krijuar partneritete me biznesin për lehtësimin e dialogut publiko-privat, për inkurajimin e reformave ligjore dhe transparencës qeveritare, si dhe për sigurimin e ekspertizës teknike dhe trajnimit për promovimin e praktikave më të mira në sektorin privat, që zhvillohej me hapa të shpejtë.

Privatizimi dhe tranzicioni ekonomik kanë qenë në fokusin e përpjekjeve të hershme të USAID-it për zhvillim ekonomik. Duke filluar nga viti 1994, ndihma e dhënë për Agjencinë e privatizimit të Maqedonisë ka inkurajuar investime të huaja në vlerë prej $7 milionëve në gjithsej tetë kompani.

Në vitin 2003, USAID e udhëhoqi nismën për rihartimin dhe modernizimin e Ligjit të ndërmarrjeve, duke u fokusuar në përputhjen me ligjet tregtare të Bashkimit Evropian. Projekti për ligjin e ndërmarrjeve dhe qeverisje korporative gjithashtu arriti ta edukojë bashkësinë afariste për obligimet e saj dhe e ngriti vetëdijen e punëtorëve për të drejtat e poseduesve të aksioneve, të cilat i kishin fituar gjatë privatizimit.

Од 2006 до 2010 година Проектот за деловно опкружување на УСАИД беше насочен на законските измени, со цел да го олесни македонскиот извоз. Проектот за деловно опкружување, исто така, беше спонзор на годишната конференција, која претставува значаен форум за јавно-приватен дијалог меѓу претставниците од приватниот и од владиниот сектор за политики и за практики што ја уредуваат прекуграничната трговија. Организацијата на оваа конференција понатаму ја презеде Министерството за економија.

УСАИД работеше на зајакнувањето на капацитетот на Министерството за економија за вклучување во јавно-приватни партнерства (ЈПП), кои би можеле да ги пополнат празнините што постојат кај јавните услуги. Обука за филозофијата на ЈПП, управувањето, методологијата, оценувањето и известувањето беше спроведена во координација со фондацијата „Балкан нет“.

Со воведувањето на практиката за Оценување на влијанието на законската регулатива, во која играчи

for private sector and government representatives to engage in public-private dialogue on policies and practices governing cross-border trade, and the Ministry of Economy has continued to organize this conference.

USAID worked to strengthen the capacity of the Ministry of Economy to engage in public-private partnerships (PPP), which could fill gaps in public services. Training on PPP philosophy, management, methodology, evaluation and reporting was conducted in coordination with the Balkan Net Foundation.

Introducing the practice of Regulatory Impact Assessment, in which public and private sector players can ensure that government actions are justified and appropriate, USAID supported development of a National Electronic Register of Regulations aimed at ensuring transparency in the policy making and regulatory processes. The government subsequently adopted a "regulatory guillotine" policy to eliminate regulations and simplify those needed to improve conditions for doing business in the country.

Prej vitit 2006 deri në vitin 2010, Aktiviteti i USAID-it për klimën afariste (BEA) u përqendruar në ndryshimet ligjore dhe rregullative, për ta ndihmuar eksportin e Maqedonisë. Përveç kësaj, BEA e sponsoroi edhe konferencën vjetore që ofroi mundësi të posaçme diskutimi mes përfaqësuesve të sektorit privat dhe atyre qeveritarë, me qëllim të angazhimit në dialog publik-privat për politikat dhe praktikat e tregtisë tejkufitare. Ministria e ekonomisë ka vazhduar me organizimin e konferencave të këtilla.

USAID ka punuar drejt përforcimit të kapacitetit të Ministrisë së ekonomisë për pjesëmarrje në partneritete publike-private (PPP), që mund t'i plotësojë zbrazëtirat në shërbimet publike. Është realizuar trajnimi për filozofinë, menaxhmentin, metodologjinë, vlerësimin dhe raportimin mbi PPP, në koordinim me Fondacionin Balkan Net.

Duke e prezantuar praktikën e Vlerësimit të ndikimit të rregullatorit, ku aktorët e sektorit publik dhe privat mund të sigurohen për arsyeshmërinë e veprimeve qeveritare,

АКТИВНОСТИТЕ НА УСАИД ГИ ДАДОА СЛЕДНИВЕ КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Промоција на едношалтерски систем во 2008 година, кој ги хармонизира процесите на аплицирање за дозволи за увоз/извоз. Системот опфати 66 дозволи што ги издаваат 16 владини субјекти и ги постави на една веб-страница, www.exim.gov.mk
- Македонија двапати е рангирана на 10. место во анкетата на Светска банка за земји во кои се спроведуваат бизнис-реформи.
- Создавање Центар за обука за јавни набавки, каде што повеќе од 100 учесници се стекнаа со нивото „Овластен специјалист за јавни набавки“.

USAID ACTIVITIES RESULTED IN THE FOLLOWING CONCRETE RESULTS:

- The debut in 2008 of a "single window" system streamlined the application process for export/import licenses by encompassing 66 licenses issued by 16 government entities in one website, www.exim.gov.mk.
- Macedonia twice obtained a top-10 ranking in the World Bank's survey of business reforming countries.
- Creation of a Public Procurement Training Center, where more than 100 trainees have achieved the level of "Certified Public Procurement Specialist."

AKTIVITETET E USAID-IT KANË REZULTUAR ME KËTO REZULTATE KONKRETE:

- Krijimi i sistemit të "një sporteli" në vitin 2008, që e ka thjeshtuar procesin e aplikimit për leje të eksportit/importit, duke bashkuar 66 leje të lëshuara nga 16 subjekte qeveritare në një ueb-faqe të vetme, www.exim.gov.mk.
- Maqedonia është ranguar dy herë në Top 10 në hulumtimin e Bankës Botërore për shtetet që e reformojnë biznesin.
- Krijimi i Qendrës trajnuese për furnizime publike, ku më shumë se 100 të trajnuar e kanë arritur nivelin e "Specialistit të certifikuar për furnizime publike".

од јавниот и од приватниот сектор можат да проверат дали владините активности се оправдани и соодветни, УСАИД го поддржа развојот на Националниот електронски регистар на регулативи, чија цел е да обезбеди транспарентност во креирањето политики и законодавните процеси. Потоа Владата ја усвои политиката за „регулаторна гилотина“, со цел да ги елиминира непотребните регулативи и да ги поедностави оние што беа потребни за подобрување на условите за водење бизнис во земјата.

УСАИД го поддржа креирањето портал за вработување, кој обезбедува централен извор на информации за македонскиот пазар на труд, а ги поддржа и напорите за децентрализација на земјата со тоа што им помогна на општините да ја оценат својата економска состојба и соодветно да планираат и да управуваат со своите капитални инвестиции.

USAID supported creation of an employment portal that provides a central source of information on the Macedonian labor market and assisted in the country's decentralization reform effort by helping municipalities evaluate their economic standing and properly plan and manage their capital investments.

USAID e ka mbështetur themelimin e Regjistrit nacional elektronik të rregullatorëve, duke e synuar sigurimin e transparencës në procesin e hartimit të politikave dhe procesit rregullator. Si pasojë, Qeveria e ka miratuar politikën e “gijotinës së rregullativave” me qëllim të mënjanimit dhe thjeshtimit të rregullativave, drejt përmirësimit të kushteve për ushtrimin e biznesit në vend.

USAID e ka përkrahur krijimin e portalit të punësimit, që siguron burim qendror të informatave për tregun e punës në Maqedoni. Përveç kësaj, USAID e ka ndihmuar reformën e decentralizimit në vend, duke i ndihmuar komunave në vlerësimin e treguesve ekonomikë, si dhe në planifikimin dhe menaxhimin adekuat të investimeve të tyre kapitale.

ПИЛОТ ПРОЕКТ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ

УСАИД преку пилот проект покажува дека енергетски ефикасните реновирања придонесуваат за значителни заштеди и намалување на потрошувачката на енергија во домаќинствата со ниски приходи.

Вангелија Спасовска гледа значителна промена во 63 години старата станбена зграда во која живее, во населбата Автокоманда, Скопје. „Иако сега не е вклучено греењето, сепак, е топло“ - вели Спасовска, чија зграда беше една од трите што беа реновирани со цел да се постигне енергетска ефикасност. Реновирањето се одвиваше во текот на 2010 година, во рамките на пилот-проектот финансиран од УСАИД, а раководен од Habitat for Humanity of Macedonia.

Проектот успеа да демонстрира дека е изводливо обновување, осовременување, со примена на мерки за енергетска ефикасност, на македонските станбени згради со дебела изолација на фасадите и на покривите, како и на вратите и на прозорците. Во 2011 година Хабитат-Македонија ќе почне да го проширува проектот на нови 600 семејства со ниски приходи во седум македонски града, благодарение на грантот од УСАИД во износ од 1,5 милиони долари.

Во рамките на предлогот за грантот, од семејствата што учествуваат во програмата ќе биде побарано да земат заем за да ги исплатат трошоците за реновирањето, според изјавата на Зоран Костов, директор на Хабитат во Македонија. „Предизвикот со кој ќе се соочиме во продолжението на проектот е тоа дека ќе треба да ги убедиме станарите оти тие треба да земат заем за ваквите интервенции“ - вели Костов,

PILOT PROJECT DEMONSTRATES ENERGY EFFICIENCY

USAID is demonstrating that energy efficient upgrades can result in substantial cost savings and reductions in energy consumption for low-income families.

Vengelia Spasovska sees a remarkable change in the 63-year-old apartment building where she lives in the Avtokomanda section of Skopje. "Even though the heat isn't on now, it's warm," says Spasovska, whose building was one of three structures to receive energy-efficient renovations in 2010 under a USAID-funded pilot project led by Habitat for Humanity of Macedonia.

The project succeeded in demonstrating the feasibility of retrofitting Macedonia's aging residential stock with thick insulation on facades and roofs, as well as new doors and windows. In 2011 Habitat will begin expanding the project to 600 low-income families in seven Macedonian cities thanks to a $1.5 million grant from USAID.

Under the grant proposal, families participating in the program will be required to take out a loan to repay the cost of the renovations, according to Zoran Kostov, Habitat's national director in Macedonia. "The challenge of the follow-up project is that we have to convince the residents that they have to take a loan for that intervention," says Kostov, adding that he thinks Habitat can show the energy-efficient improvements will "generate substantial savings."

"Energy efficiency was never a priority since those types of interventions for years were considered expensive and not affordable for low-income residents," Kostov says. "We are demonstrating that with this intervention they are going to save enough money to pay back (the loan)."

PILOT-PROJEKTI DEMONSTRON EFIKASITETIN ENERGJETIK

USAID shpreh se përmirësimet e efikasitetit energjetik mund të resultojnë me kursim dhe zbritje të konsiderueshme të përdorimit të energjisë për familjet me të ardhura të ulëta.

Vengelia Spasovska ka vërejtur ndryshim të dukshëm në objektin banesor të vjetër 63 vite, në të cilin jeton në lagjen Autokomandë të Shkupit. “Ndonëse tani nuk ngrohim, banesa është e ngrohtë” thotë Spasovska. Ndërtesa e saj ka qenë një prej tre objekteve ku janë bërë renovime të efikasitetit energjetik në vitin 2010, përmes pilot-projektit të financuar nga USAID-i dhe të udhëhequr nga Habitati për humanitet në Maqedoni.

Projekti ia ka dalë në shprehjen e qëndrueshmërisë së ndryshimeve të objekteve banesore të Maqedonisë, përmes izolimit të trashë në fasadë dhe çati, si dhe dyerve dhe dritareve të reja. Në vitin 2011, Habitat do të fillojë me zgjerimin e projektit drejt 600 familjeve me të ardhura të ulëta në shtatë qytete të Maqedonisë, falë grantit të USAID-it në vlerë prej $1.5 milionëve.

Sipas propozimit të grantit, familjet-pjesëmarrëse në program duhet të marrin kredi, për mbulimin e shpenzimeve të renovimit, thotë Zoran Kostov, Drejtor nacional i Habitat-it për Maqedoni. “Sfida e projektit vazhdues është që duhet t’i bindim banorët në marrjen e kredive për këtë intervenim”. Ai mendon që Habitati mund të dëshmojë që përmirësimet drejt efikasitetit energjetik do të “krijojnë kursime të konsiderueshme”.

“Efikasiteti energjetik nuk ka qenë prioritet asnjëherë, meqë intervenimet e këtilla janë konsideruar si të shtrenjta vite me radhë dhe të pakapshme për banorët

при што додава дека Хабитат – Македонија може да докаже оти подобрувањата со цел да се постигне енергетска ефикасност „ќе генерираат значителни заштеди“.

„Енергетската ефикасност никогаш не била приоритет, бидејќи тие видови интервенции со години се сметаа за значително скапи, а нив не можат да си ги дозволат станарите со ниски приходи“ - објаснува Костов. „Ние докажуваме дека со овие интервенции тие ќе заштедат доволно пари за да го исплатат заемот“. Но, со сегашните високи трошоци за енергија и со очекувањата уште повеќе да се зголеми цената на електричната енергија во Македонија во следниот четиригодишен период, енергетската ефикасност „повеќе не е луксуз“ – посочува Костов.

Спасовска, која во својот стан живее повеќе од 50 години, ќе биде сведок на намалените трошоци за енергија во текот на следната зима, кога сите станари во зградата ќе можат да се согласат да се намали греењето. Дотогаш, таа останува благодарна за помошта од УСАИД. „Нема човек во зградава што не е задоволен“ - вели таа. „Топло е. Разликата ја чувствуваме секој ден“.

But with currently high energy costs and the prospect of market-priced electricity in Macedonia just four years away, energy efficiency "isn't a luxury any more," Kostov says.

Spasovska, who has lived in her apartment for more than 50 years, is bound to see cost savings next winter when all the residents in the building can agree to lower the heat. Until then, she is thankful for USAID's assistance. "There is no one who lives in this building who is not satisfied," she says. "It's warm. We feel the difference every day."

me të ardhura të ulëta. Tani po e dëshmojmë që me këtë intervenim, ata do të kursejnë mjaft për kthimin e kredisë" thotë Kostov. Por, sipas tij, me shpenzimet aktuale të larta të energjisë dhe me të ardhmen e energjisë elektrike me çmime të tregut që do të aplikohet pas katër viteve, efikasiteti energjetik "nuk mbetet luks".

Vengelia, e cila ka jetuar në banesën e saj për më shumë se 50 vite do t'i sheh kursimet gjatë dimrit të ardhshëm, kur të gjithë banorët e banesës do të dakordohen për uljen e ngrohjes. Në ndërkohë, falënderohet për mbështetjen e USAID-it. "Askush prej banorëve të ndërtesës nuk është i pakënaqur – tani është ngrohtë dhe e shohim dallimin çdo ditë" thotë ajo.

Вангелиа Спасовска пред зградата во која што живее во Скопје
Vengelia Spasovska outside her apartment building in Skopje.
Vangelia Spasovska në Shkup para ndërtesës ku jeton.

МОДЕРНИЗАЦИЈА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Првите напори за реформирање на финансискиот сектор беа насочени кон помагање на македонските бизниси и институции да ги усвојат меѓународните сметководствени стандарди (денес познати како меѓународни стандарди за финансиско известување) и кон подобрување на ефикасноста на банкарските институции, особено на Народна банка на Република Македонија. Започнувајќи во 1995 година, Проектот на УСАИД за реформи во сметководството инвестираше повеќе од 3,2 милиона долари во обука на сметководителите и во подготвувањето нова наставна програма за сметководство за универзитетите, заснована на принципите на пазарната економија.

Иницијативата за реформи во банкарскиот сектор, која почна во 1999 година, им помогна на комерцијалните банки да ја направат промената, односно да започнат да ги применуваат меѓународните сметководствени стандарди и да ги стандардизираат своите извештаи што ги испраќаат до Народна банка. Проектот со буџет од 1,5 милиони долари, исто така, им помогна на агенциите за осигурување на депозити и за реконструкција на банките при централната банка.

Програмата за развој на пазари на капитал, во голема мера усогласена со реформите во сметководството и во банкарството, и помагаше на Македонска берза.

MODERNIZING FINANCIAL INSTITUTIONS

Early reform efforts in the financial sector focused on helping Macedonian businesses and institutions adopt International Accounting Standards (now International Financial Reporting Standards), and on improving the efficiency of banking institutions in general and the Macedonian National Bank in particular. Starting in 1995, USAID's Accounting Reform Project invested more than $3.2 million in training of accountants and development of a new, market-oriented accounting curriculum for universities.

A banking sector reform initiative launched in 1999 assisted commercial banks with the conversion to international accounting standards and helped standardize their reporting to the National Bank. The $1.5 million project also helped the central bank's Deposit Insurance and Bank Rehabilitation agencies.

Closely aligned with accounting and banking reforms, the Capital Markets Development Program assisted the Macedonian Stock Exchange. The program focused on legal reforms, helped private companies planning to offer stock, educated journalists on financial reporting and, most notably, introduced automated trading on the stock exchange.

In 1999, USAID began assisting the Government of Macedonia in efforts to join the World Trade

MODERNIZIM I INSTITUCIONEVE FINANCIARE

Përpjekjet fillestare të reformave në sektorin financiar janë përqendruar në përkrahjen e bizneseve dhe institucioneve të Maqedonisë për miratimin e Standardeve ndërkombëtare të kontabilitetit (tani Standarde ndërkombëtare financiare për raportim), si dhe në përmirësimin e efikasitetit të institucioneve bankare në rrafsh të përgjithshëm dhe Bankës Popullore të Maqedonisë në aspekt të posaçëm. Duke filluar në vitin 1995, Projekti i USAID-it për reformën e kontabilitetit ka investuar më tepër se $3.2 milionë në trajnimin e kontabilistëve dhe për zhvillimin e programeve të reja universitare me orientim ndaj tregut.

Nisma e vitit 1999 për reformën e sektorit bankar i ka ndihmuar bankat komerciale në procesin e kalimit drejt standardeve ndërkombëtare të kontabilitetit, njëherazi duke i ndihmuar ato në standardizimin e raportimit tek Banka Popullore. Projekti në vlerë prej $1.5 milionëve i ka ndihmuar edhe Agjencisë së Bankës Qendrore për depozitën e sigurimeve, si dhe Agjencisë për sanacionin e bankave.

Duke qenë e lidhur ngushtë me reformën e kontabilitetit dhe bankave, Programi për zhvillimin e tregjeve kapitale i ka ndihmuar Bursës së Maqedonisë. Ky program është përqendruar në reformat ligjore, i ka ndihmuar kompanitë private në planifikimin e ofertës së aksioneve, i ka trajnuar gazetarët për raportimin financiar dhe ajo që është më e

„Македонскиот пазар на капитал забележа импресивен развој во речиси сите параметри по неговото основање. Овој перформанс во голема мера може да се припише на непроценливата техничка помош што УСАИД ја обезбеди за Македонската берза, преку низа реформи за продлабочување на пазарот, модернизирање на нејзината инфраструктура, подигнување на свеста на домашно и на меѓународно ниво и усогласување на законската рамка. Ова придонесе за градење на продуктивна, транспарентна и доверлива околина за тргување и нè подигна на ниво што е еднакво со нивото на поразвиените пазари“.

ИВАН ШТЕРИЕВ, ИЗВРШЕН ДИРЕКТОР, МАКЕДОНСКА БЕРЗА (2005 – СЕГА)

"Macedonia's capital market has registered impressive development in virtually all parameters since its inception. This performance is largely attributable to the invaluable technical assistance that USAID provided to the Stock Exchange in a series of reforms for deepening the market, modernizing its infrastructure, increasing awareness both domestically and internationally, and streamlining the regulatory framework . This has contributed to building a beneficial, transparent and trustworthy environment for trading and raised us to be in line with more developed markets and fiscal incentives."

IVAN STERIEV, EXECUTIVE DIRECTOR, MACEDONIAN STOCK EXCHANGE (2005 - PRESENT)

"Tregu i kapitalit në Maqedoni ka pasur zhvillim të jashtëzakonshëm në të gjitha parametrat, që nga themelimi. Ky rezultat vjen kryesisht falë mbështetjes së paçmueshme teknike të USAID-it për Bursën e Maqedonisë, drejt reformave të ndryshme për zgjerimin e tregut, modernizimin e infrastrukturës, rritjen e vetëdijes në nivel vendas dhe ndërkombëtar dhe thjeshtimin e kornizës rregulluese. Krejt kjo ka kontribuar drejt krijimit të klimës përfituese, transparente dhe të besimit për tregti, duke na ngritur në nivelet e tregjeve të zhvilluara dhe nxitjeve fiskale"

IVAN STERIEV, DREJTOR EKZEKUTIV, BURSA E MAQEDONISË (PREJ VITIT 2005)

Програмата беше насочена кон реформирање на законската рамка, обезбедување помош за приватните компании при нивното планирање за нудење на своите акции на берза, едукација на новинарите за финансиско известување и, најважно од се, воведување автоматизирано тргување на берзата.

Во 1999 година УСАИД почна да ги помага напорите на Владата на Република Македонија за пристапување кон Светската трговска организација (СТО), а по нејзиното формално пристапување во април 2003 година, го помогна нејзиното усогласување со обврските што ги имаше преземено во рамките на СТО. Инвестицијата од 4,6 милиони долари обезбеди цврсти темели за значително зголемување на прекуграничната трговија и инвестициите во македонската економија.

Во 2001 година УСАИД го промовираше Проектот за реформи во фискалната политика, со буџет од 6,2 милиона долари, кој работеше на спроведувањето реформи во даночната администрација, државниот трезор и во буџетот. Активностите имаа цел да му помогнат на Министерството за финансии да изгради модерен фискален систем, вклучително и капацитети

Organization (WTO) and, after the country's formal accession in April 2003, helped it comply with its WTO commitments. The $4.6 million investment provided a foundation for substantial increases in cross-border trade and investment in the Macedonian economy.

Starting in 2001, USAID launched a $6.2 million Fiscal Policy Reform Project that addressed government tax administration, treasury and budget reforms. The activity aimed to assist the Ministry of Finance achieve a modern fiscal system, including the capacity for good tax administration, sound budget policy, and a treasury system that operators according to international best practices.

Through an innovative technical assistance project, USAID and its partner, the Financial Services Volunteer Corps, amplified the impact of its financial reforms by providing consultative services to the Government of Macedonia and institutions on the subjects of central banking, countering money laundering, capital markets development, public debt management, insurance, and pension reform.

With these foundations in place, USAID in 2002

rëndësishme – e ka promovuar tregtinë e automatizuar në bursë.

Në vitin 1999, USAID ka filluar me përkrahjen e përpjekjeve të Qeverisë së Maqedonisë për anëtarësim në Organizatën tregtare botërore (OTB). Pas anëtarësimit formal në prill të vitit 2003, USAID ka ndihmuar në përmbushjen e përkushtimeve ndaj OTB-së. Investimi prej $4.6 milionëve ka siguruar bazë për rritje domethënëse të tregtisë tejkufitare dhe investimeve në ekonominë e Maqedonisë.

Në vitin 2001, USAID e ka filluar Projektin për reformën e politikës fiskale, në vlerë prej $6.2 milionëve, që e trajton administrimin qeveritar të tatimeve, thesarit dhe reformave buxhetore. Ky aktivitet e ka synuar mbështetjen e Ministrisë së Financave drejt krijimit të sistemit fiskal modern, përfshirë edhe kapacitetin për administratën e mirë tatimore, politikën e shëndoshë buxhetore dhe sistemin e thesarit që vepron sipas praktikave më të mira ndërkombëtare.

Përmes projektit për inovacione teknike, USAID dhe partneri Financial Services Volunteer Corps e kanë rritur ndikimin e reformave financiare, duke i ofruar Qeverisë së Maqedonisë dhe institucioneve tjera shërbime këshillëdhënëse për çështjet e bankës qendrore, luftimit të pastrimit të parave, zhvillimit të tregjeve kapitale, menaxhimit

на даночната администрација, стабилна буџетска политика и систем на државен трезор, кое ќе работи во согласност со најдобрите меѓународни практики.

Преку иновативен проект за техничка помош, УСАИД и неговиот партнер, Корпус на волонтери за финансиски услуги (Financial Services Volunteer Corps - FSVC), го зајакнаа влијанието на финансиските реформи преку обезбедување консултантски услуги за владата на Република Македонија и за нејзините институции на теми во врска со централното банкарство, спречувањето перење пари, развојот на пазари на капитал, управувањето со јавен долг, осигурувањето и пензиските реформи.

Со овие достигнувања, во 2002 година, УСАИД го промовираше Проектот за зајакнување на финансискиот сектор, инвестиција со вредност од 7,7 милиони долари, со што се поддржа економскиот развој преку имплементирање модерни стандарди и практики во сметководството, банкарството, пазарите на капитал и пензиските фондови.

Имајќи ги предвид потребите на постарата популација, компонентата на проектот за пензиски реформи ги помогна основањето на Агенцијата за супервизија на пензиските фондови и подготвувањето на нацрт-законската рамка за новиот пензиски систем. Проектот за зајакнување на финансискиот сектор, исто така, обезбеди обука за лиценцирани менаџери на фондови и на организации-чувари на имот, а го помогна и организирањето кампања за подигнување на свеста на јавноста.

Реформите на пазарите на капитал имаа цел да ги зголемат бројот и квалитетот на новите понуди на берзата и да го поттикнат тргувањето. Проектот, исто така, му помогна на Министерството за финансии при подготвувањето сеопфатни амандмани на законите за

launched its Financial Sector Strengthening Project (FSSP), a $7.7 million investment that supported economic growth through implementation of modern standards and practices in accounting, banking, capital markets, and pension funds.

Necessitated by an aging populace, the project's pension reform component assisted the establishment of a Pension Supervisory Agency and drafted the secondary legal framework for the new pension system. FSSP also provided training for licensed fund managers and custodian organizations, and helped launch a public awareness campaign.

Capital markets reforms were aimed at increasing the number and quality of new offerings on the stock

të borxhit publik, sigurimit dhe reformës së pensionit.

Me bazat e cekura, në vitin 2002 USAID e filloi Projektin për përforcimin e sektorit financiar (FSSP), investim në vlerë prej $7.7 milionëve për përkrahjen e zhvillimit ekonomik përmes realizimit të standardeve dhe praktikave moderne në kontabilitet, punës bankare, tregjeve kapitale dhe fondeve të pensionit.

Duke u ballafaquar me nevojën e krijuar nga popullata që plaket, komponenta e projektit për reformën e pensionit e ka ndihmuar themelimin e Agjencisë mbikëqyrëse të pensioneve dhe e ka hartuar kornizën e akteve nënligjore për sistemin e ri pensional. FSSP ka siguruar edhe trajnim për menaxherët e licencuar të fondeve dhe organizatave kujdestare, si dhe ka ndihmuar me fushata për ngritjen e

хартии од вредност и за инвестициски фондови.

Реформите во сметководството продолжија со основање ново здружение на сметководители и ревизори, според прописите на Меѓународната федерација на сметководители. Проектот за зајакнување на финансискиот сектор подготви и спроведе испити за добивање сертификат за овластен ревизор, го надгледуваше преведувањето на меѓународните сметководствени стандарди на македонски јазик и креираше два нови курса за континуирано професионално образование.

exchange and in bolstering trading activity. FSSP helped the Ministry of Finance draft comprehensive amendments to the Securities and Investment Funds laws.

Accounting reforms continued with the creation of a new association for accountants and auditors, modeled on the bylaws of the International Federation of Accountants. The FSSP initiative developed and administered auditors' certification exams, oversaw the translation of international accounting standards into the Macedonian language, and created two new continuing professional education courses.

vetëdijes publike.

Reformat e tregjeve kapitale e kanë synuar rritjen e numrit dhe cilësisë së ofertave të reja në bursë, si dhe nxitjen e aktiviteteve tregtare. FSSP e ka ndihmuar Ministrinë e financave në hartimin e amendamenteve të gjera për ligjet e Fondit të investimit dhe letrave me vlerë.

Reformat e kontabilitetit kanë vazhduar me krijimin e asociacionit të ri për kontabilistët dhe auditorët, të modeluar sipas akteve nënligjore të Federatës ndërkombëtare të kontabilitetit. Nisma e FSSP-së e ka hartuar dhe administruar provimin e certifikimit të auditorëve, e ka mbikëqyrur përkthimin e standardeve ndërkombëtare të kontabilitetit në gjuhën maqedonase dhe ka krijuar dy kurse të vazhdueshme për edukim profesional.

АКТИВНОСТИТЕ НА УСАИД ГИ ДАДОА СЛЕДНИВЕ КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Денешниот банкарски сектор во Македонија се состои од 17 комерцијални банки, кои располагаат со повеќе од 2,3 милијарди евра.
- Сите граѓани на Македонија, кои се вработени од 2003 година, имаат можност да избираат од двата приватни пензиски фонда што функционираат комплементарно со државниот пензиски фонд. Третиот „столб“ – доброволно пензиско осигурување – беше воведен во 2009 година.
- УСАИД обезбеди консултантски услуги за Министерството за финансии во врска со издавањето на првите јавно тргувани владини обврзници, кои го поттикнаа тргувањето и инвестирањето на Македонска берза. Средствата од обврзниците беа искористени за исплаќање на македонскиот државен долг од поранешна Југославија, долготраен проблем што ја намалуваше довербата кај инвеститорите.

USAID ACTIVITIES RESULTED IN THE FOLLOWING CONCRETE RESULTS:

- Today Macedonia's banking sector regulates 17 commercial banks with more than $2.3 billion in assets.
- All citizens of Macedonia employed since 2003 are able to choose from two private pension funds that complement a state-owned fund. A third "pillar" - voluntary pension insurance - was introduced in 2009.
- USAID advised the Ministry of Finance on the issuance of the country's first-ever publicly traded government bonds, which boosted trading and investment in the Macedonian Stock Exchange. Bond receipts were used to settle outstanding Macedonian claims on the treasury of the former Yugoslavia, a long-festering issue that hurt investor confidence.

AKTIVITETET E USAID-IT KANË REZULTUAR ME KËTO REZULTATE KONKRETE:

- Sot, sektori i bankave në Maqedoni ka 17 banka komerciale me vlerë të aseteve që tejkalon $2.3 bilionë.
- Të gjithë qytetarët e Maqedonisë që janë punësuar pas vitit 2003 mund të zgjedhin mes dy fondeve private të pensionimit, si plotësim ndaj fondit në pronësi shtetërore. "Shtylla" e tretë, gjegjësisht sigurimi vullnetar pensional është themeluar në vitin 2009.
- USAID e ka këshilluar Ministrinë e financave për lëshimin e bonove të para qeveritare që janë tregtuar publikisht, me çka është rritur tregtia dhe investimi në Bursën e Maqedonisë. Bonot janë shfrytëzuar për zgjidhjen e kërkesave të Maqedonisë nga thesari i ish-Jugosllavisë, që është një çështje e vjetër që e ka ulur besimin e investuesve.

ПОДДРШКАТА ВО ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО ПРОМОВИРА КВАЛИТЕТ

Поддршката на УСАИД за македонскиот земјоделски сектор, кој вработува 18 отсто од македонските работници и учествува со околу 13 отсто во домашниот бруто-производ на земјата, датира уште од самите почетоци на помошта што ја обезбедува САД во Македонија. Програмата „Од фармер за фармер" во 1993 година доведе повеќе од 200 доброволци од САД и од други земји, со цел да обезбедат техничка помош и друг вид обука за приватните фармери, здруженија, институции и агробизниси. Програмата, чиј буџет изнесуваше 7,6 милиони долари, им помогна на агробизнисите да ги намалат трошоците, да ја подобрат ефикасноста и да го унапредат квалитетот на производите.

Помошта од УСАИД потоа се фокусираше на креирањето работни места и на поттикнувањето на економскиот развој преку охрабрување на земјоделските здруженија да им го пренесат техничкото знаење на фармерите, кои се нивни членови и да им помогнат да развијат услуги што генерираат приходи.

Започнувајќи во 1998 година, УСАИД инвестираше 10,8 милиони долари во Проектот за маркетинг во агробизнисот со партнерот Land O'Lakes, Inc., фокусирајќи се на подобрувањето на стандардите за квалитет на земјоделските производи.

Проектот го промовираше „Печатот за квалитет", кој е потврден со сертификат од независен одбор и заснован

AGRICULTURAL ASSISTANCE PROMOTES QUALITY

USAID's support of Macedonia's agriculture sector, which employs about 18% of Macedonia's workers and accounts for about 13% of the country's gross domestic product, dates from the early days of U.S. assistance. The 1993 Farmer-to-Farmer Program brought more than 200 volunteers from the United States and other countries to provide technical assistance and other training to private farmers, associations, institutions and agro-businesses. The $7.6 million program helped agricultural businesses reduce costs, improve efficiency and raise product quality.

USAID assistance subsequently focused on creating jobs and fostering economic growth by encouraging agricultural

NDIHMA BUJQËSORE PROMOVON CILËSI

Përkrahja e USAID-it për sektorin e bujqësisë në Maqedoni, ku punojnë rreth 18% e forcës së punës së Maqedonisë dhe që krijon rreth 13% të bruto-prodhimit vendor të shtetit, ka fillime të hershme që në ditët e para të mbështetjes së Shteteve të Bashkuara. Programi bujku-për-bujkun ka sjellë më shumë se 200 vullnetarë nga Shtetet e Bashkuara dhe shtetet tjera në vitin 1993, për të siguruar mbështetje teknike dhe trajnim tjetër për bujqit privatë, shoqatat, institucionet dhe agro-bizneset. Programi në vlerë prej $7.6 milionëve i ka ndihmuar bizneseve bujqësore në uljen e shpenzimeve, përmirësimin e efikasitetit dhe rritjen e cilësisë së prodhimeve.

Në vijim, ndihma e USAID-it është përqendruar në krijimin e vendeve të punës dhe mbështetjen e zhvillimit ekonomik, përmes inkurajimit të shoqatave bujqësore në transferimin e diturisë teknike për bujqit-anëtare, si dhe duke i ndihmuar anëtarëve në zhvillimin e shërbimeve që gjenerojnë të ardhura.

Që nga viti 1998, USAID ka investuar $10.8 milionë në Aktivitetin e marketingut të bujqësisë në Maqedoni, në partneritet me Land O'Lakes Inc., me fokus në përmirësimin e standardeve të cilësisë së prodhimeve bujqësore.

Aktiviteti i promovuar me titullin "Vula e cilësisë" certifikohet nga këshilli i pavarur dhe bazohet në testimin

„УСАИД обезбеди непроценлива помош за земјоделскиот сектор во Македонија. Преработувачката индустрија на овошје и зеленчук и Македонската асоцијација на преработувачи (МАП) се особено благодарни, бидејќи помошта што беше обезбедена придонесе за подобрен перформанс на индустријата, за зголемена конкурентност и за зајакнување на капацитетите на асоцијацијата за уште подобро застапување на интересите на своите членови“.

САШО РИСТЕСКИ, ИЗВРШЕН СЕКРЕТАР НА МАП И ПРЕТСТАВНИК НА ДОГОВОРНА СТРАНА ВО ВРЕДНОСНИОТ СИНЏИР ЗА ПРЕРАБОТЕН ЗЕЛЕНЧУК „АГБИЗ“ (2008 – СЕГА)

"USAID has provided extremely valuable assistance to the agribusiness sector in Macedonia. The fruit and vegetable processing industry and the Macedonian Association of Processors (MAP) are particularly grateful since the assistance that was provided contributed to improved performances of the industry, increased competitiveness, and strengthening of the capacities of the association to further represent the members' interests."

SASO RISTESKI, MAP EXECUTIVE SECRETARY AND AGBIZ PROCESSED VEGETABLES VALUE CHAIN CONTRACTOR'S REPRESENTATIVE (2008 - PRESENT)

"USAID ka siguruar ndihmë jashtëzakonisht të vlefshme për sektorin e agro-biznesit në Maqedoni. Industria e përpunimit të pemëve dhe perimeve dhe Shoqata maqedonase e përpunimit të ushqimit (MAP) janë falënderues për mbështetjen e dhënë, që ka kontribuar drejt përmirësimit të rezultateve të industrisë, e ka rritur konkurrencën dhe i ka përforcuar kapacitetet e shoqatës për përfaqësimin e mëtejshëm të interesave të anëtarëve"

SASHO RISTESKI, SEKRETAR EKZEKUTIV I MAP-IT DHE PËRFAQËSUES I KONTRAKTUESVE TË ZINXHIRIT TË VLERËS SË PERIMEVE TË PËRPUNUARA NGA AGBIZ (PREJ VITIT 2008)

на тестирањето што го спроведува Здружението на приватни преработувачи на месо и млечни производи. Анкетата спроведена во 2000 година покажа дека повеќе од две третини од македонските граѓани го препознаваат „Печатот за квалитет“ и повеќе од 70 отсто од нив ги променија своите навики за пазарење, избирајќи производи што го носат „Печатот за квалитет“.

Овие активности беа комбинирани со технички напори да се поттикнат производителите што работат во домашни услови, како и поголемите преработувачи да го унапредат своето производство и да почнат да продаваат квалитетни производи.

Последователната четиригодишна програма за помош на земјоделскиот сектор, со буџет од 6,5 милиони долари, која почна во 2003 година, ги зајакна стандардите за „Печатот за квалитет“, со цел да им овозможи на домашните производители да му конкурираат на увозот и да го прошират извозот на македонските земјоделски производи, да ја искористат предноста од пристапувањето во Светската трговска организација и да создадат поблиски врски за соработка со Европската унија.

Помошта на секторот за јагнешко и за овчо месо и овозможи на индустријата подобро да ја задоволи побарувачката на купувачите од странство, особено оние

associations to transfer technical knowledge to member farmers and to help members develop income-generating services.

Starting in 1998, USAID invested $10.8 million in the Macedonia Agribusiness Marketing Activity with partner Land O'Lakes, Inc., focusing on improving quality standards for agricultural products.

The activity promoted a "Seal of Quality" certified by an independent board and based on testing performed by the Association for Private Meat and Dairy Processors. An April 2000 survey found that more than two-thirds of Macedonians recognized the Seal of Quality and more than 70% had changed their buying habits to prefer Seal of Quality products.

These activities were combined with technical efforts to encourage cottage industries and larger processors to improve their production and marketing of quality products.

A four-year, $6.5 million follow-on agribusiness assistance program that began in 2003 strengthened the Seal of Quality standards to enable domestic products to better compete with imports and to expand Macedonian agricultural exports to take advantage of World Trade

e realizuar nga Shoqata e prodhuesve privatë të mishit dhe prodhimeve qumështore. Një hulumtim i realizuar në prill të vitit 2000 ka treguar që më shumë se 2/3 e maqedonasve e kanë njohur Vulën e cilësisë dhe më shumë se 70% e kanë ndryshuar shprehinë e blerjeve, duke i preferuar prodhimet me Vulën e cilësisë.

Këto aktivitete janë shoqëruar me përpjekje teknike për inkurajimin e industrive të vogla dhe prodhuesve më të mëdhenj drejt përmirësimit të prodhimit, si dhe marketingut për prodhimet cilësore.

Në vitin 2003 ka filluar programi vijues për mbështetjen e agro-bizneseve, në vlerë prej $6.5 milionëve që i ka përforcuar standardet e Vulës së cilësisë, me qëllim të aftësimit të prodhimeve vendore për konkurrim më të mirë me importet, si dhe zgjerimit të eksporteve bujqësore të Maqedonisë, në kuptim të përfitimit nga anëtarësimi në Organizatën tregtare botërore dhe lidhjeve më të ngushta me Bashkimin Evropian.

Ndihma për sektorin e deltarisë dhe gjedhtarisë i ka ndihmuar industrisë në plotësimin më të mirë të kërkesave të blerësve të jashtëm, posaçërisht blerësve nga Greqia dhe Italia. Përveç kësaj, aktiviteti i ka ndihmuar edhe prodhuesve dhe përpunuesve të pemëve dhe perimeve

од Грција и од Италија. Оваа програма, исто така, им помогна на македонските производители и преработувачи на овошје и на зеленчук да ги подобрат врските меѓусебе, како и со откупувачите, со продавачите на мало и на големо.

Растот на извозот на земјоделски производи беше главен фокус и на Проектот за агробизнис што започна во 2007 година. Една од главните цели беше учеството на македонските производители и преработувачи на меѓународни трговски саеми и остварувањето на студиски посети, кои во 2010 година им помогнаа на агробизнисите да реализираат повеќе од 11 милиони долари од нови нарачки. Програмата за агробизнисот поттикна значително да се зголеми вредноста на земјоделските производи што се продаваат во Македонија, во Југоисточна Европа и на меѓународно ниво, а, исто така, да се зголемат и локалните и странските инвестиции во компаниите-учеснички во овој проект.

Organization accession and closer ties with the European Union.

Assistance to the lamb and sheep sector helped the industry to better meet the demands of export buyers, particularly those in Greece and Italy. The activity also assisted Macedonia's fruit and vegetable producers and processors to improve linkages among themselves and traders, retailers, and wholesalers.

Growth of agricultural exports also was the focus of the Macedonia Agribusiness Activity starting in 2007. Chief among its goals was the participation of Macedonian producers and processors in international trade fairs and study tours, which in 2010 helped agribusinesses realize more than $11 million of new orders. The agribusiness activity has stimulated significant increases in the value of agricultural products sold in Macedonia, in the southeastern European region, and internationally, as well as increasing local and foreign investment in participating companies.

nga Maqedonia, në përmirësimin e lidhjeve mes tyre dhe tregtarëve, rishitësve dhe shitësve me shumicë.

Rritja e eksporteve bujqësore ka qenë gjithashtu në fokusin e Aktivitetit bujqësor të Maqedonisë, duke filluar nga viti 2007. Një prej synimeve kryesore ka qenë pjesëmarrja e prodhuesve dhe përpunuesve të Maqedonisë në panairet ndërkombëtare dhe udhëtimet studimore, që ka ndihmuar në realizimin e porosive që tejkaluan $11 milionë në vitin 2010. Aktiviteti i bujqësisë ka stimuluar edhe rritje të dukshme të vlerës së prodhimeve bujqësore që shiten në Maqedoni, në rajonin e Evropës juglindore dhe në nivel ndërkombëtar, njëherazi duke e rritur investimin lokal dhe të huaj në kompanitë-pjesëmarrëse.

АКТИВНОСТИТЕ НА УСАИД ГИ ДАДОА СЛЕДНИВЕ КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Производителите на млеко и млечни производи со поддршка од УСАИД го зголемија извозот од нула во 2002 година на повеќе од еден милион долари во 2006 година, продавајќи им ги своите производи на купувачи од Албанија, Австралија, Србија, Западна Европа и од САД.
- Со помалку од 500.000 долари во директни АгБиз-инвестиции, 20 проекта за проширување на бизнисот на малите и средните претпријатија постигнаа вкупно 10 милиони долари од дополнителната продажба во период од три години, 10 милиони од зголемениот извоз и околу 6 милиони долари од зголемениот откуп од земјоделците.

USAID ACTIVITIES RESULTED IN THE FOLLOWING CONCRETE RESULTS:

- Dairies supported by USAID increased exports from zero in 2002 to more than $1 million in 2006, selling to buyers in Albania, Australia, Serbia, Western Europe and the United States.
- Less than $500,000 in direct AgBiz investment in 20 small and medium-sized agricultural enterprises yielded a total of $10 million in additional sales over three years, $10 million in increased exports and almost $6 million in increased purchases.

AKTIVITETET E USAID-IT KANË REZULTUAR ME KËTO REZULTATE KONKRETE:

- Prodhimet e qumështit që mbështeten nga USAID e kanë rritur eksportin nga zero në vitin 2002 në më shumë se $1 milionë në vitin 2006, duke realizuar shitje në Shqipëri, Australi, Serbi, Evropë perëndimore dhe Shtetet e Bashkuara.
- Më pak se $500,000 investime direkte të AgBiz-it në 20 ndërmarrje bujqësore të vogla dhe të mesme kanë rezultuar me shitje plotësuese prej gjithsej $10 milionëve gjatë tre viteve, $10 milionëve eksporte të rritura dhe rritje të porosive prej pothuajse $6 milionëve.

ПОДОБРУВАЊЕ НА СТРАТЕГИИТЕ ЗА КОНКУРЕНТНОСТ

Малите и средните претпријатија (МСП) се соочуваа со многубројни препреки уште од периодот на транзицијата на Македонија кон пазарно ориентирана економија. Ним им недостига експертиза во управувањето со приватните бизниси, а се борат и со добивањето пристап до финансиски средства или ресурси за маркетинг за да може нивните фирми да се развиваат.

УСАИД ги реши овие недостатоци преку Проектот за конкурентност (МСА), кој инвестираше 11,7 милиони долари, со цел да им помогне на МСП да станат попродуктивни, попрофитабилни и поконкурентни на глобалните пазари. Воведувајќи го концептот на конкурентност преку моделот со кластери, УСАИД идентификуваше пет индустриски кластери, чии компании би можело да имаат придобивки од пазарно интегрираниот пристап кон конкурентноста: јагнешко месо и сирење, вино, туризам, информатичка технологија и текстил.

Проектот за конкурентност (МСА) работеше со секој кластер посебно за да може да ги разбере неговите тековни позиции, силни и слаби страни, предизвици и пазарни можности. Стратегиите беа подготвувани заеднички, со цел да се надминат предизвиците и да се искористат можностите. Во секој од овие кластери, новите компании почнаа за прв пат да извозуваат,

IMPROVING COMPETITIVE STRATEGIES

Small- and medium-sized enterprises (SMEs) faced numerous obstacles as Macedonia began its transition to a market-based economy: they lacked expertise in private business management and struggled to obtain financial or marketing resources to put their firms on the path to growth.

STRATEGJI MË TË MIRA PËR KONKURRENCË

Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM) janë ballafaquar me pengesa të ndryshme gjatë kalimit të Maqedonisë drejt ekonomisë së tregut. Atyre ju ka munguar ekspertiza e menaxhimit të bizneseve private, kurse sigurimi i burimeve të nevojshme financiare ose të marketingut për zhvillim ka qenë i vështirë.

„Проектот на УСАИД за рециклирање пластика го поттикна собирањето пластичен отпад и ја промени неговата перспектива - пластичниот отпад повеќе не е ѓубре, туку суровина за новата индустрија во подем. Проектот стана партнер, кој поддржа голем број нови мали компании, кои се вклучија во мрежата за собирање и за рециклирање пластичен отпад. Грантовите на проектот, кампањите во медиумите и едукацијата им помогнаа на илјадници Роми да најдат работа преку вклучување во мрежата за собирање отпад. Проектот на УСАИД и даде стимулација на компанијата 'Grintech MK' да инвестира во фабрика за рециклирање пластика во Скопје, која моментално вработува 90 работници и генерира годишен приход од над 3,5 милиони долари“

МИХАИЛ МАТЕСКИ, ДИРЕКТОР, „GRINTECH MK RECYCLING“ (2008 - СЕГА)

"USAID's Plastic Recycling Project gave a boost to the collection of plastic waste and changed the perspective - plastic waste is not garbage, instead it is a raw material for a new, developing industry. The project became a supporting partner of many new small companies, which joined the plastic waste collection and recycling network. The project's grants, media campaigns and education helped thousands of Roma citizens find jobs by becoming involved in the collection network. The USAID project gave Grinteh MK a key incentive to invest in the plastic recycling factory in Skopje, which currently employs 90 workers and generates annual income of more than $3.5 million."

MIHAIL MATESKI, DIRECTOR, GRINTEH MK RECYCLING (2008 - PRESENT)

"Projekti i USAID-it për riciklimin e plastikës e ka nxitur mbledhjen e mbeturinave të plastikës dhe e ka ndryshuar perspektivën – mbeturinat e plastikës tani nuk janë mbeturina, por materiale-bazë për industrinë e re në zhvillim e sipër. Projekti është shndërruar në partner mbështetës për shumë kompani të reja të vogla, që i janë bashkëngjitur rrjetit të mbledhjes së mbeturinave plastike dhe riciklimit. Grantet e projektit, fushatat mediale dhe edukimi i ka ndihmuar mijëra qytetarëve romë të gjejnë punë duke u përfshirë në rrjetin e mbledhjes. Projekti i USAID-it i ka dhënë inkurajim kyç Grinteh MK për investim në fabrikën e riciklimit të plastikës në Shkup, që aktualisht ka 90 të punësuar dhe gjeneron të hyra vjetore mbi $3.4 milionë"

MIHAIL MATESKI, DREJTOR I GRINTEH MK RECYCLING (PREJ VITIT 2008)

беа направени истражувања на пазарот, беа идентификувани нови целни пазари, беа започнати заеднички проекти и посебни деловни можности, се обезбеди пристап до нови пазари, при што заеднички успеаја да ги подобрат деловните резултати.

Проектот за конкурентност (MCA), исто така, го основаше и го промовираше Националниот совет за претприемништво и конкурентност, прв механизам за јавно-приватен дијалог, кој им овозможи на приватните работодавци, владините претставници и на претставниците од граѓанскиот сектор да ги анализираат пречките на пазарот и да формулираат реформи во политиката што ќе го поддржат приватниот сектор во Македонија. Овој совет беше промовиран во 2003 година со улога да ја советува владата на Република Македонија за економски прашања.

Подигнувајќи ја помошта во областа на конкурентноста на повисоко ниво, целта на следниот

USAID addressed these shortcomings through the Macedonian Competitiveness Activity (MCA), which invested $11.7 million to help SMEs become more productive, profitable and competitive in global markets. Introducing the competitiveness concept through the cluster model, USAID identified five industry "clusters" whose companies could benefit from a market-integrated approach to competitiveness: lamb and cheese, wine, tourism, information technology, and textiles.

MCA worked with each cluster group to understand its current positioning, strengths, weaknesses, challenges, and market opportunities. Strategies were jointly developed to overcome challenges and pursue opportunities. In each cluster, new companies exported for the first time, conducted market research, identified new target markets, pursued joint projects and specific business opportunities, penetrated new markets, and collectively improved business results.

MCA also organized and launched the National Entrepreneurship and Competitiveness Council (NECC),

USAID i ka trajtuar këto mangësi përmes Aktivitetit për konkurrencë në Maqedoni (MCA), që ka investuar $11.7 milionë për përkrahjen e NVM-ve në rritjen e prodhueshmërisë, fitimeve dhe konkurrencës në tregjet globale. Duke e promovuar konceptin e konkurrencës përmes modeleve të grupeve (klasterëve), USAID ka identifikuar pesë “grupe” të reja të industrisë, kompanitë e të cilave mund të përfitojnë nga qasja e integruar tregtare ndaj konkurrencës: mishi i qengjit dhe djathi, vera, turizmi, teknologjia informatike dhe tekstili.

MCA ka punuar me secilin grup për ta kuptuar gjendjen aktuale, anët e forta dhe të dobëta, sfidat dhe mundësitë e tregut. Strategjitë janë hartuar së bashku, me qëllim të tejkalimit të sfidave dhe shfrytëzimit të mundësive. Në çdo grup ka pasur kompani të reja që kanë eksportuar për herë të parë, kanë realizuar hulumtime të tregut, kanë identifikuar tregje në shënjestër, kanë shfrytëzuar projekte të përbashkëta dhe mundësi specifike afariste, kanë hyrë në tregje të reja dhe i kanë përmirësuar rezultatet afariste së bashku.

Проект за конкурентност на УСАИД (MCP) беше да се зголеми вработеноста преку развој поттикнат од извоз и од инвестиции. Проектот беше насочен кон проширување на постојните бизниси и репозиционирање на фирмите во три сектори – лесно производство, конфекција и информатичка технологија – со цел да се стигне до пазарите со висока вредност, со подобрени производи, услуги и способности.

Проектот за конкурентност (MCP), со буџет од 9,9 милиони долари, работи на подобрувањето на пристапот на компаниите до финансии средства поради проширување на бизнисот, добивање сертификати за производи и процеси (вклучително ISSO и TS), развој на работна сила преку стекнување вештини што директно влијаат врз конкурентноста на работодавецот и привлекување странски инвестиции.

the first public private dialogue mechanism that enabled private employers, government officials, and civil society, to analyze market impediments and formulate policy reforms in support of Macedonia's private sector. Inaugurated in 2003, the NECC served an advisory role for the Government of Macedonia on economic issues.

Taking the competitiveness assistance to a higher level, MCA's successor activity, the Macedonia Competitiveness Project (MCP), continues USAID's emphasis on increasing employment through export- and investment-driven growth. The project focuses on expanding existing business and repositioning firms in three sectors - light manufacturing, apparel, and information technology - to capture higher-value markets with enhanced products, services, and capabilities.

MCP, a $9.9 million initiative, emphasizes improving companies' access to finance for expansion, certification for products and processes (including ISSO and TS), workforce development to add skills that directly impact employers' competitiveness, and attracting foreign investment.

Më tej, MCA e ka organizuar dhe iniciuar Këshillin nacional për sipërmarrësi dhe konkurrencë (NECC), si mekanizëm i parë i dialogut publiko-privat, që ia mundëson punëdhënësve privatë, zyrtarëve qeveritarë dhe shoqërisë civile analizën e pengesave të tregut, si dhe e mundëson formulimin e reformave të politikës në mbështetje të sektorit privat të Maqedonisë. NECC është themeluar në vitin 2003 dhe ka shërbyer si trup këshillëdhënës i Qeverisë së Maqedonisë për çështjet ekonomike.

Për ta avancuar mbështetjen e konkurrencës në nivel më të lartë, aktiviteti trashëgues i MCA-së, Projekti për konkurrencë në Maqedoni (MCP) e ka vazhduar përqendrimin e USAID-it në rritjen e punësimit, përmes rritjes së eksporteve dhe investimeve. Projekti përqendrohet në zgjerimin e bizneseve ekzistuese dhe ripozicionimin e kompanive në tre sektorë (prodhimtarinë e lehtë, veshjet dhe teknologjinë informatike), me qëllim të hyrjes në tregje të reja me prodhime, shërbime dhe kapacitet të shtuar.

MCP është nismë në vlerë prej $9.9 milionëve, me qëllim të përmirësimit të qasjes së kompanive ndaj financimit për rritje, certifikimit të prodhimeve dhe proceseve (përfshirë edhe ISSO dhe TS), zhvillimit të forcës së punës me aftësi të reja që kanë ndikim direkt në konkurrencën e punëdhënësit, si dhe atraktimit të investimeve të huaja.

АКТИВНОСТИТЕ НА УСАИД ГИ ДАДОА СЛЕДНИВЕ КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Проектот на УСАИД за конкурентност (MCA) одигра директна улога во постигнувањето профит од извоз, во износ од 7,3 милиони долари во 2005 година и проширување на трговијата за 50 проценти во 2006 година. Продажбата од извоз се зголеми во кластерите за јагнешко месо, сирење, информатичка и комуникациска технологија, дигитални медиуми и вино, додека, пак, бројот на странски туристи се зголеми за 70 проценти.
- Од почетокот на Програмата за финансиска платформа од февруари 2009 до мај 2011 година, MCP и неговите финансиски советници овозможија нова инвестиција од 91,7 милиони долари насочена кон проширување на компаниите, надградување или развој на производите, постигнувајќи на тој начин извоз од 42,8 милиони долари и креирање на 1.379 нови работни места.
- Прашањата што првпат беа поставени од Националниот совет за претприемништво и конкурентност доведоа до значителни промени и успеси во политиката во однос на македонската бизнис-заедница. Меѓу нив се вбројуваат и укинувањето на визите за туристите од Израел, укинувањето на увозните царини за суровини за текстилната индустрија, востановувањето кредитен рејтинг за долгот на владата на Република Македонија и реформите во образовниот систем за текстилните инженери.

USAID ACTIVITIES RESULTED IN THE FOLLOWING CONCRETE RESULTS:

- USAID's MCA played a direct role in $7.3 million in verified export sales in 2005 and trade expanded 50 percent in 2006. Export sales grew in the lamb meat, cheese, information & communication technology, digital media, and wine clusters, while foreign tourist arrivals increased by 70 percent.
- From the inception of the Financial Platform program in February 2009 through May 2011, MCP, financial advisors facilitated $91.7 million of new investment in company expansions, upgrades, or product development, creating exports of $42.8 million and 1,379 new jobs.
- Issues first raised by the NECC have led to significant policy successes for the Macedonian business community. These include abolition of visa requirements for tourists from Israel, the removal of import duties on raw materials for the textiles industry, establishment of a credit rating for Government of Macedonia debt, and reform of the education system for textiles engineering staff.

AKTIVITETET E USAID-IT KANË REZULTUAR ME KËTO REZULTATE KONKRETE:

- Aktiviteti i USAID-it për konkurrencë në Maqedoni ka pasur rol direkt në shitjet e verifikuara të eksportit në vlerë prej $7.3 milionëve në vitin 2005 dhe rritjen e tregtisë për 50% në vitin 2006. Shitjet e eksportit janë rritur në grupet e mishit të qengjit, djathit, teknologjisë informatike dhe kompjuterike, mediave digjitale dhe verës, kurse niveli i turistëve të jashtëm është rritur për 70%.
- Që nga fillimi i Programit të Platformës financiare në shkurt të vitit 2009 dhe deri në maj 2011, Projekti për konkurrencë në Maqedoni përmes këshilltarëve financiarë i ka lehtësuar investimet e reja nga jashtë në vlerë prej $91.7 milionëve për rritjen ose mbindërtimin e kompanive, si dhe për zhvillimin e prodhimeve, duke krijuar eksporte në vlerë prej $42.8 milionëve dhe duke hapur 1,379 vende të reja pune.
- Çështjet që janë parashtruar për herë të parë nga Këshilli nacional për sipërmarrësi dhe konkurrencë ka rezultuar me sukses të rëndësishëm politik për bashkësinë afariste të Maqedonisë. Këtu përfshihet heqja e vizave për turistët nga Izraeli, heqja e taksave të importit për materialet-bazë të industrisë së tekstilit, përcaktimi i kredi-rejtingut të borxhit të Qeverisë së Maqedonisë, si dhe reforma e sistemit arsimor për inxhinierët e tekstilit.

Е-БИЗ ЦЕНТРИТЕ ГО ПОМАГААТ РАЗВОЈОТ НА КОМПАНИИТЕ

Центарот за врвен квалитет, формиран пред шест години со поддршка од УСАИД, прерасна во моќна сила за технички иновации, што им помага на македонските производители да се натпреваруваат на меѓународниот пазар.

„Центарот CIRKO CAD/CAM обезбедува технички обуки и помош за компаниите што сакаат да го подобрат квалитетот на своите производи, да го намалат времето на производство, како и производствените трошоци“ - рече Атанас Кочов, декан на Машинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, каде што е основан CIRKO.

„Со формирањето на CIRKO во 2005 година во рамките на Проектот на УСАИД е-биз, всушност, беше создадена првата институција што им понуди помош на бизнисите во машинската индустрија“ – истакна Кочов. Како директен резултат на ова, неколку мали и средни претпријатија успеаја да потпишат договори за производство на пластични делови во калапи за „Волво“ и за „Рено“.

CIRKO нуди компјутерски лаборатории каде што може да се прават тридимензионални проекти буквално од нула, или да се модифицираат од електронската библиотека на зачуваните документи CAD/CAM (компјутерски дизајн и компјутерско производство). „Во блиска иднина“ – рече Кочов – „членовите на CIRKO MEVNet (Македонска инженерска виртуелна мрежа) ќе можат да пристапуваат до е-библиотека, да преземаат дизајн или проект, да прават негово приспособување и,

E-BIZ CENTER HELPS COMPANIES GROW

A "Center of Excellence" founded six years ago with USAID assistance has grown into a powerful force for technical innovation that is helping Macedonian manufacturers compete in the international marketplace.

The CIRKO CAD/CAM Center provides technical training and assistance for companies seeking to improve product quality, cut production time and reduce production costs, said Atanas Kochov, dean of the Faculty of Mechanical Engineering at Sts. Cyril and Methodius University in Skopje, where CIRKO is based.

The formation of CIRKO in 2005 under USAID's e-Biz project "was the first time in Macedonia that someone helped businesses in the machine-tool industry," Kochov said. As a direct result, several small- and medium-sized companies succeeded in winning contracts, such as producing injection-molded plastic parts for Volvo and Renault.

CIRKO provides computer labs where three-dimensional designs can be created from scratch or modified from an electronic library of stored CAD/CAM (computer-aided design / computer-aided manufacturing) documents. In the near future, Kochov said, members of CIRKO's MEVNet (Macedonian Engineering Virtual Network) will be able to access the e-library, retrieve a design, make adjustments and, finally, calculate the cost of producing molds or dies for a job on which they are bidding.

"Rapid prototyping" also confers a competitive advantage on CIRKO's partner companies. Its 3D printing and modeling services can reduce the time needed to produce a prototype from weeks to a matter of hours.

QENDRA E-BIZ I NDIHMON KOMPANIVE TË BËHEN MË KONKURRENTE

“Qendra e përsosjes” e themeluar para gjashtë viteve më mbështetjen e USAID-it është shndërruar në forcë të fuqishme të inovacionit teknik, që i ndihmon prodhuesve të Maqedonisë në konkurrimin e tyre në tregjet ndërkombëtare.

конечно, да ги пресметуваат производствените трошоци за калапите или за боите, за работата за која конкурираат на тендер".

„Брзото правење прототипи", исто така, нуди и конкурентна предност за компаниите што се партнери со CIRKO. Неговите услуги за печатење во 3-Д формат и правењето калапи може да го намали времето што е потребно за производство на еден прототип од неколку недели на неколку часа.

Како универзитетски институт, CIRKO нуди обуки не само за студентите по машинско инженерство, туку, исто така, и за партнерите од приватниот сектор. Во 2008 година започна летната програма за практиканти, преку која околу 200 студенти беа распоредени во компании што бараа квалификувани инженери. „Можноста што им се даде на фирмите да работат директно со студентите им овозможи да креираат инженери за своите цели" - рече Кочов.

Неодамнешниот договор со Lear Corp., американски снабдувач на системи за седишта и управување со електрични инсталации за автомобилската индустрија, докажува на кој начин и колку CIRKO го поддржува македонскиот приватен сектор. Преку отворено барање понуди, CIRKO се согласи да работи со Lear и со четири компании во Македонија на развивањето стандарди за производство на електрични кабли за автомобили.

Користејќи примероци од кабли обезбедени од Lear, CIRKO ќе работи со приватниот сектор на развивање и документирање на производствените процеси. „CIRKO ќе востанови стандарди што ќе се користат низ цел свет од производителите, а, исто така, и од македонската индустрија" – рече Кочов.

„Неодамна, постигнатиот успех му обезбеди на CIRKO грант од 500.000 евра (околу 750.000 долари) од македонското Министерство за образование, кој ќе му овозможи на институтот да ги консолидира своите

As a university institute, CIRKO provides training not only to students of mechanical engineering, but also to its private-sector partners. Since 2008, a summer internship program has placed nearly 200 students with companies seeking qualified engineers. Allowing firms to work directly with students lets them "create an engineer for their own purposes," Kochov said.

Проектот на УСАИД е-биз им помогна на студентите и бизнисите да научат напредни производствени техники, какви што се оние за развивање на прототип на овој спортски автомобил.
USAID's e-Biz Project helped students and businesses learn advanced production techniques, such as those used to develop this sports car prototype.
Projekti i USAID-it e-Biz ndihmoi studentët dhe kompanitë të mësojnë teknika të avancuara të prodhimtarisë, si për shembull atë për të zhvilluar këtë prototip automobili sportiv.

Qendra CIRKO CAD/CAM siguron trajnim dhe mbështetje teknike për kompanitë që e synojnë përmirësimin e cilësisë së prodhimit, uljen e kohës së prodhimit dhe zvogëlimin e shpenzimeve të prodhimit, thotë Atanas Koçov, Dekan i Fakultetit të makinerisë të Universitetit Sh. Qirili dhe Metodi në Shkup, ku është selia e CIRKO-s.

Themelimi i CIRKO-s në vitin 2005 në kuadër të projektit e-Biz ka qenë "hera e parë që dikush i ndihmon bizneseve të industrisë së makinerisë në Maqedoni" shprehet Koçov. Si rezultat direkt, disa kompani të vogla dhe të mesme kanë pasur sukses në fitimin e tenderëve, përfshirë edhe prodhimin e pjesëve plastike të injektimit për Volvo-n dhe Renault-in.

CIRKO ofron laborator kompjuterik ku mund të krijohen projekte tre-dimensionale, prej fillimit ose të modifikuara nga libraria elektronike e dokumenteve CAD/CAM (dizajni me ndihmë kompjuterike/prodhimi me ndihmë kompjuterike). Sipas Koçovit, anëtarët e MEVNet (Rrjeti virtual i inxhinierëve të Maqedonisë) do të kenë qasje në këtë e-librari shumë shpejtë, duke marrë dizajne dhe kryer përshtatje, llogaritje të shpenzimeve të prodhimit të komponenteve për të cilat konkurrojnë.

"Rapid Prototyping" i ofron përparësi konkurrente kompanive-partnere të CIRKO-s. Shërbimet e shtypjes 3D dhe modelimit mund ta ulin kohën e nevojshme për prodhimin e prototipit nga disa javë në disa orë.

Si institut universitar, CIRKO ofron trajnime jo vetëm për studentët e makinerisë, por edhe për partnerët e sektorit privat. Që nga viti 2008 është hapur programi veror për punë praktike, me të cilin sistemohen rreth 200 studentë në kompani që kërkojnë inxhinierë të kualifikuar. Duke i lejuar kompanive të punojnë drejtpërdrejtë me studentët, ne "i lejojmë t'i krijojnë inxhinierët sipas nevojave që i kanë" shprehet Koçov.

Një kontratë e fundit me Lear Corp., furnizues në Shtetet e Bashkuara të sistemeve të uljes dhe menaxhimit të

операции во објект од 300 м2 (околу 3.300 квадратни стапки) во универзитетскиот кампус“ - истакна Кочов.

Гледајќи кон иднината, Кочов предвидува дека една институција, која останува како наследство од Проектот на УСАИД е-биз, ќе прерасне во едношалтерски центар што ќе нуди широк спектар на инженерски услуги за приватниот сектор. „Имаме намера да го затвориме кругот, од идеја до проект, од правење прототип до тестирање“ – рече тој.

A recent agreement with Lear Corp., a U.S.-based supplier of seating and electrical power management systems to the automotive industry, illustrates how CIRKO supports Macedonia's private sector. Through an open bidding process, CIRKO has agreed to work with Lear and four companies in Macedonia to develop standards for the production of automobile wiring harnesses.

Using samples of wiring harnesses provided by Lear, CIRKO will work with the private sector to develop and document the manufacturing processes. "CIRKO will set the standards that will be used worldwide by manufacturers" and, presumably, by Macedonian industry, Kochov said.

CIRKO's success recently attracted a 500,000-euro (about $700,000) grant from Macedonia's Ministry of Education that will enable the institute to consolidate its operations in a 300-square-meter (about 3,300 square feet) facility on the university's campus, Kochov said.

Looking to the future, Kochov foresees one legacy of USAID's e-Biz project will be a one-stop "hub" providing a full range of engineering services to the private sector. "We're going to close the whole cycle, from the idea to the design, to the prototyping, to the testing," he said.

energjisë elektrike në industrinë automobilistike është shembull si CIRKO e mbështetë sektorin privat të Maqedonisë. Përmes procesit të hapur të konkurrimit, CIRKO është pajtuar të punojë me Lear-in dhe katër kompani në Maqedoni për zhvillimin e standardeve të prodhimit të kontrollit të përcjellësve automobilistikë.

Duke i shfrytëzuar shembujt e përcjellësve automobilistikë të siguruar nga Lear-i, CIRKO do të punojë me sektorin privat për zhvillimin dhe dokumentimin e procesit të prodhimit. “CIRKO do ta përcaktojë standardin që do të shfrytëzohet nga prodhuesit në mbarë botën dhe së këndejmi, edhe nga industria në Maqedoni” thekson Koçov.

Suksesi i CIRKO-s para ca kohësh ka atraktuar grant prej €500,000 (rreth $700,000) nga Ministria e arsimit të Maqedonisë, që do t’i mundësojë institutit t’i konsolidojë operacionet në objektin e 300 metrave-katrorë në kampusin e universitetit, thotë Koçov.

Duke folur për ardhmërinë, Koçov parasheh që njëra prej trashëgimive të Projekti e-Biz të USAID-it do të jetë edhe “qendra” e një sporteli, ku ofrohen të gjitha shërbimet e inxhinierisë për sektorin privat. “Do ta mbyllim tërë qarkun – prej idesë deri tek dizajni, prototipi dhe testimi” thotë ai.

ИНФОРМАТИЧКАТА ТЕХНОЛОГИЈА ЈА УНАПРЕДУВА КОНКУРЕНТНОСТА

Во 2003 година, обидувајќи се да и помогне на Македонија да се справи со перманентно високата стапка на невработеност, УСАИД започна да се насочува на решенија од областа на информатичката технологија, со цел да ја зголеми конкурентноста на приватниот сектор и да ги усогласи владините процеси што влијаат на деловните активности.

УСАИД го промовираше Проектот е-биз со цел да го стимулира вработувањето и тоа преку обезбедување помош за малите и средните бизниси за да станат поконкурентни. Иницијативата, која располагаше со буџет од 6 милиони долари, основаше е-биз центри, со цел да им обезбеди на фирмите пристап до технологиите за кои беше докажано дека ги намалуваат трошоците, ја подобруваат способноста да се одговори на побарувачката на пазарот и ја зголемуваат продажбата.

УСАИД обезбеди еден милион долари почетен капитал за центрите, на кој беа додадени уште 1,7 милиони долари во готовина и друг вид средства и инвестиции од партнери-претприемачи, кои управуваа со центрите. УСАИД, исто така, обезбеди обука за менаџерите на центрите и за вработените во следниве области: развој на бизнис, финансиско управување, продажба и маркетинг и односи со јавноста.

На пример, е-биз центарот „Нов тренд" обезбеди

INFORMATION TECHNOLOGY ENHANCES COMPETITIVENESS

Seeking to address Macedonia's persistent high unemployment rate, USAID in 2003 began focusing information technology solutions to increase the competitiveness of the private sector and to streamline government processes that affect business activities.

USAID launched the e-Biz Project to stimulate employment by helping small- and medium-sized businesses become more competitive. The $6 million initiative established E-Biz Centers to provide firms with access to technologies that were proven to reduce costs, improve responsiveness to market demands, and increase sales.

USAID provided $1 million as start-up capital for the centers, which was matched with $1.7 million in cash and in-kind investments from partner entrepreneurs who managed the centers. USAID also trained center managers and staff in business development, financial management, sales and marketing, and public relations.

For example, the New Trend e-Biz Center provided Computer Aided Design / Computer Aided Manufacturing (CAD/CAM) services to apparel and shoe companies, including computerized design, grading and cutting. The Exploring Macedonia Center established a national tourism website for hotels, restaurants, rental car companies, and travel agencies (www.exploringmacedonia.com). And the SEEU Business Development Center offered web- and

TEKNOLOGJIA INFORMATIKE PERMIRËSON KONKURRENCËN

Me qëllim të trajtimit të nivelit të vazhdueshëm të lartë të papunësisë në Maqedoni, USAID ka filluar në vitin 2003 me fokusimin e zgjidhjeve të teknologjisë informatike drejt rritjes së konkurrencës të sektorit privat, si dhe thjeshtimit të proceseve qeveritare me të cilat preken aktivitetet afariste.

USAID e ka filluar Projektin e-Biz për rritjen e punësimit përmes mbështetjes së bizneseve të vogla dhe të mesme, me qëllim që të bëhen më konkurrente. Nisma me vlerë prej $6 milionëve ka themeluar Qendra e-Biz për t'i siguruar kompanive qasje ndaj teknologjive të dëshmuara për zvogëlimin e shpenzimeve, rritjen e reagimit ndaj kërkesave të tregut dhe rritjes së shitjeve.

USAID ka siguruar $1 milionë si kapital fillestar për qendrat, e plotësuar me $1.7 milionë në të holla të gatshme dhe investime në natyrë nga sipërmarrjet-partnere që i kanë menaxhuar këto qendra. Më tej, USAID i ka trajnuar menaxherët dhe nëpunësit e qendrave për zhvillimin e biznesit, menaxhimin financiar, shitjet, marketingun dhe marrëdhëniet publike.

Për shembull, Qendra e-Biz New Trend ka siguruar shërbime kompjuterike me të cilat ndihmohet dizajni/prodhimi i mbështetur me kompjuter (CAD/CAM) për kompanitë e veshjes dhe këpucëve, përfshirë edhe dizajnin, formësimin dhe prerjen kompjuterike. Qendra Exploring Macedonia ka krijuar ueb-faqe nacionale

„УСАИД ни помогна да го идентификуваме вистинскиот модел и да стекнеме знаење за развивање визуелни ефекти во индустријата за анимација во Македонија. Преку обемни програми за обука и огромна поддршка при создавањето на Digital Media Park - уникатен, светски, едношалтерски капацитет за правење дигитални филмови – нашата индустрија ја востанови својата конкурентна позиција на глобалниот пазар, што вклучи и ангажман и работа на големи холивудски хитови, како што е, на пример: „Авијатичар“, „Терминатор - спасување“ итн.

КРИСТИЈАН ДАНИЛОВСКИ, СООСНОВАЧ И ДИРЕКТОР

"USAID provided us with assistance to identify the right model and acquire the expertise to develop the visual effects and animation industry in Macedonia. Through extensive training programs and tremendous support in creating the Digital Media Park - a unique, world-class, one-stop shop for digital film making - our industry established its competitive position in the global market, including work on great Hollywood features from 'The Aviator' to 'Terminator: Salvation'."

KRISTIJAN DANILOVKSI, CO-FOUNDER AND MANAGING DIRECTOR, FX3X

"USAID na ka siguruar përkrahje për identifikimin e modelit të vërtetë dhe për ta fituar përvojën e nevojshme për zhvillimin e industrisë së efekteve vizuale dhe animacionit në Maqedoni. Përmes programeve të thella të trajnimit dhe mbështetjes së jashtëzakonshme për krijimin e Parkut të mediave digjitale, që është sistem i një sporteli unik dhe në rang botëror për krijimin e filmave digjitalë, industria e jonë fitoi pozitë konkurrente në tregun global, përfshirë edhe punën për veçoritë e jashtëzakonshme të Holivudit, duke filluar me 'The Aviator' deri te 'Terminator: Salvation'"

KRISTIJAN DANILOVKSI, BASHKË-THEMELUES DHE DREJTOR MENAXHUES, FX3X

CAD/CAM услуги за компаниите од текстилната и од чевларската индустрија, вклучително и компјутерски дизајн, правење шаблони и кроење. Центарот Exploring Macedonia креираше национална туристичка веб-страница за хотели, ресторани, компании за најмување возила и туристички агенции (www.exploringmacedonia.com). А Центарот за развој на бизниси понуди програми за професионални обуки преку интернет и преку видеоконференции, при Универзитетот на Југоисточна Европа.

Проектот на УСАИД за е-влада, промовиран во 2004 година, имаше цел да го подобри деловното опкружување во Македонија преку зголемување на ефикасноста и транспарентноста на владината администрација во јавните набавки, меѓународните дозволи за карго-транспорт и дозволите за увоз/извоз. Е-влада воведе процес на аплицирање за работни места како државни службеници преку интернет, пријавување и одјавување на вработени во приватниот сектор преку интернет, е-данок и е-буџет.

Инвестицијата на УСАИД во износ од 5,6 милиони долари донесе импресивни резултати. Просечниот број апликанти по отворено работно место како

videoconference-based professional training programs on the campus of South East European University.

Launched in 2004, USAID's e-Gov Project sought to improve Macedonia's business environment by increasing the efficiency and transparency of government administration of public procurements, international cargo transport licenses, and export/import licenses. E-Gov also introduced online applications for civil service jobs, on-line registration and de-registration of private sector employees, e-tax filing, and e-budgeting.

USAID's $5.6 million investment yielded impressive results. The average number of applicants per open civil-service position increased six-fold from 2005 to 2009 and 99 percent of applications were submitted online. Use of e-mail or text messages to send exam invitations saved the government $31,000 in mail costs in one 27-month period.

In the area of public procurement alone, the increased use of online public auctions is estimated to have saved the Government of Macedonia about $4.3 million from 2008 to mid-2010. Savings are calculated as the difference between lowest initial bid and the final price at the e-auction, in which bidders lower their price until a winner is declared.

turistike për hotele, restorante, kompani të veturave me qira dhe agjencive turistike (www.exploringmacedonia.com). Qendra për zhvillimin e biznesit në EJL (SEEU Business Development) ka ofruar programe të trajnimit profesional përmes internetit dhe video-konferencave në kampusin e Universitetit të Evropës Juglindore.

Projekti i USAID-it e-Gov ka filluar me implementim në vitin 2004, me qëllim të përmirësimit të klimës afariste në Maqedoni, përmes rritjes së efikasitetit dhe transparencës së furnizimeve publike të administratës qeveritare, lejeve ndërkombëtare për transportin e mallrave, si dhe lejeve për eksport dhe import. E-Gov ka promovuar edhe aplikacione për vendet e punës në administratën publike, regjistrimin dhe çregjistrimin on-line të nëpunësve të sektorit privat, plotësimin elektronik të formularëve tatimore dhe e-buxhetimin.

Investimi i USAID-it në vlerë prej $5.6 milionëve ka dhënë rezultate mbresëlënëse. Numri mesatar i aplikacioneve për secilën pozitë të shpallur në administratën publike është rritur për gjashtë herë në periudhën 2005-2009 dhe 99% të aplikacioneve janë parashtruar on-line. Shfrytëzimi i e-mail ose porosive tekstuale për dërgimin e ftesave të provimeve i ka kursyer

државен службеник се зголеми за шест пати од 2005 до 2009 година, а 99 проценти од апликациите беа поднесени преку интернет. Користењето на е-пошта или текстуални пораки за испраќање покани за испит и заштедија на владата 31.000 долари, кои претходно ги даваше за поштенски трошоци, во период од 27 месеци.

На полето на јавни набавки, се проценува дека зголемената употреба на јавни аукции на интернет и заштедила на Владата на Македонија околу 4,3 милиони долари, во периодот од 2008 до средината на 2010 година. Заштедите се пресметуваат како разлика меѓу најниската иницијална понуда и конечната цена на е-аукција, во која понудувачите ја намалуваат својата цена сè додека не се објави победникот.

Е-влада, исто така, обезбеди транспарентност при годишното издавање на вредните дозволи за карго-транспорт, што им овозможи на македонските транспортни компании да транспортираат стока во Европската унија. Сега кандидатите мора да го користат електронскиот систем за да аплицираат за вакви дозволи, а поднесените жалби за нивна несоодветна распределба се многу намалени.

Како резултат на нашата поддршка преку е-влада, една од 10 компании во Македонија користи најмалку една од електронските услуги што ги дизајнираше УСАИД.

E-Gov also brought transparency to the annual issuance of valuable cargo transport licenses, which enable Macedonia's transport companies to carry goods within the European Union. Licensees now must use the electronic system to apply for licenses, and submitted complaints about their improper distribution have diminished.

Now, as a result of our e-Gov support, one in 10 companies in Macedonia uses at least one of the electronic services developed by USAID.

qeverisë $31,000 për shpenzimet e postës brenda 27 muajve.

Vetëm në fushën e furnizimeve publike, rritja e furnizimeve publike on-line vlerësohet t'i ketë kursyer Qeverisë së Maqedonisë rreth $4.3 milionë në periudhën 2008-mesi i vitit 2010. Kursimet janë llogaritur në bazë të dallimit mes ofertës më të ulët dhe çmimit final në e-furnizimin publik, ku ofruesit e ulin çmimin derisa shpallet fituesi.

Përveç kësaj, e-Gov ka sjellë transparencë në lëshimin vjetor të lejeve të çmueshme për transportin e mallrave, që i ka mundësuar kompanive të transportit nga Maqedonia t'i transportojnë mallrat në mbarë Bashkimin Evropian. Poseduesit e lejeve tani duhet ta shfrytëzojnë sistemin elektronik për aplikim për leje, që e ka tejkaluar gjendjen e parashtrimit të ankesave për shpërndarjen e padrejtë të lejeve.

Si rezultat i mbështetjes tonë për e-Gov, një prej 10 kompanive në Maqedoni tani shfrytëzon të paktën një prej shërbimeve elektronike të zhvilluara nga USAID.

ДИГИТАЛНИОТ ДИЗАЈН ПРОИЗВЕДУВА КРЕАТИВНОСТ

Инвестицијата на УСАИД во старото воено складиште надвор од Скопје и овозможи на Македонија да се етаблира во индустриите за дигитални медиуми и за специјални ефекти, притоа успевајќи да генерира повеќе од 100 работни места.

Трансформацијата на складиштето започна во 2004 година, кога УСАИД доби грант од Global Development Alliance од 550.000 долари за новоформираната невладина организација, Здружение на дигитални медиуми. Здружението искористи 250.000 долари од грантот за да го реновира објектот, а останатиот дел од средствата беа употребени за набавка на најмодерна дигитална инфраструктура. Невладината организација и нејзината водечка компанија Fx3x започнаа со обука на 50 млади македонски аниматори.

Денес Fx3x е главен закупец во Паркот за дигитални медиуми, вработува повеќе од 75 лица за продукција на компјутерски генерирани слики (CGI – computer generated imagery) за многубројни филмски хитови. Другите фирми во Паркот за дигитални медиуми работат на осветлување, продукција и на компјутерски игри.

Директорот и сооснивачот на Fx3x, Кристијан Даниловски, беше номиниран за наградата „Еми", за својата работа како супервизор за CGI во 2006 година, за драмата на ABC, „Патот до 9/11". Фирмата, исто така, ги направи и специјалните ефекти за филмот „Златен компас" во 2008 година, кој од Академијата ја доби наградата за најдобри визуелни ефекти. Fx3x, исто така, ги направи и специјалните ефекти за „Терминатор: спасување", „Авијатичарот" и „Последниот воздушен мајстор". Во 2009 година,

DIGITAL DESIGNERS SHOW CREATIVITY

USAID's investment in an old military warehouse outside Skopje has enabled Macedonia to establish itself in the digital media and special effects industries while generating more than 100 jobs.

Transformation of the warehouse began in 2004 when USAID extended a $550,000 Global Development Alliance grant to the start-up NGO, Digital Media Association. The association used $250,000 of the grant to refurbish the building and the remainder to equip it with state-of-the-art digital infrastructure. The NGO and its lead company, Fx3x, began training 50 young Macedonian animators.

DIZAJNERËT DIGJITAL SHFAQIN KREATIVITETIN E TYRE

Investimi i USAID-it në një kazermë të vjetër ushtarake në afërsi të Shkupit i ka mundësuar Maqedonisë të etablohet në industrinë e mediave digjitale dhe efekteve speciale, duke krijuar më shumë se 100 vende pune.

Transformimi i kazermës ushtarake ka filluar në vitin 2004, kur USAID i ka dhënë grant prej $550,000 Global Development Alliance për themelimin e OJQ-së, Asociacioni i mediave digjitale. Asociacioni e ka shfrytëzuar grantin prej $250,000 për renovimin e ndërtesës dhe pajisjen me infrastrukturë digjitale më moderne. OJQ-ja dhe kompania udhëheqëse Fx3x kanë filluar me trajnimin e 50 animatorëve të rinj të

Build a Bear Workshop Entertaiment го продуцираше анимираниот едночасовен филм „Хал и Холи“, специјално за Божиќ, креиран од Fx3x.

Тоа што неколку поврзани компании користат иста локација во Паркот за дигитални медиуми им ги покажа на македонските индустрии предностите од „пристапот на компатибилно партнерство“, во кое компаниите со комплементарни вештини заеднички работат со цел да добијатповеќе работа.

Today Fx3x is the Digital Media Park's anchor tenant, employing more than 75 workers to produce computer-generated imagery (CGI) for numerous feature films. Other firms at the media park operate lighting, production and computer gaming enterprises.

Fx3x Director and Co-Founder Kristian Danilovski was nominated for an Emmy award for his work as CGI Supervisor on the 2006 ABC drama "The Path To 9/11." The firm also provided special effects for the 2008 film "The Golden Compass," which won an Academy Award for Best Visual Effects. Fx3x also has provided special effects to "Terminator: Salvation," "The Aviator" and "The Last Airbender." In 2009, Build A Bear Workshop Entertainment produced an animated one-hour Christmas special, "Hal and Holly," created by Fx3x.

Co-location of several related companies at the Digital Media Park has demonstrated to Macedonian industries the virtues of the "compatible partnership approach," in which companies with complementary skill sets work together to capture more business.

Maqedonisë.

Sot, Fx3x është banor i përhershëm i Parkut të mediave digjitale me mbi 75 të punësuar që prodhojnë imazhe të krijuara nga kompjuterët për disa filma. Kompanitë tjera të media-parkut operojnë me ndriçimin, produksionin dhe lojërat kompjuterike.

Drejtori dhe bashkëthemeluesi i Fx3x, Kristian Danilovski është nominuar për shpërblimin Emmy për punën e tij të CGI Mbikëqyrësit në filmin "The Path To 9/11." Kompania ka siguruar edhe efekte speciale për filmin "The Golden Compass" të vitit 2008, që është shpërblyer me Shpërblimin e Akademisë për efekte më të mira vizuele. Fx3x ka siguruar edhe efekte speciale për filmat "Terminator: Salvation," "The Aviator" dhe "The Last Airbender". Në vitin 2009, Build A Bear Workshop Entertainment ka prodhuar një emision special njëorësh për Krishtlindjen, të quajtur "Hal and Holly" që është krijuar nga Fx3x.

Lokacioni i përbashkët i disa kompanive të ngjashme në Parkun e mediave digjitale ia ka treguar industrive të Maqedonisë përfitimet nga “qasja e partneriteteve të përputhshme” ku kompanitë me aftësi komplementare punojnë së bashku për rritjen e vëllimit të punës.

ФИНАНСИСКА ПОМОШ ЗА МАЛИТЕ БИЗНИСИ

Еден од основните предизвици со кои се соочуваат малите и средните претпријатија (МСП) во Македонија е недостигот од финансиски средства за поддршка на развојот. Во 1995 година УСАИД понуди помош со Програмата за микрозаеми, која со буџет од 7,3 милиони долари го поттикна формирањето на локални институции за микрозаеми во приватна сопственост што беа управувани од сопствениците.

Резултат беше „Можности“, соработка меѓу партнерот на УСАИД, Opportunity International, и група од осуммина бизнис-лидери. „Можности“ започна како непрофитабилна институција што им издаваше мали заеми (во просек 2.600 долари) на индивидуални лица и мали бизниси; во 2000 година таа доби лиценца за штедилница што нуди низа инструменти за заеми и за штедни влогови.

Во 1995 година УСАИД го активираше Македонскиот бизнис-центар (Macedonia Business Resource Center – MBRC), со цел да им обезбеди директна техничка помош, обука и професионален развој на приватните македонски компании, менаџерите и на консултантите. Осумгодишната инвестиција од 11,7 милиони долари го основаше центарот како сигурен, одговорен и високообучен капацитет за бизнис, трговија, обука и инвестиции на пазарот во Македонија.

FINANCIAL ASSISTANCE TO SMALL BUSINESSES

One of the primary challenges facing small- and medium-sized enterprises (SMEs) in Macedonia is the lack of financing to support growth. USAID responded in 1995 by starting the Macedonia Microlending Program, a $7.3 million program that encouraged the formation of a locally owned and managed micro-lending institution.

The result was Moznosti, a collaboration between USAID's partner, Opportunity International, and a group of eight business leaders. Moznosti began as a non-profit institution making small loans ($2,600 on average) to individuals and small businesses; it was licensed in 2000 as a "savings house" offering a variety of lending and savings instruments.

In 1995, USAID activated the Macedonia Business Resource Center (MBRC) to provide direct technical assistance, training and professional development to private Macedonian companies, managers and consultants. The 8-year, $11.7 million investment established the center as a reliable, responsive, and highly skilled business, trade, training, and investment hub in the market in Macedonia.

The 268 training programs, workshops and seminars provided by MBRC reached more than 5,000 local managers, professionals and consultants, and its experts improved the competitive stance of 245 companies

PËRKRAHJA FINANCIARE PËR BIZNESET E VOGLA

Mungesa e financimit për mbështetjen e zhvillimit është një prej sfidave më të mëdha të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme (NVM) në Maqedoni. USAID ka vepruar në vitin 1995, duke e themeluar Programin për mikro-kredi në Maqedoni, në vlerë prej $7.3 milionëve për inkurajimin e krijimit të institucioneve të mikro-kreditimit në pronësi dhe menaxhim lokal.

Rezultati i kësaj nisme ka qenë Mozhnosti – bashkëpunim mes partnerit të USAID-it, Opportunity International dhe një grup prej tetë udhëheqësve afaristë. Mozhnosti ka filluar si institucion jofitimprurës për kredi të vogla (mesatarisht $2,600) për individët dhe bizneset e vogla. Në vitin 2000 ka marrë lejen e “kursimores së vogël” që ofron instrumente të shumëllojshme të huazimit dhe kursimeve.

Në vitin 1995, USAID e ka aktivizuar Qendrën e burimeve afariste në Maqedoni (MBRC) për sigurimin e ndihmës direkte teknike, trajnimit dhe zhvillimit profesional për kompanitë private të Maqedonisë, menaxherët dhe këshillëdhënësit. Investimi tetëvjeçar në vlerë prej $11.7 milionëve e ka themeluar këtë qendër si në stacion të besueshëm, reagues, me aftësi të larta për biznes, tregti, trajnim dhe investime në tregun e Maqedonisë.

268 programe trajnimi, punëtori dhe seminare të realizuara nga MBRC kanë prekur më shumë se 5,000

Во 268 програми за обука, работилници и семинари, обезбедени од MBRC, учествуваа 5.000 локални менаџери, професионалци и консултанти, а неговите експерти ја подобрија конкурентноста на 245 компании преку директни консултации во области, како што се, на пример: сметководство, финансии, операции, маркетинг и бизнис-стратегија.

Во 1998 година УСАИД и други донатори го формираа Small Enterprise Assistance Fund (SEAF), заеднички капитален фонд што издаваше заеми во износ од 200.000 до 500.000 долари и преземаше позиции на малцински сопственик во малите и во средните претпријатија. Во овие партнерства SEAF обезбедуваше техничка помош за компаниите во областите: маркетинг, сметководство и контрола на квалитет и ја одржуваше сопственоста во нив во период од најмногу седум години, пред да и го продаде својот дел на компанијата, на трета страна или на јавноста.

Во 2002 година УСАИД насочи дел од своите активности и кон занаетчиските фирми преку проектот Македонски артизански развојни претпријатија, инвестиција од 2,6 милиони долари, која го поддржа опстанокот на 35 локални дизајнери, а тоа резултираше со продажба на домашниот пазар и во странство од околу 1,5 милиони долари. Локални експерти од програмата ја формираа Македонската артизанска трговска асоцијација, која продолжува да поддржува стотици македонски занаетчии преку разновидни истражувања, маркетинг и локална продажба.

За да обезбеди континуирана финансиска поддршка за малите и за средните претпријатија, УСАИД стана пионер во користењето гарантен фонд за развојни заеми во Македонија. Во согласност

through direct consultations in accounting, finance, operations, marketing, and business strategy.

Starting in 1998, USAID and other donors formed the Small Enterprise Assistance Fund (SEAF), a venture capital fund that made loans of $200,000 to $500,000 and took minority ownership positions in SMEs. In partnership, SEAF made available technical assistance in marketing, accounting and quality control to the companies, and maintained ownership for up to seven years before selling its stake to the company, to a third party, or to the public.

USAID targeted craft-based enterprises starting in 2002 with the Macedonian Artisans Developing Enterprises (MADE) project, a $2.6 million investment that boosted the livelihoods of 35 local designers and resulted in domestic and export sales of nearly $1.5 million. Local experts from the program formed the Macedonian Artisan Trade Association, which continues to support hundreds of Macedonia's craftspeople with research, marketing and local sales efforts.

menaxherë lokalë, profesionistë dhe këshillëdhënës. Ekspertët e MBRC-së e kanë përmirësuar aftësinë konkurrente të 245 kompanive, përmes këshillëdhënies direkte në fushën e kontabilitetit, financave, operacioneve, marketingut dhe strategjisë afariste.

Që nga viti 1998, USAID dhe donatorët tjerë e kanë themeluar Fondin për mbështetjen e ndërmarrjeve të vogla (SEAF), fond i kapitalit të ndërmarrjeve që ka dhënë kredi në vlerë prej $200,000 deri në $500,000 dhe ka marrë pozita të pronarëve të vegjël në NVM-të. Përmes partneriteteve, SEAF ka siguruar mbështetje teknike në marketing, kontabilitet dhe kontrollin e cilësisë së ndërmarrjeve, duke e mbajtur pronësinë për më së shumti shtatë vite para shitjes së aksioneve të kompanisë ndaj palëve të treta ose publikut.

USAID i ka pasur në shënjestër ndërmarrjet e zejtarisë, përmes Projektit për zhvillimin e ndërmarrjeve të zanateve të Maqedonisë, që ka filluar në vitin 2002. Ky investim prej $2.6 milionëve i ka rritur të ardhurat e 35 dizajnuesve lokalë dhe ka rezultuar me shitje prej $1.5 milionëve në vend dhe jashtë. Ekspertët lokalë

со двата договора за вакви гарантни фондови за заеми, УСАИД го споделува кредитниот ризик со тоа што обезбедува 50 отсто од гаранциите за четири финансиски институции во Македонија, за заеми што им се даваат на квалификувани МСП, микропретпријатија и индивидуални лица.

To ensure continued financial support to SMEs, USAID has pioneered the use of Development Credit Authority (DCA) partial loan guarantee facilities in Macedonia. Under two DCA agreements, USAID is sharing credit risk by providing four Macedonian financial institutions with 50% guarantees on loans extended to qualifying SMEs, micro-enterprises, and individuals.

të programit e kanë themeluar Shoqatën e tregtarëve artizanalë të Maqedonisë, që vazhdon të mbështesë qindra zejtarë nga Maqedonia përmes hulumtimeve, marketingut dhe përpjekjeve për shitje lokale.

Për sigurimin e mbështetjes së vazhdueshme financiare për NVM-të, USAID e ka iniciuar shfrytëzimin e Autoritetit për zhvillimin e kredive (DCA), si kapacitet për garantimin e pjesshëm të kredive në Maqedoni. Përmes dy marrëveshjeve të DCA-së, USAID e ndan rrezikun e kredisë duke i siguruar institucioneve financiare të Maqedonisë 50% të garancive për kreditë që i janë dhënë NVM-ve të kualifikuara, mikro-ndërmarrjeve dhe individëve.

АКТИВНОСТИТЕ НА УСАИД ГИ ДАДОА СЛЕДНИВЕ КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Во 2003 година, продажбата на инвестицијата на SEAF во македонскиот издавач „Круг“ на WAZ Media Group од Германија постигна внатрешна стапка на поврат од 90 отсто. Во текот на инвестицијата, бројот на вработени на неопределено време во „Круг“ се удвои, т.е. од 60 на 143.
- Проектот MBRC генерираше повеќе од 64 милиони долари во директна трговија и инвестиции, креираше 368 нови работни места и обучи околу 1.000 лица на семинари и во разновидни обуки.
- Деловните микрозаеми на „Можности“ поддржаа повеќе од 37.000 работни места и креираа 7.500 нови работни места. Во банката, во која во 1996 година имаше само петмина вработени, сега работат повеќе од 100 лица.

USAID ACTIVITIES RESULTED IN THE FOLLOWING CONCRETE RESULTS:

- SEAF's 2003 sale of its investment in Macedonian publisher Krug to the WAZ Media Group of Germany achieved an internal rate of return of 90%. Over the life of the investment, Krug's full-time workforce more than doubled, from 60 to 143 employees.
- The MBRC project generated more than $64 million in direct trade and investment, created 368 new jobs, and trained nearly 1,000 people at seminars and training events.
- Moznosti's business micro-loans have sustained more than 37,000 jobs and created 7,500 new jobs. The bank itself has grown from five employees in 1996 to more than 100 employees today.

AKTIVITETET E USAID-IT KANË REZULTUAR ME KËTO REZULTATE KONKRETE:

- Shitja e investimeve të SEAF-it në botuesin e Maqedonisë Krug në vitin 2003. Blerësi, WAZ Media Group nga Gjermania ka arritur nivel intern të kthimit prej 90%. Gjatë kohëzgjatjes së investimit, forca e punës me orar të plotë në Krug ka tejkaluar dyfishin, duke u rritur prej 60 në 143 të punësuar.
- Shitja e investimeve të SEAF-it në botuesin e Maqedonisë Krug në vitin 2003. Blerësi, WAZ Media Group nga Gjermania ka arritur nivel intern të kthimit prej 90%. Gjatë kohëzgjatjes së investimit, forca e punës me orar të plotë në Krug ka tejkaluar dyfishin, duke u rritur prej 60 në 143 të punësuar.
- Mikro-kreditë afariste nga Mozhnosti kanë mbështetur më shumë se 37,000 vende pune dhe kanë hapur 7,500 vende të reja pune. Banka është rritur nga pesë të punësuar në vitin 1996 në më shumë se 100 të punësuar sot.

ШТЕДИЛНИЦИТЕ ФУЛМ И „МОЖНОСТИ“ ПОТТИКНУВААТ РАЗВОЈ

Ограничениот пристап до капитал за финансирање на малите и на руралните претпријатија го поттикнаа УСАИД во 1995 година да го поддржи основањето на две институции за микрофинансирање, ФУЛМ и „Можности“, кои се развија во доверливи и самоодржливи финансиски институции.

„Можности“ почна со својата програма за микрофинансирање со давање деловни, станбени и индивидуални заеми на групи и на индивидуални лица, вклучително и на студенти. Просечниот износ на еден заем изнесуваше 4.000 долари. ФУЛМ стана прва штедилница во сопственост на корисниците и кредитна институција со членови во сите 14 региони во земјата. Таа понуди широка палета на производи за штедење и заеми за мали бизниси, за фармери, потрошувачи и за студенти.

До 2004 година ФУЛМ стигна до бројка од 4.070 члена и со портфолио на заеми од над 2,1 милион долари. Повеќе од половината заеми на ФУЛМ беа помали од 1.000 долари. Штедилницата е постојано профитабилна уште од март 2001 година.

Уште од основањето, деловните микрозаеми на „Можности“ поддржаа повеќе од 37.000 работни места и креираа 7.500 нови работни места. Во банката, во која во 1996 година имаше само петмина вработени, сега работат повеќе од 100 лица.

FULM AND MOZHNOSTI PROPEL GROWTH

The limited availability of capital to finance small and rural enterprises led USAID in 1995 to support the creation of two microfinance institutions, FULM and Moznosti, which have developed into trusted and self-sustaining financial institutions.

Moznosti began its microlending program by making business, housing and personal loans to groups and individuals, including students. The average loan size was about $4,000. FULM became Macedonia's first user-owned savings and credit institution with members in all 14 regions of the country. It offered a range of saving and lending products to small businesses, farmers, consumers and students.

By 2004, FULM reported 4,070 members and a loan portfolio of more than $2.1 million. More than half of FULM's loans were less than $1,000. The savings house has been consistently profitable since March 2001.

Since its inception, Moznosti's business micro-loans have sustained more than 37,000 jobs and created 7,500 new jobs. The bank itself has grown from five employees in 1996 to more than 100 employees today.

FULM DHE KURSIMORJA MOZNOSTI VËN NË LËVIZJE ZHVILLIMIN

Kufizimi i qasjes ndaj kapitalit për financimin e ndërmarrjeve të vogla dhe rurale e ka nxitur USAID-in në vitin 1995 ta mbështesë themelimin e dy institucioneve të mikro-financimit: FULM dhe Mozhnosti, që janë shndërruar në institucione financiare të besueshme dhe vetë-qëndrueshme.

Mozhnosti ka filluar me programin e huazimeve të vogla, duke dhënë kredi afariste, të banimit dhe kredi personale për grupet dhe individët, përfshirë edhe studentët. Shuma mesatare e kredive ka qenë rreth $4,000. FULM është institucioni i parë i kursimeve dhe kredive që pronësohet nga shfrytëzuesit në Maqedoni, me anëtarë në të gjitha 14 rajonet e shtetit. FULM ka ofruar prodhime të ndryshme kursimi dhe të hua-marrjes për bizneset e vogla, bujqit, konsumatorët dhe studentët.

Deri në vitin 2004, FULM ka raportuar 4,070 anëtarë dhe portfolio të kredive që tejkalon $2.1 milionë. Më shumë se gjysma e kredive të FULM-it kanë qenë nën shumën e $1,000. Që nga marsi i vitit 2001, kjo kursimore ka qenë vazhdimisht fitimprurëse.

Që nga themelimi, mikro-kreditë e Mozhnosti-t për biznese kanë mbështetur më shumë se 37,000 vende pune dhe kanë krijuar 7,500 vende të reja pune. Banka është rritur nga pesë të punësuar në vitin 1996 në më shumë se 100 të punësuar sot.

ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКИ

ПРЕГЛЕД

Од 2002 година наваму УСАИД има издвоено 68 милиони долари за обука на наставници, за воведување технологија, за утврдување на наставата што е насочена кон идната кариера на учениците, како и надградување и обновување на инфраструктурата во македонските основни и средни училишта. УСАИД помогна да се подобри работењето, да се зголемат стапките на учениците што го завршуваат образованието и отвори можности за високо образование за повеќе од 2.200 ученици од ромска националност.

УСАИД, исто така, инвестираше повеќе од 60 милиони долари во градење капацитети за најважните јавни и приватни институции и невладини организации – вклучително можности за обуки за нивните лидери – со цел да се приспособат на трансформациите во владата и во приватниот сектор.

Меѓу најважните достигнувања на УСАИД во образовниот сектор се вбројуваат: обезбедувањето обука за подобрување на наставните техники за природните науки, математиката и за технологијата за повеќе од 7.740 наставници во основните училишта и реновирање на повеќе од 100 основни училишта во цела земја. Во полето на развој на работната сила, УСАИД основаше ученички клубови за техничка поддршка во повеќето централни основни училишта,

EDUCATION AND TRAINING

OVERVIEW

Since 2002 USAID has provided more than $68 million to train teachers, introduce technology, establish career-oriented instruction and upgrade infrastructure in Macedonia's primary and secondary schools. USAID assistance helped improve performance, graduation rates, and higher-education opportunities for more than 2,200 Roma students.

USAID also has invested more than $60 million to build the capacity of key public and private institutions and NGOs - including training opportunities for their leaders - to adapt to transformations in government and the private sector.

Key USAID achievements in the education sector include the provision of training on improved teaching techniques in science, math, and technology to more than 7,740 primary school teachers and the renovation of more than 100 primary schools throughout the country. In workforce development, USAID created student support technician clubs in most central primary schools, established career centers in 71 vocational secondary schools and added entrepreneurship, career guidance and technical content to upper primary curricula.

USAID also helped establish assessment standards and a code of ethics within the education sector, as well as Macedonia’s first inter-ethnic higher educational institution – the South East European University (SEEU)

ARSIMI DHE TRAJNIMI

PËRMBLEDHJE

Që nga viti 2002, USAID ka siguruar më shumë se $68 milionë për trajnimin e mësimdhënësve, promovimin e teknologjisë, krijimin e trajnimit të orientuar drejt karrierës dhe mbindërtimit të infrastrukturës së shkollave fillore dhe të mesme në Maqedoni. Ndihma e USAID-it e ka ndihmuar përmirësimin e rezultateve të punës, notave të vlerësimit dhe ka krijuar mundësi të reja për arsimin e lartë për më shumë se 2,200 nxënës-romë.

Përveç kësaj, USAID ka investuar më shumë se $60 milionë për ndërtimin e kapaciteteve të institucioneve publike dhe private dhe OJQ-ve kryesore (përfshirë edhe mundësitë e trajnimit për udhëheqësit e tyre), për adaptimin ndaj ndryshimeve në sektorin qeveritar dhe privat.

Të arriturat kryesore të USAID-it në sektorin e arsimit e përfshijnë edhe sigurimin e trajnimit për teknikat më të mira mësimdhënëse në lëndët shkencore, matematikë dhe teknologji për më tepër se 7,740 mësimdhënës të shkollave fillore, si dhe financimin e renovimit të më shumë se 100 shkollave fillore në mbarë vendin. Në aspektin e zhvillimit të forcës së punës, USAID ka krijuar klube teknike për përkrahjen e nxënësve në shkollat më qendrore fillore, themeloi qendra të karrierës në 71 shkolla të mesme profesionale dhe i inkuadroi lëndët e sipërmarrësisë, udhëzimit të karrierës dhe përmbajtjet teknike në programet mësimore të shkollave të mesme.

Më tej, USAID e ndihmoi krijimin e standardeve të vlerësimit

востанови центри за кариера во 71 средно стручно училиште и додаде содржини во наставните планови за погорните одделенија во основното образование за претприемништво, развој на кариера и за техника.

УСАИД, исто така, ги поддржа утврдувањето на стандардите за оценување и етичкиот кодекс во образовниот сектор, како и основањето на првата мултиетничка институција за високо образование - Универзитетот на Југоисточна Европа (ЈИЕ) во Тетово.

Достигнувања на УСАИД во полето на образованието и на Проектот за човеков и за институционален развој во Македонија се:

Институции што остануваат како наследство од УСАИД

- Првиот повеќејазичен универзитет во Македонија, Универзитетот на Југоисточна Европа (ЈИЕ) беше основан во 2001 година, а до април 2011 година таму дипломирале 5.600 студенти.
- Стипендиите за средно образование за ромските ученици и програмата за менторство, која почна во 2004 година, станаа целосно финансирани и управувани од Министерството за образование и наука во 2009 година.
- Беа развиени критериумите на инспекторатот за образование, а сите инспектори при Државниот инспекторат за образование сега се обучени и му обрнуваат поголемо внимание на квалитетот на образованието.
- Сите училишта во Македонија без поврзани со широкопојасната безжична мрежа за интернет, со што сега интернетот е многу поевтин и попристапен.

in Tetovo.

Highlights of USAID's education and HIDP assistance to Macedonia include:

Legacies

- Macedonia's first multi-lingual university, SEEU, was established in 2001 and had more than 5,600 graduates as of April 2011.
- The Roma Secondary Education scholarship and mentoring program, initiated in 2004, became fully

dhe kodit etik në sektorin e arsimit, si dhe institutin e parë ndër-etnik të arsimit të lartë në Maqedoni – Universitetin e Evropës Juglindore (UEJL) në Tetovë.

Disa prej të arriturave të mbështetjes së USAID-it për arsimin dhe zhvillimin njerëzor dhe institucional:

Trashëgimia

- Universiteti i Evropës Juglindore, universiteti i parë shumë-gjuhësor në Maqedoni u themelua në vitin 2001, ku deri në prill 2011 kanë diplomuar më shumë se 5,600 studentë.

- Беше востановен соодветен процес за обука и за издавање лиценци за директорите на училиштата.

Иновации

- УСАИД спроведе сеопфатна стратегија за воведување информатички и комуникациски технологии во сите македонски училишта. Анкетата за пристапот на учениците до интернет и употребата на компјутери во процесот на учење и развивање на нивната кариера покажа значително зголемување во периодот од 2005 до 2008 година, што е комплементарно со развојот и со подобрувањето на компјутерските вештини на учениците. УСАИД продолжи да обезбедува дигитални содржини за основните училишта, да ги обучува наставниците ефективно да ги користат во наставата и да прикажува иновативни апликации во партнерство со Microsoft Partners in Learning. Во март 2011 година, група македонски наставници, заеднички спонзорирани од УСАИД и од Microsoft Македонија, ја освоија Европската награда (European Grand Prix) на Иновативниот образовен форум на Microsoft во Москва.

- Кога на Проектот на УСАИД за основно образование му беа потребни образовни роботи за да им помогнат на учениците од основното образование да ги совладаат компјутерските вештини, Факултетот за електротехнички науки и информатичка технологија се зафати со работа. Студентите понудија поддршка во училниците за надградување на роботите и за нивно програмирање. Подоцна, тројца дипломирани студенти формираа приватна фирма, „Атроник", за производство на уреди за локалните училишта.

funded and managed by the Ministry of Education & Science in 2009.

- Education inspection criteria were developed and all inspectors at the State Education Inspectorate are now trained, thereby putting a much greater emphasis on the quality of education.

- Broadband wireless network connection was provided in schools throughout Macedonia, making the internet more affordable and accessible.

- A respected process for school director training and licensing has been established.

Innovations

- USAID executed a comprehensive strategy introducing computer and communications technologies in all of Macedonia's schools. Surveys of students' access to and use of computers in learning and career preparation showed significant increases from 2005 to 2008, as did students' computer skill levels. In the primary schools, USAID has continued providing digital content, training teachers how to use it effectively in the classroom, and showcasing and celebrating innovative applications in partnership with Microsoft Partners in Learning. In March 2011 a group of Macedonian teachers, co-sponsored by USAID and Microsoft Macedonia, won the European Grand Prix in Microsoft's Innovative Education Forum in Moscow.

- When USAID's Primary Education Project (PEP) needed educational robots to teach technical computer skills to primary school students, a Skopje university's Faculty for Electrical Engineering and Information Technology took on the job. University students provided classroom support for robot upgrades and

- Programi i bursave dhe mentorimit të arsimit të mesëm për romët, që filloi në vitin 2001, kaloi në financim dhe menaxhim të plotë nga Ministria e arsimit dhe shkencës në vitin 2009.

- Janë zhvilluar kriteret e inspektoratit arsimor dhe të gjithë inspektorët e Inspektoratit shtetëror të arsimit tani janë trajnuar, me çka fokusi vendoset në theksimin e cilësisë së arsimit.

- Lidhjet e shiritit të gjerë pa tel në rrjet janë siguruar në shkollat në mbarë Maqedoninë, me çka interneti bëhet më i kapshëm dhe i lirë.

- Është krijuar procesi i respektuar për trajnimin dhe licencimin e drejtorëve të shkollave.

Inovacionet

- USAID ka realizuar strategji të gjerë për promovimin e teknologjisë kompjuterike dhe komunikative në të gjitha shkollat e Maqedonisë. Anketat e qasjes dhe shfrytëzimit të kompjuterëve nga nxënësit për mësim dhe përgatitje për karrierë, kanë treguar rritje të dukshme nga viti 2005 në vitin 2008, që është pasqyruar edhe në aftësitë kompjuterike të nxënësve. Në shkollat fillore, USAID ka vazhduar me sigurimin e përmbajtjeve digjitale, trajnimin e mësimdhënësve për shfrytëzimin e tyre efektiv në mësonjëtore, prezantimin dhe promovimin e aplikacioneve inovative në partneritet me Microsoft Partners in Learning. Në mars të vitit 2011, një grup i mësimdhënësve nga Maqedonia, të bashkë-sponsoruar nga USAID dhe Microsoft Maqedoni e kanë fituar Medaljen evropiane të arit në Forumin e arsimit inovativ të Microsoftit në Moskë.

- Kërkesës së Projektit të USAID-it për arsim fillor (PEP) për robot arsimor që do t'ia mësojë aftësitë teknike kompjuterike nxënësve të shkollave fillore, iu përgjigj

Усвоено од други

- Проектот за основно образование разви модел за сеопфатна обука во училиштата и менторство, со цел да и помогне на владата на Република Македонија да креира систем за издавање сертификати за наставниците. Наставниците ги вежбаат новите вештини, разговараат за својата работа со менторите и добиваат повратен одговор од своите колеги и од учениците во процесот на стекнување на овој сертификат, а потоа имаат можност да напредуваат до ниво на наставник-советник. Подигнувајќи ја свеста за тоа колку е важен континуираниот професионален развој за наставниците, Министерството за образование и наука го усвои процесот на издавање сертификати како свој сопствен процес.

- Примери од методите на Проектот за човеков и за институционален развој за подобрување на работењето на институциите се користат како модели за интернет-курсот на УСАИД на определени теми, а достигнувањата на програмата се истакнати на веб-страницата на УСАИД (www.usaid.gov).

programming. Later, three graduates formed a private firm, Atronika, to produce the devices for local schools.

Adopted by Others

- PEP developed a model of comprehensive school-based training and mentoring to assist the Government of Macedonia in creating a system for teacher certification. Teachers practice their new skills, discuss their performance with mentors, and receive feedback from peers and students on the way to attaining a certificate, then have the opportunity to advance to the level of Master Trainer. Having raised awareness of the critical importance of continuous professional development for teachers, the Ministry of Education & Science adopted the certification process as its own.

- Examples of HIDP's methods for implementing institutional performance improvement are used as models in USAID's online training course in the subject, and the program's achievements are highlighted on USAID's website (www.usaid.gov).

Fakulteti elektroteknik dhe teknologjisë informatike pranë Universitetit të Shkupit. Studentët universitarë siguruan përkrahje për mbindërtimin dhe programimin e robotit në mësonjëtore. Më vonë, tre të diplomuar e themeluan kompaninë private Atronika për prodhimin e komponenteve për shkollat lokale.

Të pranuara nga tjerët

- Projekti i USAID-it për arsim fillor ka hartuar model të trajnimit dhe mentorimit të gjerë në shkolla, për t'i ndihmuar Qeverisë së Maqedonisë në krijimin e sistemit për certifikimin e mësimdhënësve. Mësimdhënësit i aplikojnë aftësitë e reja, i diskutojnë të arriturat me mentorët dhe marrin përgjigje kthyese nga kolegët dhe nxënësit gjatë certifikimit, ku pastaj kanë mundësi të avancimit drejt nivelit të Master-Trajnuesit. Me rritjen e vetëdijes për rëndësinë kritike të zhvillimit të vazhdueshëm profesional të mësimdhënësve, Ministria e arsimit dhe shkencës e pranoi procesin e certifikimit në kornizat e saj.

- Shembujt e metodave të Programit për zhvillimin njerëzor dhe institucional, në drejtim të përmirësimit të rezultateve institucionale janë shfrytëzuar si model nga on-line kurset e USAID-it për trajnim në këtë fushë. Të arriturat e programit janë theksuar edhe në ueb-faqen e USAID-it (www.usaid.gov).

КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ПОДОБРА ИДНИНА ВО МАКЕДОНИЈА

Во 2006 година УСАИД промовираше сеопфатен проект, чија цел беше подобрување на квалитетот на основното образование во Македонија. Денес, активностите финансирани од петгодишниот проект, со буџет од 18,5 милиони долари, допреа до секое основно училиште и до речиси секој ученик и наставник во земјата.

Проектот за основно образование (PEP) работи на подобрувањето на квалитетот на наставата и на подобрувањето на вештините за вработување на учениците преку низа иницијативи:

Математика и природни науки – PEP работи со наставници по математика, физика, хемија, биологија и по географија, организира работилници за унапредување на знаењето на наставниците и за развивање на наставните материјали, со цел да се стимулираат критичкото мислење и вештините за решавање проблеми кај учениците. Прирачникот, кој е подготвен од наставниците и содржи примери и модели на лекции, ќе биде дистрибуиран во електронска и во печатена форма во текот на 2011 година.

Оценување во училиштата – PEP му помогна на Министерството за образование и наука при усвојувањето на националните стандарди за оценување во училиштата во 2008 година и при

QUALITY EDUCATION FOR MACEDONIA'S FUTURE

USAID in 2006 launched a comprehensive, multifaceted project aimed at improving the quality of Macedonia's primary education system. Today, activities funded by the five-year, $18.5 million project have touched every primary school and nearly every primary school student and teacher in the country.

The Primary Education Project (PEP) works to improve the quality of instruction and increase employment skills in students through a variety of initiatives:

ARSIMI CILËSOR PËR ARDHMËRINË E MAQEDONISË

Në vitin 2006, USAID filloi me projektin e gjerë dhe të shumanshëm, me qëllim të përmirësimit të cilësisë së sistemit të arsimit fillor në Maqedoni. Sot, aktivitetet e financuara nga projekti pesëvjeçar me buxhet prej $18.5 milionëve kanë prekur çdo shkollë fillore dhe pothuajse çdo nxënës dhe mësimdhënës të shkollave fillore në vend.

Projekti për arsimin fillor (PEP) punon drejt përmirësimit të cilësisë së mësimdhënies dhe rritjes së aftësive të punës tek nxënësit, përmes disa nismave:

„Проектот на УСАИД за основното образование изгради доверба меѓу наставниците што навистина сакаат да учествуваат во обуки. PEP е одличен катализатор, ги мотивира и ги поттикнува извонредните вештини меѓу наставниците и учениците. Наставата е покреативна, а, исто така, и децата“.

САТКИ ИСМАИЛИ, ДИРЕКТОР НА УЧИЛИШТЕ (МАРТ 2011 – СЕГА) И НАСТАВНИК ПО МАТЕМАТИКА (1984 – ФЕВРУАРИ 2011), ВО ОСНОВНОТО УЧИЛИШТЕ „КИРИЛ И МЕТОДИЈ“, ТЕТОВО.

"USAID's PEP project built trust among teachers, who are keen to participate in training. PEP has been a great catalyst, motivating and encouraging excellence among teachers and students. Instruction is more creative and so are the children."

SATKI ISMAILI, SCHOOL DIRECTOR (MARCH 2011 - PRESENT) AND MATHEMATICS TEACHER (1984 - FEBRUARY 2011) AT KIRIL I METODIJ PRIMARY SCHOOL, TETOVO.

"Projekti i USAID-it për arsimin fillor e ka krijuar besimin mes mësimdhënësve që janë të interesuar të marrin pjesë në trajnime. Projekti ka qenë përshpejtues i shkëlqyeshëm, duke i motivuar dhe nxitur rezultate të shkëlqyeshme tek mësimdhënësit dhe nxënësit. Mësimdhënia dhe fëmijët tani janë më kreativë”

SATKI ISMAILI, DREJTOR I SHKOLLËS (PREJ MARSIT 2011) DHE MËSIMDHËNËS I MATEMATIKËS (1984 - SHKURT 2011) NË SHKOLLËN FILLORE “QIRIL DHE METODI” NË TETOVË.

имплементирањето на Етичкиот кодекс на оценување, кој треба да ги поддржи овие стандарди. Проектот обучи повеќе од 90 отсто од македонските наставници во основните училишта за низа формативни и сумарни алатки за оценување, кои се користат за подобрување на учењето и за достигнувањата на учениците.

Реновирање на училиштата – Реновирани се повеќе од 110 основни училишта во кои се направени зафати, како што се, на пример: заменување прозорци, подови, покриви и системи за греење и за осветлување. PEP, во просек, инвестираше по 30.000 долари во секое училиште, а заедниците, обично, донираа приближно еднаков износ. Реновирањето, исто така, обезбеди можност да се обучат родителите, наставниците, вработените во училиштата и претставниците на локалната самоуправа за соработка на проекти што се поврзани со училиштата.

Информатичка технологија – PEP обезбеди обука за наставниците за користење информатичка технологија и дополнителни наставни средства и материјали. Со проектот беа инсталирани компјутери, се обезбеди пристап до интернет и беа обучени околу 16.000 наставници за користење на

Math and Science - PEP works with all mathematics, physics, chemistry, biology and geography teachers, conducting workshops to strengthen teachers' knowledge and developing instructional materials to stimulate students' critical thinking and problem-solving skills. A teacher-developed handbook of innovative practice examples and lesson models will be distributed in electronic and paper format during 2011.

School-Based Assessment - PEP assisted the Ministry of Education in adoption of a National Standards for School-based Assessment in 2008 and a Code of Assessment Ethics was implemented to support the standards. The project has trained more than 90% of Macedonia's primary school teachers in a range of formative and summative assessment tools used to improve learning and achievement of students.

School renovations - More than 110 primary schools have been renovated with replacement windows, floors, roofs, and heating and lighting systems. PEP invests an average of $30,000 in each school and communities typically contribute a matching amount. The renovations also provide an opportunity to train parents, teachers, school officials and local government representatives how to collaborate on school-related projects.

Lëndët shkencore dhe matematika - PEP punon me të gjithë mësimdhënësit e matematikës, fizikës, kimisë, biologjisë dhe gjeografisë, organizon punëtori për avancimin e diturisë së mësimdhënësve dhe zhvillimin e materialeve udhëzuese, me qëllim që ta stimulojnë mendimin kritik tek nxënësit dhe aftësitë e tyre të zgjidhjes së problemeve. Gjatë vitit 2011 do të shpërndahet udhëzuesi i hartuar për mësimdhënësit, ku përmbahen shembujt praktikë të inovacionit dhe modelet e mësimit - në format elektronik dhe të shtypur.

Vlerësimi i bazuar në shkollë – Në vitin 2008, PEP i ka ndihmuar Ministrisë së arsimit në miratimin e Standardeve nacionale për vlerësimin e bazuar në shkolla dhe është përgatitur Kodi etik i vlerësimit, me qëllim të mbështetjes së standardeve. Projekti ka trajnuar më shumë se 90% të mësimdhënësve të shkollave fillore në Maqedoni, në drejtim të veglave të ndryshme formative dhe të përmbledhjes, me qëllim të përmirësimit të të mësuarit dhe të arriturave të nxënësve.

Renovimet e shkollave – Janë renovuar mbi 110 shkolla fillore, ku janë ndërruar dritaret, dyshemetë, çatitë dhe sistemet e ngrohjes ose ndriçimit. PEP ka investuar mesatarisht nga $30,000 në çdo shkollë, ku zakonisht bashkësitë japin kontribut të vlerës së njëjtë. Renovimet gjithashtu krijojnë mundësi për trajnimin e prindërve, mësimdhënësve, personave

информатичката и на комуникациската технологија. Покрај тоа, по двајца наставници од секое училиште беа обучени за супервизија на техничките клубови поддржани од учениците, кои обезбедуваат поддршка и одржување на оперативните системи MS Windows и Linux.

Развој на работната сила – PEP основаше технолошки лаборатории во повеќе од 30 основни училишта и обезбеди техничка обука за наставниците по роботика, компјутерска контрола и компјутерски дизајн. Наставниците, исто така, учествуваа во обуката за претприемништво, како поддршка на целите за развој на работната сила.

Information Technology - PEP trains teachers in the use of computer technology and provides supporting teaching materials for classroom instruction. The project has installed computers, enabled internet access and trained nearly 16,000 teachers in the use of information and communications technology. In addition, two teachers in each school were trained to supervise Student Support Technician Clubs, which provide support and maintenance for MS Windows and Linux operating systems.

Workforce Development - PEP has established technology laboratories in more than 30 primary schools and provided teachers with technical training in robotics, computer control and computer-aided design. Teachers also are trained in entrepreneurship education in support of the workforce development objectives.

zyrtarë të shkollave dhe përfaqësuesve të pushteteve lokale, mbi mënyrat e bashkëpunimit drejt projekteve të lidhura me shkollat.

Teknologjia informatike – PEP i trajnon mësimdhënësit për aplikimin e teknologjisë informatikën dhe siguron materiale mbështetëse mësimore për udhëzimin në klasë. Projekti ka instaluar kompjuterë, e ka mundësuar qasjen në internet dhe ka trajnuar rreth 16,000 mësimdhënës për shfrytëzimin e teknologjisë informatike dhe komunikative. Përveç kësaj, dy mësimdhënës prej secilës shkollë janë trajnuar për mbikëqyrjen e Klubit përkrahës për nxënësit-teknikë, që siguron mbështetje dhe mirëmbajtje të sistemit operativ MS Windows dhe Linux.

Zhvillimi i forcës së punës - PEP ka krijuar laboratorë teknologjikë në më shumë se 30 shkolla fillore dhe i ka siguruar mësimdhënësve trajnim teknik për robotikë, kontrollin e kompjuterëve dhe dizajnin e mbështetur nga kompjuteri. Gjithashtu, mësimdhënësit janë trajnuar për sipërmarrësi, me të cilën përkrahen synimet e zhvillimit të forcës së punës.

АКТИВНОСТИТЕ НА УСАИД ГИ ДАДОА СЛЕДНИВЕ КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Повеќе од 120.000 ученици се запишани во училишта или во слични капацитети надвор од училиштето, кои добија поддршка од PEP, а повеќе од 18.000 наставници и 650 администратори учествуваа во обуките спонзорирани од проектот.
- Повеќе од 450 училници во основните училишта се реновирани, а со помош на PEP се обезбедени и 67.00 наставни материјали.
- Повеќе од 32.000 лица учествуваа во обуките во рамките на PEP, финансирани од УСАИД, на темата за развој на работната сила.

USAID ACTIVITIES RESULTED IN THE FOLLOWING CONCRETE RESULTS:

- More than 120,000 students are enrolled in PEP-supported schools or equivalent non-school-based settings, and more than 18,000 teachers and 650 administrators received training sponsored by the project.
- More than 450 primary school classrooms have been repaired and more than 67,000 instructional materials have been provided with PEP assistance.
- More than 32,000 people participated in USAID-funded workforce development programs under PEP.

AKTIVITETET E USAID-IT KANË REZULTUAR ME KËTO REZULTATE KONKRETE:

- Më shumë se 120,000 nxënës janë përfshirë në shkollat e mbështetura nga PEP ose organizimet ekuivalente jo-shkollore. Trajnimi i mbi 18,000 mësimdhënësve dhe 650 administratorëve është mbështetur nga projekti.
- Përmes përkrahjes së PEP-it është siguruar riparimi i më shumë se 450 mësonjëtoreve të shkollave fillore dhe mbi 67,000 materialeve të udhëzimit.
- Mbi 32,000 persona kanë marrë pjesë në projektet për zhvillimin e forcës së punës që financohen nga USAID dhe në kornizat e PEP-it.

АКАДЕМСКА ПОМОШ ЗА РОМСКИТЕ УЧЕНИЦИ

Во 2004 година УСАИД започна сеопфатна програма за поддршка на образованието на ромските ученици, во партнерство со фондацијата „Институт отворено општество Македонија", со цел да им се помогне на ромските ученици да останат во образовниот систем и да ги подобрат своите академски достигнувања. Ромското население – историски најмало малцинство – брои околу 54.000 лица или 2,7 отсто од вкупното население, според пописот во Македонија во 2002 година.

Проектот за образование на Ромите обезбеди поддршка за околу 1.200 ученици на предучилишна и училишна возраст во текот на академската 2009/2010 година, преку помош на пет центри за образование на Ромите, кои се управувани од локални невладини организации во Скопје, Прилеп и во Куманово.

Во центрите, децата на предучилишна возраст добија подготвителна настава насочена кон социјални вештини и вештини на осознавање, културни и хигиенски навики, македонски јазик и основни броеви. Учениците, кои посетуваа основно образование, учествуваа на часовите по определени предмети и добија поддршка при изучувањето на англискиот јазик и за курсевите за информатичка технологија.

Пристапот се покажа како многу ефикасен. Повеќе

ACADEMIC ASSISTANCE FOR ROMA STUDENTS

USAID in 2004 began a comprehensive education support program for Macedonia's school-age Roma population, partnering with the Foundation Open Society Institute Macedonia to help Roma students remain in the school system and improve their academic achievement. The Roma population - historically an undercounted minority - is around 54,000 persons or 2.7% of the population, according to Macedonia's 2002 census.

The Roma Education Project supported about 1,200 pre-school and primary students during the 2009/10 academic year through assistance to five Roma Education Centers managed by local NGOs in Skopje, Prilep and Kumanovo.

Pre-schoolers at the centers receive preparatory instruction focusing on social and cognitive skills, cultural and hygiene habits, the Macedonian language and basic numeracy. Primary school students receive subject-based tutoring and support in English language and information technology courses.

The approach has proven highly effective. More than 90% of assisted preschool children enrolled in first grade and more than 94% of primary school children participating in the program have completed their grades and progressed to the next one. Roma students who attend the centers earn higher grades than average for Roma students.

PËRKRAHJA AKADEMIKE NDIHMON NXËNËSIT ROMË

Në vitin 2004, USAID ka filluar me projekt të gjerë të përkrahjes së arsimit të popullatës rome të moshës shkollore në Maqedoni, në partneritet me Institutin Fondacioni Shoqëria e hapur Maqedoni, me qëllim që të ndihmohen nxënësit romë të mbesin në sistemin shkollor dhe t'i përmirësojnë të arriturat e tyre akademike. Popullata rome, që sipas Regjistrimit të vitit 2002 numëron 54,000 persona ose 2.7% e popullatës në Maqedoni, është historikisht pakica më zhvillim më të ulët.

Projekti për arsimin e romëve ka përkrahur rreth 1,200 nxënës të moshës para-shkollore dhe shkollore gjatë vitit akademik 2009/10, përmes mbështetjes së dhënë nga Qendrat për arsimin e romëve, që menaxhohen nga OJQ-të lokale në Shkup, Prilep dhe Kumanovë.

Përgatitja e nxënësve të moshës para-shkollore përqendrohet në aftësitë sociale dhe të njohjes, shprehive kulturore dhe të higjienës, në gjuhën maqedonase dhe bazat e numrave. Nxënësit e shkollave fillore vijojnë kujdestari sipas lëndëve dhe përkrahje përmes kurseve të gjuhës angleze dhe teknologjisë informatike.

Kjo qasje ka treguar efikasitet të lartë. Më shumë se 90% e nxënësve para-shkollorë që janë përkrahur janë regjistruar në klasën e parë dhe më shumë se 94% e nxënësve të shkollave fillore, të cilët kanë marrë pjesë në program, e kanë kryer klasën vijuese dhe kanë kaluar në nivelin e ardhshëm. Nxënësit romë që i vijojnë qendrat marrin nota

од 90 отсто од учениците на предучилишна возраст се запишаа во прво одделение, а повеќе од 94 отсто од учениците во основно образование, кои учествуваа во оваа програма, успешно ја завршија училишната година и се запишаа во следната. Ромските ученици што ги посетуваат центрите добиваат повисоки оцени од просечните ромски ученици.

Центрите за образование на Ромите, исто така, организираат родителски средби и ги образоваат персоналот и наставниците за методологиите во кои ученикот е во центар на наставата, за иновативните техники на предавање и учење, социјално вклучување и соработка со родителите.

Стипендиите од програмата на УСАИД им помогнаа на 298 ромски ученици во средните училишта да го завршат образованието. Овој успех го поттикна Министерството за образование и наука да воведе своја стипендија и програма за менторство, чии придобивки ги користат повеќе од 640 ромски ученици.

Покрај тоа, програмата гради одржливост преку обезбедувањето обука за наставниците за наставни методи во кои ученикот е во центар на образовниот процес, како и за културните разлики. Се ова е поддржано со локални наставни планови што ги земаат предвид културните разлики. Успехот на програмата, исто така, ја нагласува пораката дека образованието обезбедува излез од сиромаштијата.

The Roma Education Centers also organize parent meetings and instruct staff and teachers in child-centered methodology, innovative teaching and learning techniques, social inclusion, and cooperation with parents.

Scholarships from USAID's program have helped 298 Roma secondary students to complete their studies. This success and advocacy encouraged the Ministry of Education and Science to introduce its own scholarship and mentorship program that has now benefited more than 640 Roma students.

In addition, the program is building sustainability by ensuring that teachers receive training in child-centered teaching methods, appreciate cultural differences and are supported by local curricula that are sensitive to cultural diversity. The program's success also reinforces the message that education provides a path out of poverty.

më të larta se nxënësit tjerë romë.

Përveç kësaj, Qendrat për arsimin e romëve organizojnë takime me prindërit dhe i udhëzojnë mësimdhënësit dhe kuadrin tjetër mbi metodologjinë e bazuar tek fëmijët, mësimdhënien inovative dhe teknikat e të mësuarit, përfshirjen sociale dhe bashkëpunimin me prindërit.

Programi i USAID-it për bursa i ka ndihmuar 298 nxënësve-romë të shkollave të mesme në përfundimin e procesit mësimor. Ky sukses dhe përpjekjet e përfaqësimit e kanë inkurajuar Ministrinë e arsimit dhe shkencës në krijimin e programit vetanak të bursave dhe mentorimit, prej të cilit deri tani kanë përfituar 640 nxënës romë.

Më tej, programi e ndërton qëndrueshmërinë duke siguruar që mësimdhënësit trajnohen për metodat e mësimdhënies që bazohen tek fëmijët, çmojnë dallimet kulturore dhe që marrin përkrahje nga programi lokal mësimor me ndjeshmëri ndaj shumëllojshmërisë kulturore. Njëherazi, suksesi i programit e nënvizon porosinë që arsimi siguron dalje nga varfëria.

АКТИВНОСТИТЕ НА УСАИД ГИ ДАДОА СЛЕДНИВЕ КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Поддршката на УСАИД за ромските деца, преку образовните центри во Скопје, Прилеп и во Куманово, беше призната како „најдобра практика" од УНИЦЕФ и од Европската фондација за обука, агенција на ЕУ.
- Од 262 ученика во средно образование, кои добија четиригодишни стипендии и помош од ментори во периодот од 2004 до 2008 година, 200 успешно го завршија средното образование. Проектот успеа да го удвои бројот на ромски ученици во средното образование и во дипломирани студенти на универзитети од 2004 г. наваму.

USAID ACTIVITIES RESULTED IN THE FOLLOWING CONCRETE RESULTS:

- USAID's support to Roma children through education centers in Skopje, Prilep, and Kumanovo was recognized as a "best practice" by UNICEF and by the European Training Foundation, an EU agency.
- Of the 262 secondary school students who received four years of scholarship and mentoring assistance between 2004 and 2008, 200 successfully completed their secondary education. The project has doubled the number of Roma secondary school and university graduates since 2004.

AKTIVITETET E USAID-IT KANË REZULTUAR ME KËTO REZULTATE KONKRETE:

- Përkrahja e USAID-it për fëmijët-romë përmes qendrave të arsimit në Shkup, Prilep dhe Kumanovë është pranuar si "praktikë më e mirë" nga UNICEF-i dhe agjencia e BE-së, Fondacioni për trajnim evropian.
- Prej 262 nxënësve të shkollave të mesme që kanë pranuar bursa katër-vjeçare dhe përkrahje të kujdestarisë në periudhën 2004-2008, 200 e kanë përfunduar me sukses arsimin e mesëm. Projekti e ka dyfishuar numrin e nxënësve-romë që kanë kryer shkollimin e mesëm dhe arsimin universitar nga viti 2004.

УЧЕНИЦИТЕ НАПРЕДУВААТ ВО ТЕХНОЛОШКИТЕ ЛАБОРАТОРИИ

Борјан Стојков, ученик во VII одделение во основното училиште „Гоце Делчев" во Скопје, има визија за формирање училиштен кампус во неправилна форма, со библиотека и со медиумски центар, спортска сала, па дури и двор со фонтана. Во март 2011 година, на отворањето на новата технолошка лабораторија во основното училиште „Гоце Делчев", Борјан ја сподели својата визија користејќи Google SketchUp, тридимензионална програма за цртање, на презентацијата пред персоналот на училиштето, наставниците и родителите.

Училиштето беше една од 40 институции што добија финансиски средства и обука за „Технолошки лаборатории од 21 век", преку Проектот на УСАИД за основното образование (PEP), чија цел е да се подобри квалитетот на наставата и да се унапредат вештините за вработување кај учениците. PEP инвестираше околу 5.000 долари во компјутерска опрема и во мебел за да ги опреми технолошките лаборатории.

Ентузијазмот беше очевиден. Доволно беше да се гледа Борјан како се наведнува над тастатурата на компјутерот за да покаже како го користел SketchUP за да креира тридимензионална презентација на своето училиште од иднината. Други ученици, пак, возбудено ги покажуваа своите вештини во полето на дигиталната анимација, фотоволтажата, електрониката, програмирањето роботска рака и други уреди што користат сензори за движење, близина, боја и топлина за извршување одредени задачи.

„Не можевме да ги избркаме од училницата зашто сакаа да работат на своите демонстрации", рече Билјана Намчевска, која држи настава во лабораторијата.

STUDENTS THRIVE IN TECHNOLOGY LAB

Borjan Stojkov, a 7th-grade student at Goce Delcev Primary School in Skopje, envisions a sprawling school campus with a library and media center, a sports hall and even a courtyard with a fountain. At the March 2011 opening of Goce Delcev's new technology laboratory, Borjan shared his vision using Google SketchUp, a three-dimensional drawing program, in a presentation to school officials, teachers and parents.

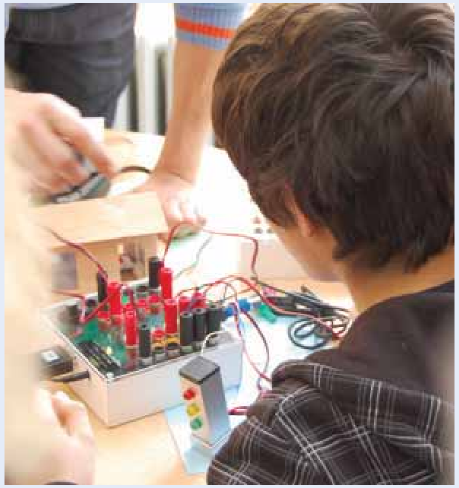

The school was one of 40 institutions to receive funding and training for a "21st Century Technology Laboratory" through USAID Macedonia's Primary Education Project (PEP), which aims to improve the quality of instruction and increase employment skills of students. PEP invested about $5,000 in computer gear and furniture to equip the technology lab.

Enthusiasm showed clearly as Borjan bent over the computer keyboard to show how he used SketchUp to create a three-dimensional representation of his school of the future. Other students eagerly demonstrated their skills in digital animation, photovoltaics, electronics, a programmable robotic arm, and assemblies that use motion, proximity, color and heat sensors to accomplish tasks.

"We couldn't chase them away from the classroom because they wanted to work" on their demonstrations, said Biljana Namchevska, who teaches in the lab.

NXËNËSIT RRITEN NË LABORATORË TË TEKNOLOGJISË

Borjan Stojkov, nxënës i klasës së shtatë në Shkollën fillore Goce Dellçev në Shkup ka vizion për një kampus të hapur shkollor me bibliotekë dhe media-qendër, sallë sportive, madje edhe fushë-lojë me shatërvan. Pas hapjes së laboratorit të ri teknologjik në shkollën Goce Dellçev në mars të vitit 2011, Borjani e ka shprehur vizionin e tij para zyrtarëve të shkollës, mësimdhënësve dhe prindërve përmes Google SketchUp, program tre-dimensional të vizatimit.

Shkolla ka qenë mes 40 institucioneve që janë financuar dhe trajnuar për "Laboratorin e teknologjisë të shekullit XXI" përmes Projektit të USAID-it për arsim fillor, që e synon përmirësimin e cilësisë së mësimdhënies dhe rritjen e aftësisë së nxënësve për punësim. Projekti ka investuar rreth $5,000 në paisje kompjuterike dhe mobilje për pajisjen e laboratorëve teknologjikë.

Entuziazmi është treguar qartë me uljen e Borjanit në tastaturë, për të na treguar si e ka shfrytëzuar programin SketchUp për krijimin e prezantimit tre-dimensional të shkollës së ardhmërisë. Nxënësit tjerë me zell i shprehin aftësitë e tyre në animacionin digjital, fotovoltaikët, elektronikë, dorën e programuar të robotit dhe repartit që i shfrytëzon sensorët e lëvizjes, afërsisë, ngjyrës dhe nxehtësisë për kryerjen e detyrave.

"Nuk mund t'i nxjerrim nga klasa për shkak se dëshironin të punojnë edhe më shumë për prezantimet e tyre" ka thënë Biljana Namçevska, mësimdhënëse në laborator.

Classmate PC

ПОДОБРУВАЊЕ НА УЧИЛИШТАТА ПРЕКУ ИНФОРМАТИЧКА ТЕХНОЛОГИЈА

Од многубројните врски што ги има воспоставено меѓу информатичката технологија и училиштата, веројатно, УСАИД е најпознат по тоа што и помогна на Македонија да стане прва земја во светот што обезбедува широкопојасен пристап до интернет преку целосно безжична инфраструктура.

Започнувајќи во 2004 година, Проектот Македонија се поврзува и си постави амбициозна цел – обезбедување интернет за 460 основни и средни училишта, плус уште 85 студентски домови, универзитети, невладини организации и владини служби. Иницијативата во вредност од 3,9 милиони долари ја покани новата компанија, On.Net., да влезе на неодамна приватизираниот и слободен телекомуникациски пазар. И покрај големите технички предизвици во планинска земја каква што е Македонија, безжичната мрежа за дистрибуција на On.Net стана функционална во септември 2005 година.

Додека се работеше на подобрувањето на компјутерските и на комуникациските вештини на учениците, широката достапност на интернетот, исто така, имаше огромно влијание врз неговото користење од широката јавност. Од 2004 до 2007 година користењето интернет порасна од скромни 4-8 отсто од населението на 32 проценти. Користењето интернет меѓу учениците, исто така, се зголеми на 49 отсто до 2007 година.

Во меѓувреме, со паралелен проект со буџет од 8,1 милион

PROPELLING SCHOOLS WITH INFORMATION TECHNOLOGY

Of the many links it has forged between information technology and the classroom, USAID is probably best known for helping Macedonia become the first country in the world to provide broadband internet access entirely through a wireless infrastructure.

Starting in 2004, the $3.9 million Macedonia Connects project set an ambitious goal of extending the internet to 460 primary and secondary schools, plus another 85 dormitories, universities, and NGO and government offices. The $3.9 million initiative invited a new company, On.Net, to enter Macedonia's recently deregulated telecommunications market. Despite major technical challenges in such a mountainous country, On.Net's wireless distribution network became operational in September 2005.

While improving computer and communications literacy among students, the widespread availability of internet also had a huge impact on usage by the general population. From 2004 to 2007, internet usage grew from a mere 4-8% of the population to 32%. Internet usage among students alone increased to 49% by 2007.

Meanwhile, a parallel $8.1 million project funded by USAID in 2004, established computer labs in every primary and secondary school in the country. The e-Schools Project put to use more than 6,000 computers, servers and printers donated to Macedonia by the People's Republic of China.

PËRMIRËSIM TË SHKOLLAVE PËRMES TEKNOLOGJISË INFORMATIKE

Mes shumë lidhjeve të krijuara mes teknologjisë informatike dhe mësonjëtoreve, USAID mbase njihet më së shumti për ndihmën që ia ka dhënë Maqedonisë për tu bërë shteti i parë në botë me qasje të shiritit të gjerë në Maqedoni, përmes infrastrukturës plotësisht pa tel.

Që nga viti 2004, Projekti Macedonia Connects në vlerë prej $3.9 milionëve ka pasur qëllim ambicioz për zgjerim të internetit në 460 shkolla fillore dhe të mesme, si dhe në 85 konvikte studentore, universitete, OJQ dhe zyra qeveritare. Nisma në vlerë prej $3.9 milionëve e ka ftuar edhe kompaninë e re On.Net të hyjë në tregun e telekomunikacionit në Maqedoni, që është liberalizuar para ca kohësh. Përveç sfidave teknike që krijohen nga terreni malor i vendit, rrjeti pa tel i On.Net-it ka filluar të funksionojë në shtator të vitit 2005.

Me përmirësimin e diturisë kompjuterike dhe të komunikimit tek nxënësit, qasja e gjerë e internetit ka pasur ndikim të madh në shfrytëzimin e internetit nga popullata e vendit. Në periudhën mes vitit 2004 dhe 2007, niveli i shfrytëzimit të internetit është rritur prej 4-8% në 32% të popullatës. Është rritur edhe shfrytëzimi i internetit nga nxënësit, duke arritur në 49% në vitin 2007.

Në ndërkohë, një projekt paralel i financuar nga USAID-i deri në vitin 2004 me $8.1 milionë ka themeluar laboratorë kompjuterikë në çdo shkollë fillore dhe të

долари, финансиран од УСАИД, во 2004 година се основаа компјутерски лаборатории во секое основно и средно училиште во земјата. Проектот е-училишта стави во употреба повеќе од 6.000 компјутери, сервери и печатачи, донирани на Македонија од Народна Република Кина.

Е-училишта обучи 7.000 наставници од основните и 2.000 наставници од средните училишта за компјутерски системи и софтвер, вклучително и за оперативните системи Microsoft Windows XP, MS Office, Frontpage, Encarta и Microsoft Server, донирани од Microsoft. Наставниците научија како да ја интегрираат технологијата во секојдневната настава.

Заеднички, Македонија се поврзува и е-училишта го креираа првиот македонски образовен веб-портал (www.schools.edu.mk), кој им овозможи на наставниците и на учениците од цела земја да разменуваат информации и искуства преку интернет. Проектот, исто така, обучи наставници во сите 340 основни училишта за употреба на софтверот „ToolKid", прва компјутерска апликација воведена во задолжителната наставна програма за сите предмети во основните училишта, од прво до петто одделение.

E-Schools trained 7,000 primary and 2,000 secondary school teachers on computer systems and software, including the Microsoft Windows XP operating system, MS Office, Frontpage, Encarta, and Microsoft Server donated by Microsoft. Teachers learned how to integrate the technology into everyday instruction.

Jointly with Macedonia Connects, e-Schools created Macedonia's first educational web portal (www.schools.edu.mk), which enabled teachers and students throughout the country to exchange information and experiences via the internet. The project also trained teachers at all 340 primary schools in the use of "ToolKid" software, the first computer-based application introduced into the mandatory curricula for all subjects in primary grades one through five.

mesme në vend. Projekti e-Shkollat i ka vendosur në përdorim mbi 6,000 kompjuterë, serverë dhe printerë që i janë dhuruar Maqedonisë nga Republika popullore e Kinës.

E-Shkollat ka trajnuar 7,000 mësimdhënës të shkollave fillore dhe 2,000 mësimdhënës të shkollave të mesme për shfrytëzimin e sistemeve kompjuterike dhe softuerit, përfshirë edhe sistemet operative Microsoft Windows XP, MS Office, Frontpage, Encarta dhe Microsoft Server, të dhuruara nga Microsoft. Mësimdhënësit e kanë mësuar integrimin e teknologjisë në mësimdhënien e përditshme.

Së bashku me Macedonia Connects, e-Shkollat e kanë krijuar ueb-portalin e parë edukativ në Maqedoni (www.schools.edu.mk), që i ofron mësimdhënësve dhe nxënësve mundësi të këmbimit të informatave dhe përvojave përmes internetit, në mbarë vendin. Projekti i ka trajnuar edhe mësimdhënësit e të gjitha 340 shkollave fillore për shfrytëzimin e softuerit "ToolKid". Ky softuer është aplikacioni i parë kompjuterik që prezantohet në programin e obligueshëm mësimor për të gjitha lëndët e shkollës fillore, prej klasës së parë deri në klasën e pestë.

АКТИВНОСТИТЕ НА УСАИД ГИ ДАДОА СЛЕДНИВЕ КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Воведувањето конкуренција во македонскиот телекомуникациски пазар ја спушти цената на пристапот до интернет од 150 евра во 2004 година, на 15 евра во 2010 година, што претставува намалување од 90 отсто.
- Беа подготвени дополнителни интернет-материјали за наставата по хемија во основните и во средните училишта и објавени на образовниот веб-портал.

USAID ACTIVITIES RESULTED IN THE FOLLOWING CONCRETE RESULTS:

- The introduction of competition into the Macedonian telecom market drove down the monthly price of internet access from more than 150 euros in 2004 to about 15 euros in 2010 - a 90 percent decrease.
- Supplemental online materials for teaching chemistry at the primary and secondary education levels were developed and posted on the education web portal.

AKTIVITETET E USAID-IT KANË REZULTUAR ME KËTO REZULTATE KONKRETE:

- Promovimi i konkurrencës në tregun e telekomunikacionit në Maqedoni e ka ulur çmimin mujor të internetit prej shumës që tejkalonte €150 në vitin 2004 në rreth €15 në vitin 2010, që është ulje prej 90%.
- Janë zhvilluar materialet plotësuese on-line për mësimdhënien e kimisë në shkollat fillore dhe janë vendosur në ueb-portalin arsimor.

ЈИЕ – РАЗНОВИДНОСТ ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Универзитетот на Југоисточна Европа беше основан во 2001 година во Тетово, како мултијазична и мултикултурна институција, преку заедничките напори на УСАИД, Организацијата за безбедност и соработка во Европа (ОБСЕ), „Институтот отворено општество“ и други меѓународни донатори.

Универзитетот ЈИЕ произлезе од охридскиот Рамковен договор во 2001 година и последователниот Закон за високо образование, кој овозможи основање приватни универзитети и поддршка на високото образование на албански јазик. Универзитетот ЈИЕ промовира меѓуетничко разбирање преку мултијазичен и мултикултурен пристап во наставата и во истражувањата.

Во првата фаза Програмата на УСАИД за поддршка на ЈИЕ инвестираше 17,2 милиона долари за финансирање на наставата, за развој на инфраструктурата и на информатичката технологија, како и за воспоставување врски со Универзитетот „Индијана“, преку Association Liaison Office (ALO), за соработка со универзитети во развој.

Во втората фаза програмата беше домаќин на администратори и на факултет од Универзитетот „Индијана“, кои дојдоа за да му помогнат на Универзитетот ЈИЕ да ја преработи наставната програма и да ги обучат професорите за англиски јазик како странски јазик. Грантот од 3 милиони долари беше искористен за стипендии на студентите што ги имаа исполнето академските критериуми, при што беа задржани родовиот баланс на универзитетот (50:50) и етничката разновидност. Исто така, програмата помогна да се даваат студентски заеми преку локалните финансиски институции.

SEEU – DIVERSITY IN HIGHER EDUCATION

SEEU was founded in 2001 in Tetovo as a multilingual, multicultural institution through the collaborative efforts of USAID, the Organization for Security and Cooperation in Europe, the Open Society Institute, and other international donors.

SEEU was an outgrowth of the 2001 Ohrid Framework Agreement and the subsequent Law on Higher Education allowing the founding of private universities and supporting higher education in the Albanian language. SEEU promotes inter-ethnic understanding through a multilingual and multicultural approach to teaching and research.

In the first phase, USAID's SEEU Support Program invested $17.2 million to fund school operations, infrastructure development and information technology, as well as establish a linkage with Indiana University (IU) through the Association Liaison Office (ALO) for University Cooperation in Development.

In its second phase, the program hosted administrators and faculty from IU to help SEEU redesign curricula and to train teachers of English as a Second Language. The $3 million grant also awarded scholarships to students who met academic criteria, retaining the university's gender balance (nearly 50:50) and ethnic diversity. The program also helped make student loans available through local financial institutions.

The third phase's $1.9 million Higher Education Linkages Project (HELP) saw IU representatives focus on bolstering SEEU's Business Administration and Communications Sciences & Technology faculties. HELP also created an Instructional Support Center

UEJL – SHUMËLLOJSHMËRIA NË ARSIMIN E LARTË

UEJL është themeluar në vitin 2001 në Tetovë si institucion shumë-gjuhësor dhe shumë-kulturor, përmes bashkëpunimit të USAID-it, Organizatës për siguri dhe bashkëpunim në Evropë, Institutit Shoqëria e hapur dhe donatorëve tjerë ndërkombëtarë.

UEJL është rezultat i Marrëveshjes kornizë të Ohrit të vitit 2001, prej të cilit ka rrjedhë Ligji i arsimit të lartë, me të cilin lejohet themelimi i universiteteve private dhe përkrahja e arsimit të lartë në gjuhën shqipe. UEJL e promovon kuptimin ndëretnik përmes qasjes shumë-gjuhësore dhe shumë-kulturore në mësimdhënie dhe hulumtim.

Në fazën e parë, Programi i USAID-it për përkrahjen e UEJL-it ka investuar më shumë se $17.2 milionë për financimin e operacioneve shkollore, zhvillimin e infrastrukturës dhe teknologjinë informatike, si dhe në krijimin e lidhjeve me Univerzitetin e Indianës, përmes Zyrës së asociacionit për ndërlidhje për bashkëpunimin e universiteteve në zhvillim.

Në fazën e dytë, programi i ka ftuar administratorët dhe fakultetet nga Univerziteti i Indianës t'i ndihmojnë UEJL-it për rihartimin e programeve mësimore dhe trajnimin e mësimdhënësve për gjuhën angleze si gjuhë të dytë. Granti në vlerë prej $3 milionëve i ka dhënë bursa studentëve që i kanë plotësuar kriteret akademike, duke e ruajtur baraspeshën e universitetit (pothuajse 50:50) dhe shumëllojshmërinë etnike. Programi ka ndihmuar edhe në ofrimin e kredive studentore, përmes institucioneve lokale financiare.

Faza e tretë e Projektit për lidhjen e arsimit të lartë (HELP), në vlerë prej $1.9 milionëve e ka përfshirë përqendrimin e përfaqësuesve të Universitetit të Indianës në zhvillimin e fakulteteve të Administratës së biznesit dhe Shkencave

Во третата фаза, односно Проектот за воспоставување врски во високото образование (Higher Education Linkages project – HELP), со буџет од 1,9 милиони долари, заедно со претставници од Универзитетот „Индијана“, се работеше на зајакнување на факултетите на ЈИЕ за бизнис-администрација, комуникациски науки и технологија. HELP, исто така, основаше Центар за поддршка на наставата за да му помогне на универзитетот да развие наставни вештини на англиски јазик и ИТ-вештини, додека, пак, Центарот за развој на бизниси ги подобри врските на универзитетот со фирмите од приватниот сектор. Исто така, оваа програма основаше и Центар за услуги за кариера, со цел да им помогне на студентите да се подготват за вработување.

Во 2001 година се запишаа 870 студенти, а сега Универзитетот на Југоисточна Европа има 7.000 студенти, вклучително и 500 што живеат во кампусот. „Мислам дека најдоброто што го направивме е тоа што ја увезовме универзитетската култура... Да доведеш студенти од сите етнички заедници да учат заедно во една мирна средина“, истакна д-р Пол М. Фостер (Dr. Paul M. foster), виш академски администратор и вицеректор за академски прашања.

Ректорот на Универзитетот ЈИЕ, Замир Дика, ја искажа својата благодарност до УСАИД што помогна да се основа универзитет со „долготрајни вредности“, а, исто така, им се заблагодари и на партнерите на УСАИД што помогнаа да се изгради наставниот капацитет. „За некого е многу важно да се постават определници за новиот систем“, истакна тој, додавајќи: „Ние ја одржуваме мисијата“.

to help SEEU faculty develop instructional, English language and IT skills, a Business Development Center to improve the university's connections with private-sector firms, and a Career Services Center to help students prepare for employment.

From an initial enrollment of 870 students in 2001, SEEU now has 7,000 undergraduate and graduate students, including 500 who live on campus. "I think what we did best is import the university culture ... getting students from all ethnicities together in a tranquil setting," said Dr. Paul M. Foster, SEEU's Provost and Vice Rector for Academic Affairs.

SEEU Rector Zamir Dika credited USAID with helping instill the university with "long-lasting values" while its partners helped build the school’s capacity. "It was very important for somebody to set benchmarks for the new system," he said, adding: "We have maintained the mission."

të komunikimit dhe teknologjisë në UEJL. HELP ka ndihmuar edhe në krijimin e Qendrës për mbështetjen e mësimdhënies, drejt përkrahjes së fakulteteve të UEJL-it për zhvillimin e aftësive mësimdhënëse në gjuhën angleze dhe teknologji informatike, Qendrës për zhvillimin e biznesit për përmirësimin e lidhjeve të universitetit me kompanitë e sektorit privat, si dhe Qendrës për zhvillimin e karrierës me të cilin përgatiten studentët për punësim.

Nga niveli fillestar i 870 studentëve të regjistruar në vitin 2001, UEJL tani ka 7,000 studentë në studimet diplomike dhe pas-diplomike, prej të cilëve 500 jetojnë në kampus. “Mendoj që kemi bërë maksimumin për importimin e kulturës së universitetit, duke i bashkuar studentët e të gjitha bashkësive etnike në një mjedis të qetë” ka cekur Dr. Paul M. Foster, provost dhe Nën-Rektor për çështje akademike.

Rektori i UEJL-it, Zamir Dika i ka dhënë mirënjohje USAID-it për mbështetjen e themelimit të universitetit me “vlera afatgjate” ndërkohë që partnerët e kanë ndihmuar zhvillimin e kapacitetit të shkollës. “Ka qenë shumë e rëndësishme që dikush t’i vendosë kriteret e sistemit të ri – ne ia kemi dalë misionit tonë” ka cekur ai.

ПОДГОТВУВАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ДА СТАНАТ УСПЕШНА РАБОТНА СИЛА

Македонските компании, кои се стремат да станат поконкурентни на глобалните пазари, имаат потреба од работници што поседуваат релевантни вештини. УСАИД ја реши оваа потреба преку програми што им помагаат на учениците во стручните училишта да научат повеќе за работните места и практично да го применуваат стекнатото теоретско знаење.

Преку Проектот за средно образование (SEA), кој започна во 2003 година, УСАИД инвестираше 10 милиони долари за подобрување на квалитетот на образованието во македонските стручни училишта и за подготвување на учениците да станат успешна работна сила. Проектот за средно образование беше фокусиран на подобрувањето на наставните методологии, поставувањето систем за професионален развој на наставниците, подготвувањето на учениците за нивната идна кариера и востановувањето обуки и програми за стекнување сертификати за директорите на училиштата.

Проектот помогна да се основаат 71 центар за кариера во стручните училишта и 44 училишни компании и виртуелни фирми во сите економски училишта за да се воспостават врски со бизнисите и да се обезбеди професионално искуство за

PREPARING STUDENTS FOR THE WORKFORCE

Macedonian companies seeking to become more competitive in global markets demand workers with relevant skills. USAID addressed this demand with programs to help vocational school students learn about the workplace and apply theoretical knowledge to practical tasks.

Through the Secondary Education Activity (SEA) which started in 2003, USAID invested $10 million to improve the quality of education in Macedonia's vocational schools and prepare students for employment. SEA focused on improving teaching methodologies, setting the groundwork for a teacher professional development system, providing students with career preparation, and establishing training and certification programs for school directors.

SEA helped establish 71 career centers in vocational schools, 44 school-based companies, and virtual firms in all economics schools to provide linkages with businesses and give students hands-on professional experience. SEA also helped found MASSUM, a national student organization that provides more than 4,000 student members with vocational opportunities.

Professional development for teachers under the SEA initiative included workshops on interactive teaching methods, teacher peer mentoring and student formative assessment techniques. About 200 instructors certified as teacher trainers in turn trained about 2,500 teachers in 50

PËRGATITJA E NXËNËSVE PËR FORCËN E PUNËS

Kompanitë e Maqedonisë synojnë të bëhen më konkurrente në tregjet globale, që kërkojnë punëtorë me aftësi relevante. USAID e ka trajtuar këtë kërkesë, përmes programeve me të cilat ndihmohen nxënësit e shkollave profesionale në mësimin mbi vendin e punës dhe aplikimin e diturisë teorike në detyrat praktike.

Përmes Aktivitetit të arsimit të mesëm (SEA), që ka filluar në vitin 2003, USAID ka investuar $10 milionë në përmirësimin e cilësisë së arsimit në shkollat profesionale në Maqedoni dhe përgatitjen e nxënësve për punësim. SEA është përqendruar në përmirësimin e metodologjive mësimdhënëse, krijimin e bazës për sistemin zhvillimor profesional të nxënësve, ofrimin e përgatitjes së karrierës për nxënësit dhe krijimin e programeve trajnuese dhe të certifikimit për drejtorët e shkollave.

SEA ka ndihmuar në krijimin e 71 qendrave të karrierës në shkollat profesionale, 44 kompanive shkollore dhe kompanive virtuale në të gjitha shkollat fillore, me qëllim të krijimit të lidhjeve me bizneset dhe mësimin e përvojës profesionale nga nxënësit. SEA i ka ndihmuar edhe organizatës nacionale të nxënësve MASSUM, që ofron mundësi profesionale për anëtarësinë prej mbi 4,000 nxënësve.

Zhvillimi profesional i mësimdhënësve në kuadër të SEA-s ka përfshirë edhe punëtori për metodat interaktive të mësimdhënies, kujdestarisë të mësimdhënësve nga kolegët

учениците. Овој проект, исто така, помогна да се основа MASSUM, национална ученичка организација, која обезбеди можности за стручна обука за повеќе од 4.000 ученици-членови.

Програмата за професионален развој на наставниците, во рамките на иницијативата на Проектот за средно образование, вклучуваше работилници за интерактивни наставни методи, менторски систем наставник-колега и техники за формативно оценување на учениците. Околу 200 инструктори добија сертификат како наставници-инструктори, кои, пак, обучија 2.500 наставници во 50 стручни училишта. Проектот, исто така, создаде стандарди за развој на кариера, востановувајќи четири нивоа на рангирање на наставниците, според кои, тие добиваат плата: наставник-приправник, наставник, наставник-ментор и наставник-советник.

Покрај центрите за кариера, Проектот за средно образование го иницираше формирањето „реални училишни компании" во рамките на стручните училишта, обезбедувајќи им на учениците реално искуство во процесот на бизнис-планирањето и водењето досиеја. Меѓу бизнисите основани од учениците имаше и капацитет за сушење овошје, угостителски услуги и автосервис.

Во 2010 година УСАИД ја основаше програмата Услуги за стекнување вештини за вработување (Youth Employability Services - YES), чија целна група се учениците во последната година во средното стручно образование, како и невработени млади лица, надвор од образовниот процес, на возраст од 15 до 24 години. Овој петгодишен проект, со буџет од 6,7 милиони долари, има цел да ја подобри релевантноста на средното стручно образование преку јавно-приватен дијалог и преку креирање

Учениците работат во кариерен центар – печатница - во рамките на Проектот на УСАИД за средно образование.
Students operate a screen-printing business under USAID's SEA project.
Nxënës punojnë në kompani shtypi përmes Projektit të USAID-it SEA.

vocational schools. SEA also created standards for career development, establishing four pay grades for teachers: New Entrant, Teacher, Master Teacher and Teacher/Coach.

In addition to career centers, SEA initiated the formation of "real school companies" within the vocational schools, giving students real-world experience in business planning and recordkeeping. Among the businesses created by students were a fruit-drying facility, a catering operation and an auto repair facility.

USAID in 2010 funded the Youth Employability Services (YES) program to target students in their final year of

dhe teknikat e vlerësimit formativ të nxënësve. Rreth 200 mësimdhënës të certifikuar si trajnues të mësimdhënësve kanë trajnuar rreth 2,500 mësimdhënës në 50 shkolla profesionale. SEA ka krijuar edhe standarde për zhvillimin e karrierës, duke krijuar katër nivele të mësimdhënësve: Fillestarë, Mësimdhënës, Master-Mësimdhënës dhe Mësimdhënës/Trajnues.

Përveç qendrave të karrierës, SEA e ka iniciuar edhe krijimin e "kompanive reale shkollore" në kuadër të shkollave profesionale, duke i ofruar nxënësve përvojë reale në planifikimin afarist dhe mbajtjen e evidencës. Mes bizneseve të krijuara nga nxënësit ka qenë edhe kapaciteti për tharjen e

мрежи за услуги за кариера, кои треба да ја зајакнат врската меѓу потребите на пазарот на труд и развојот на вештини низ образовниот систем.

vocational training, as well as unemployed and out-of-school youth aged 15 to 24. The 5-year, $6.7 million program seeks to improve the relevance of vocational education through public-private dialogue and create Career Service Networks to strengthen the connection between labor market needs and skills developed through the educational system.

pemëve, furnizimi me ushqim dhe auto-servisi.

Në vitin 2010, USAID e ka themeluar programin Shërbimet e punësimit të të rinjve (YES), me shënjestër tek nxënësit e vitit të fundit të arsimit profesional, si dhe të papunësuarit dhe të rinjtë jashtë shkollave të moshës 15-24 vjeçare. Programi pesëvjeçar në vlerë prej $6.7 milionëve e synon avancimin e relevancës së arsimit profesional, përmes dialogut publiko-privat dhe krijimit të Rrjeteve të shërbimeve të karrierës, me qëllim të përforcimit të lidhjeve mes nevojave të tregut të punës dhe aftësive që zhvillohen në sistemin arsimor.

АКТИВНОСТИТЕ НА УСАИД ГИ ДАДОА СЛЕДНИВЕ КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Проектот за средно образование разви програма за добивање сертификати за директорите на училиштата и помогна да се востанови шестмесечна обука, како законско барање за директорите на училиштата.
- Проектот за средно образование, исто така, подготви прирачник за училишните одбори, чии членови – родители, наставници, локална самоуправа и претставници од локални компании – треба да дејствуваат како баланс или противтежа на работата на директорите на училиштата во децентрализираниот училиштен систем во Македонија. Зајакнувањето на одборите помага да се слушне гласот на сите засегнати страни при донесувањето одлуки што се однесуваат на училиштата.

USAID ACTIVITIES RESULTED IN THE FOLLOWING CONCRETE RESULTS:

- SEA developed the school director certification program and helped establish the six-month training as a legal requirement for school administrators.
- SEA also developed an operations manual for school boards, whose members -- parents, teachers, local government and local company representatives -- serve as a balance to school administrators in the decentralized Macedonian school system. Strengthening the boards helps ensure that the voices of all stakeholders are heard when decisions are made about the school.

AKTIVITETET E USAID-IT KANË REZULTUAR ME KËTO REZULTATE KONKRETE:

- SEA e ka zhvilluar programin e certifikimit të drejtorëve të shkollave dhe e ka ndihmuar përcaktimin e trajnimit gjashtëmujor si kusht ligjor për administruesit e shkollave.
- SEA e ka hartuar edhe doracakun e punës për këshillat shkollorë, ku anëtarët (prindërit, mësimdhënësit, pushtetet lokale dhe përfaqësuesit e kompanive lokale) janë baraspeshë ndaj administruesve të shkollave në sistemin e decentralizuar të shkollave në Maqedoni. Përforcimi i këshillave shkollorë e ndihmon dëgjimin e mendimit të të gjitha palëve të interesuara, çdoherë kur vendoset diçka për shkollën.

ПОДОБРУВАЊЕ НА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ИНСТИТУЦИИТЕ

Знаејќи дека организациите имаат поголема корист од холистичкиот пристап, во 2005 година УСАИД дизајнираше Програма за човеков и институционален развој (HIDP), со цел да ги подобри структурата, работните процеси и човековиот капитал во институциите што се од витално значење за развојот на Македонија.

HIDP го подигна на повисоко ниво капацитетот на Државниот инспекторат за образование, со цел да може да врши квалитетно и објективно оценување на работата на училиштата, преку креирање нова организациска структура и системи за развој на кариера за управителите и за персоналот. Исто така, програмата го помогна развојот на државните стандарди за работа на училиштата и издаде прирачник за оценување, кој му овозможи на Инспекторатот да ги подобри квалитетот и квантитетот на годишното оценување на училиштата.

Во Бирото за јавни набавки HIDP подготви план на активности за зголемување на ефикасноста и транспарентноста на системот за јавни набавки, преку користење информатичка технологија. Беше основан Центар за обука за јавни набавки, во кој се обучи и првата генерација на 43 овластени специјалисти за јавни набавки од јавниот и од приватниот сектор.

HIPD ги унапреди вештините за лидерство и за

IMPROVING THE PERFORMANCE OF INSTITUTIONS

Knowing that organizations benefit more from a holistic approach, USAID designed the Human and Institutional Development Program (HIDP) in 2005 to improve the structure, work processes and human capital of institutions vital to Macedonia's development.

HIDP enhanced the State Education Inspectorate's capacity to deliver quality, objective evaluations of school performance by creating a new organizational structure and career development systems for managers and staff. The program also aided in the development of national school performance standards and produced an evaluation manual that enabled the inspectorate to increase the quality and quantity of annual school evaluations.

At the Public Procurement Bureau, HIDP developed an action plan to enhance the efficiency and transparency of the public procurement system through the use of information technology. A Public Procurement Training Center also was established, producing the first generation of 43 certified public procurement specialists from both the public and the private sector.

HIDP enhanced the leadership and strategic planning skills of the Ministry of Justice (MOJ) top management team, enabling the ministry to align its strategic objectives with those of the Government of Macedonia. ZELS (the Association of Local Units of Self-Government) developed a strategic plan that involved all stakeholders in

PËRMIRËSIMI I REZULTATEVE TË PUNËS SË INSTITUCIONEVE

Duke e ditur që organizatat përfitojnë më shumë nga qasja holistike, USAID e ka përgatitur Programin për zhvillim njerëzor dhe institucional (HIDP) në vitin 2005, me qëllim të përmirësimit të strukturës, proceseve të punës dhe kapitalit njerëzor të institucioneve vitale për zhvillimin e Maqedonisë.

HIDP e ka avancuar kapacitetin e Inspektoratit shtetëror arsimor për punë cilësore, si dhe vlerësim objektiv të rezultateve të shkollave, përmes krijimit të strukturës së re organizative dhe sistemeve për zhvillimin e karrierës së menaxherëve dhe stadit. Programi ka ndihmuar edhe në krijimin e standardeve nacionale për punën e shkollave dhe ka hartuar doracak për vlerësim, me të cilin i mundësohet inspektorëve ta rrisin cilësinë dhe sasinë e vlerësimit vjetor të shkollave.

HIDP e ka hartuar planin aksionar për Byronë e furnizimeve publike, me të cilin rritet efikasiteti dhe transparenca e sistemit të furnizimeve publike, përmes shfrytëzimit të teknologjisë informatike. Është themeluar edhe Qendra për trajnimin e furnizimeve publike, duke e krijuar gjeneratën e parë të 43 specialistëve të furnizimeve publike nga sektori publik dhe privat..

HIDP i ka avancuar aftësitë udhëheqëse dhe të planifikimit strategjik të ekipit të menaxhimit të lartë në Ministrinë e drejtësisë, duke i mundësuar Ministrit t'i ndërlidhë synimet strategjike me synimet e Qeverisë së Maqedonisë. Bashkësia

стратегиско планирање на највисокиот лидерски тим при Министерството за правда, овозможувајќи му на Министерството да ги усогласи своите стратегиски цели со целите на Владата на Република Македонија. ЗЕЛС (Здружение на единиците на локалната самоуправа) подготви стратегиски план во кој беа инволвирани сите засегнати страни во локалната самоуправа, вклучително и градоначалниците, претседателите на советите и општинските администратори.

Во МАСИТ (Македонска стопанска комора за информатички и комуникациски технологии), HIDP помогна при подготвувањето на стратегискиот план за 2009-2012 година, на плановите за активностите на комитетот и на услугите за нови членови. Беа подготвени политиките за регулирање на лобирањето во јавноста и беше основана нова Работна група за лобирање, чија цел беше да подготви документи за состојбата со јавните набавки и широкопојасниот интернет.

Износот од 10,1 милион долари, што го инвестираше УСАИД преку HIDP уште од нејзиното основање во 2005 година, исто така, обезбеди поддршка и за Министерството за финансии, Бирото за развој на образованието, Центарот за стручно образование, Државната комисија за спречување на корупцијата, Здружението на новинари на Македонија и Македонската асоцијација за човекови ресурси.

Покрај работењето со 11 институции, исто така, УСАИД финансираше „обука за учесници“ за повеќе од 19.000 македонски граѓани во САД, трети земји и во Македонија. Обуката ги истакнуваше учењето и имплементирањето на најдобрите практики во демократијата и управувањето, образованието и во економскиот развој.

local governance, including mayors, council presidents, and municipal administrators.

At MASIT (Macedonia's information technology trade group), HIDP helped develop a 2009-2012 strategic plan, committee action plans, and new member services. Policies on governance on public advocacy were developed and a new group -- the Advocacy and Lobbying Task Force -- was created to develop position papers on public procurement and broadband communications.

The $10.1 million invested by USAID through HIDP since its inception in 2005 also has supported the Ministry of Economy, the Bureau for Development of Education, the Vocational Education and Training Center, the State Commission for Prevention of Corruption, the Association of Journalists of Macedonia, and the Macedonian Human Resources Association.

In addition to working with these 11 institutions, USAID has funded "participant training" for more than 19,000 Macedonian citizens in the United States, third countries, and Macedonia. The training emphasized "hands-on" learning and implementation of best practices in the democracy and governance, education and economic growth sectors.

e njësive të vetëqeverisjes lokale (BNjVL) e ka hartuar planin strategjik ku përfshihen të gjitha palët e përfshira në qeverisjen lokale, përfshirë edhe kryetarët e komunave, kryetarët e këshillave komunalë dhe administratorët e komunave.

HIDP i ka ndihmuar Grupit të tregtarëve të teknologjisë informatike të Maqedonisë (MASIT) në hartimin e planit strategjik 2009-2012, planeve strategjike të komiteteve dhe shërbimeve për anëtarët e rinj. Janë hartuar edhe politikat mbi qeverisjen e përfaqësimit publik. Është themeluar Grupi i punës për përfaqësim dhe lobim, me qëllim të hartimit të dokumenteve të qëndrimeve mbi furnizimet publike dhe komunikimin e shiritit të gjerë.

Me $10.1 milionë të investuara nga USAID-i nga themelimi i HIDP-së në vitin 2005, është përkrahur Ministria e ekonomisë, Byroja për zhvillimin e arsimit, Qendra për arsim dhe trajnim profesional, Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit, Shoqata e gazetarëve të Maqedonisë dhe Asociacioni i burimeve njerëzore të Maqedonisë.

Përveç bashkëpunimit me këto 11 institucione, USAID ka financuar edhe “trajnime përmes pjesëmarrjes” për më shumë se 19,000 qytetarë të Maqedonisë në Shtetet e Bashkuara, vendet e treta dhe në Maqedoni. Trajnimi e ka theksuar mësimin “përmes punës” dhe zbatimin e praktikave të mira në sektorin e demokracisë dhe qeverisjes, arsimit dhe zhvillimit ekonomik.

АКТИВНОСТИТЕ НА УСАИД ГИ ДАДОА СЛЕДНИВЕ КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Обуката на новите инспектори при Државниот инспекторат за образование и овозможи на владината агенција да спроведе 66 „интегрални оценувања“ во текот на второто полугодие од учебната 2009/2010 година, во споредба со само 10 спроведени во истиот период претходната учебна година.
- Повеќе од 1.100 члена на училишните одбори во основните и во средните училишта беа обучени за преземање на законски дефинираните одговорности за ефикасно управување со образовните услуги.

USAID ACTIVITIES RESULTED IN THE FOLLOWING CONCRETE RESULTS:

- Training of new inspectors at the State Education Inspectorate allowed the government agency to conduct 66 "integral evaluations" during the second semester of the 2009-10 school year, compared to just 10 in the same period a year earlier.
- More than 1,100 primary and secondary school board members were trained to assume their legally defined responsibilities for the effective management of educational services.

AKTIVITETET E USAID-IT KANË REZULTUAR ME KËTO REZULTATE KONKRETE:

- Trajnimi i inspektorëve të rinj në Inspektoratin shtetëror të arsimit i ka mundësuar agjencisë qeveritare të kryejë 66 “vlerësime integrale” gjatë semestrit të dytë të vitit shkollor 2009-2010, krahasuar me vetëm 10% gjatë periudhës së njëjtë në vitin paraprak.
- Më shumë se 1,100 anëtarë të këshillave të shkollave fillore dhe të mesme janë trajnuar për marrjen e ingjerencave ligjore për menaxhim efektiv të shërbimeve arsimore.

Тимот на УСАИД во Македонија од 1993

Лин Абот
Тереза Албор
Александар Андрески
Владимир Атанасов
Стафор Бекер
Даг Балко
Димитар Блажев
Каролин Бреарли
Алфреда Бруер
Наташа Булевска
Оља Като
Цветана Чавдарова
Рајна Черемска
Вилијам Чери
Мелита Чокревска
Џенифер Коноли
Мери Цуцулоска
Емилија Цветановска
Магдалена Димитровска
Тимоти Донеј
Вулнет Дулатахи
Абдурахман Џелили
Ерин Епстин
Мајкл Еди
Антоанет Ферара
Мајкл Фриц
Бред Фуџимото
Елизабета Галевска
Дик Голдман
Хедер Голдман
Стивен Гоња
Дона Греј
Линда Грегори
Тимоти Хаман
Гарет Харис
Нехад Хасанович
Стивен Хејнс
Зип Херман
Шерон Хестер
Калин Хјус
Беким Имери
Маја Ивановкса
Лела Јаковлевска
Александар Јовановиќ
Шерон Келман Јет
Деј Кирпатрик
Раде Кнежевиќ
Аница Колоска
Весна Котеска
Агнеса Ламаџема
Питер Лампезис
Двејн Ли
Џозеф Лесард
Маргарета Липковска
Кенет Лизио
Ариан Лозана
Јован Маџовски
Елизабет Маркович
Светлана Марковска
Татјана Марковска
ЛиАна Мар
Нивес Матич
Сузан Мекитаер
Томас Михен
Џефри Минот
Татјана Митевска
Пано Митковски
Даглас Њукирк
Ерик Пацифик
Ерин Пацифик
Виолета Патче
Светлана Паунова
Диана Понасик
Ендру Посацки
Тимоту Прует
Патриша Рејдер
Робер Реид
Роберт Ресигју
Ерик Ричардсон
Ристо Ричлиев
Афродита Шаља
Вилиам Зигер
Шереин Шерман
Криста Шери
Антоанета Шкартова
Дијана Спасева
Слаѓана Србиноска
Кети Стермер
Весна Стевковска
Мајкл Стивотер
Славка Стојановска
Сесилија Сан
Викториа Задек
Стивен Задек
Иван Ташовски
Јасмин Томасон
Џон Тодоровски
Мартин Тодоровски
Џо Варли
Ивица Васев
Ѓоко Василевски
Билјана Величковска
Марша Вонг
Александар Вудс
Роберт Вутц
Билјана Живкова
Ирена Златеска

Практиканти:

Фатма Бајрам
Игор Блажевски
Весна Додевска
Натан Форкум
Стасиа Џорџ
Ненад Инчевски
Александра Кржаловска
Марија Кузмановиќ
Александра Миловановиќ
Христина Рашевска
Јелена Ристиќ
Јура Розен
Татјана Салциева
Александра Сапунџиска
Александар Спасевски
Христина Станишковска
Илир Зајази

USAID Macedonia Team Since 1993

Lynn Abbot
Teresa Albor
Aleksandar Andreski
Vladimir Atanasov
Stafford Baker
Doug Balko
Dimitar Blazev
Caroline Brearly
Alfreda Brewer
Natasa Bulevska
Olya Catto
Cvetana Cavdarova
Rajna Cemerska
William Cherry
Melita Cokrevska
Jennifer Conolly
Meri Cuculoska
Emilija Cvetanovska
Magdalena Dimitrovska
Timothy Donnay
Vulnet Dulatahi
Abdurahman Dzelili
Erin Epstein
Michael Eddy
Antoinette Ferrarra
Michael Fritz
Brad Fujimoto
Elizabeta Galevska
Dick Goldman
Heather Goldman
Stephen Gonyea
Donna Gray
Linda Gregory
Timothy Hamman
Garret Harries
Nehad Hasanovic
Stephen Haynes
Zip Herman
Sharon Hester
Cullen Hughes
Bekim Imeri
Maja Ivanovska
Lela Jakovlevska
Aleksandar Jovanovic
Sharon Kellman Yett
Day Kirpatrick
Rade Knezevic
Anica Koloska
Vesna Koteska
Agnesa Lamaxhema
Peter Lampesis
Dwaine Lee
Joseph Lessard
Margareta Lipkovska
Kenneth Lizzio
Arian Lozana
Jovan Madjovski
Elizabeth Markovic
Svetlana Markovska
Tatjana Markovska
LeAnna Marr
Nives Matich
Susan McIntyre
Thomas Mehen
Geoffrey Minott
Tatjana Mitevska
Pano Mitkovski
Douglas Newkirk
Erik Pacific
Erin Pacific
Violeta Patce
Svetlana Paunova
Diane Ponasik
Andrew Posacki
Timothy Pruett
Patricia Rader
Robert Reid
Robert Resseguie
Erik Richardson
Risto Ricliev
Afrodita Salja
William Seeger

Ekipi i USAID-it në Maqedoni që nga viti 1993

Sharane Sherman
Christa Sherry
Antoaneta Skartova
Dijana Spaseva
Slagjana Srbinoska
Kathy Stermer
Vesna Stevkovska
Michael Stievater
Slavka Stojanovska
Cecilia Sun
Victoria Szadek
Stephen Szadek
Ivan Tashovski
Yasmeen Thomason
John Todorovski
Martin Todorovski
Joe Varley
Ivica Vasev
Gjoko Vasilevski
Biljana Velickovska
Marcia Wong
Alexander Woods
Robert Wuertz
Biljana Zivkova
Irena Zlateska

Interns:
Fatma Bajram
Igor Blazevski
Vesna Dodevska
Nathan Forcum
Stacia George
Nenad Inchevski
Aleksandra Krzalovska
Marija Kuzmanovic
Alexandra Milovanovic
Hristina Rashevska
Jelena Ristic
Yura Rozen
Tatjana Saldzieva
Aleksandra Sapundziska
Aleksandar Spasevski
Hristina Staniskovska
Ilir Zajazi

Lin Abot
Teresa Albor
Aleksandër Andreski
Vladimir Atanasov
Staford Bejker
Dag Balko
Dimitar Blazhev
Kerolajn Brearli
Alfrida Bruer
Natasha Bulevska
Olja Kato
Cvetana Çavdarova
Rajna Çemerska
Uiliam Çeri
Melita Çokrevska
Xhenifer Konoli
Meri Cuculoska
Emilija Cvetanovska
Magdalena Dimitrovska
Timoti Donej
Vullnet Dulatahi
Abdurahman Xhelili
Erin Epstin
Majkëll Edi
Antoinet Ferara
Majkëll Fric
Bred Fugjimoto
Elizabeta Galevska
Dik Goldman
Hedher Goldman
Steven Gonja
Dona Grej
Linda Gregori
Timoti Haman
Garet Haris
Nehad Hasanoviq
Steven Hejns
Zip Herman
Sheron Hester
Kalin Hjus
Bekim Ymeri

Maja Ivanovska
Lela Jakovlevska
Aleksandar Jovanoviq
Sheron Kellman-Jet
Dej Kirpatrik
Rade Knezheviq
Anica Koloska
Vesna Koteska
Agnesa Lamaxhema
Piter Lampesis
Dvejn Li
Xhozef Lesar
Margareta Lipkovska
Kenet Lizio
Arian Lozana
Jovan Magjovski
Elizabeth Markoviq
Svetlana Markovska
Tatjana Markovska
LiAna Mar
Nives Matiç
Suzan Mekintajër
Tomas Mihen
Gjefri Majnot
Tatjana Mitevska
Pano Mitkovski
Daglas Njukirk
Erik Pacifik
Erin Pacifik
Violeta Patçe
Svetlana Paunova
Diana Ponasik
Endru Posaki
Timoti Pruet
Patricia Rejder
Robert Rejd
Robert Resegiu
Erik Riçardson
Risto Riçliev
Afrodiat Shalja
Uiliam Ziger

Sharejn Sherman
Krista Sheri
Antoaneta Shkartova
Dijana Spaseva
Slagjana Srbinoska
Keti Stermer
Vesna Stevkovska
Majkëll Stivoter
Sllavka Stojanovska
Sesilia San
Viktoria Zadek
Steven Zadek
Ivan Tashovski
Jazmen Tomason
Xhon Todorovski
Martin Todorovski
Xho Varli
Ivica Vasev
Gjoko Vasilevski
Biljana Veliçkovska
Marsha Uong
Aleksandër Vuds
Robert Vurtz
Biljana Zhivkova
Irena Zlateska

Praktikant:
Fatma Bajram
Igor Bllazhevski
Vesna Dodevska
Nejthën Forkum
Stejsha Gjorgj
Nenad Inçevski
Aleksandra Krzhalovska
Marija Kuzmanoviq
Aleksandra Millovanoviq
Hristina Rashevska
Jelena Ristiq
Jura Rozen
Tatjana Sallxhieva
Aleksandra Sapunxhiska
Aleksandar Spasevski
Hristina Staniskovska
Ilir Zajazi